

**Kröller-
Müller
Museum
jaarverslag
2007**

inhoud

4	Missie en historisch perspectief
12	-Mission and historical perspective
20	Voorwoord
38	-Foreword
56	Raad van Toezicht
60	-Board of Trustees
64	Tentoonstellingen
76	Uitgelicht: Huis van dr. Jung
88	Collectie en presentatie
90	Uitgelicht: aanwinst Bloeiend boompje I Bart van der Leek
92	Wetenschappelijk onderzoek
94	Uitgelicht: biografie Helene Kröller-Müller en Anton Kröller
106	Restauratie-atelier moderne kunst en sculptuur
110	Uitgelicht: Inside Installations II
118	Restauratie-atelier schilderijen en bruiklenen
122	Uitgelicht: Van Gogh in Seoul
126	Marketing en sponsoring
130	Uitgelicht: Zwoele Zomeravonden
136	Educatie
138	Uitgelicht: Het geheim van Helene – Lydia Rood
146	Pers en publiciteit
150	Uitgelicht: Marta Pan - Amfitheater
160	Bedrijfsvoering
162	Gebouwen en installaties
164	Tuindienst
166	Dagbewaking en centrale meldkamer
168	Museumwinkel
170	Personeelszaken

bijlagen

177	Aanwinsten
245	Bruikleenverkeer
309	Organisatie
309	- Samenstelling personeel
309	- Formatieoverzicht
314	- Ondernemingsraad
315	- Raad van Toezicht
315	- Deelname besturen en commissies
317	- Publicaties
319	- Lezingen
322	Jaarrekening
328	Het Kröller-Müller Museum in cijfers
330	-The Kröller-Müller Museum in figures
333	Bezoekersaantallen
335	-Visitor figures

Het Kröller-Müller Museum is het museum voor de beeldende kunst in de natuur, temidden van rust en ruimte. Toen het museum in 1938 zijn deuren opende bepaalde de hoge kwaliteit van drie ingrediënten zijn succes: beeldende kunst, architectuur en natuur. Deze trits bepaalt nu meer dan ooit het unieke karakter van het museum. Steeds opnieuw verbindingen leggen tussen deze drie elementen is van wezenlijk belang voor de toekomst van het museum.

Het museum biedt zijn bezoekers de kans om, oog in oog met kunstwerken, zich te concentreren op de immateriële kant van het bestaan. Het biedt enerzijds een ontsnapping uit de druk van het dagelijks leven,



door zijn paradijselijke ligging en zijn befaamde collectie, maar bevordert anderzijds bewustwording van betekenis en functie van beeldende kunst in een moderne maatschappij, door zijn presentaties en publieksbenadering.

Aan de collectie ligt een meer dan honderdjarige verzamelactiviteit ten grondslag. De stichters van het museum, het echtpaar Helene en Anton Kröller-Müller, waren er al vroeg van overtuigd dat de verzameling een ideële strekking moest hebben en ter beschikking moest komen van de gemeenschap. Helene Kröller-Müller, geadviseerd door de kunstpedagoog H.P. Bremmer en later door de architect en ontwerper Henry van de Velde, volgde een programma waarin begrip werd gekweekt voor de abstraherende, ‘idealistische’ tendensen van de kunst van haar tijd, door oude en nieuwe kunst in één verband te tonen. Lag bij haar de nadruk op de ontwikkelingen in de schilderkunst, door

toedoen van haar opvolgers werd het accent, voor wat betreft naoorlogse ontwikkelingen, verlegd naar de sculptuur en ruimtelijk werk, waardoor de beeldentuin een tweede middelpunt werd. Belangrijke en unieke constanten in de verzameling zijn de gelijkwaardigheid van oude en nieuwe kunst, de gelijkwaardigheid van westerse en niet-westerse kunstuitingen, de waardering voor de kunstenaar als denker, het streven naar een niveau dat internationaal meetelt. Constanten in de presentatie van de verzameling zijn: haar laten beleven in het hier en nu, haar aanleiding laten zijn voor de bezoeker om door kijken tot een spirituele ervaring te komen, tonen van historische continuïteit zonder dogmatische instelling of een onwrikbare hiërarchie, tegenwicht bieden aan dominante meningen van het moment, aanzetten tot reflectie over de betekenis van kunst in de maatschappij en in het sociale verkeer.

Door zijn aard en ligging nodigt het Kröller-Müller Museum uit tot aandachtige beschouwing, tot reflectie en stil genieten. De mogelijkheden daartoe worden in steeds mindere mate aangeboden, schijnt het, in de huidige maatschappij. Lawaai, overdaad, snelheid, prestatiedrang, ongeduld, instant bevrediging zijn een steeds belangrijker deel gaan uitmaken van ons dagelijks leven. Voor veel musea, die voor hun programmering steeds meer afhankelijk worden van wat de vrije markt aan inkomsten kan bieden, is het verleidelijk op die ontwikkelingen in te spelen. Het Kröller-Müller Museum heeft oog voor deze ontwikkelingen, maar kiest voor de kunst en wil zich juist profileren als een toevluchtsoord voor de zoekers van rust en stilte, van authenticiteit, van een geconcentreerde presentatie van kunst in relatie tot architectuur en natuur.

Het museum handelt vanuit het besef dat kunst ons kan helpen om de wereld op

visuele wijze te verklaren en om bij te dragen aan de zingeving van het leven. Kunst draagt bij aan de vorming van een persoonlijke overtuiging over en ten opzichte van de wereld, omdat ze bekende codes, waarmee de werkelijkheid geduid kan worden, kan negeren. Kunst kan een rol hebben als permanente blikverruimer.

De tot nu toe gerealiseerde architectuur staat in een bijzondere relatie tot de verzameling en tot de natuur van De Hoge Veluwe. Die natuur is eigenlijk een parklandschap waarin de situatie uit het begin van de 20ste eeuw als ijkpunt aangehouden wordt. Het geheel wordt ervaren als een zeer ‘natuurlijk’ landschap, maar is in feite een zorgvuldig getrimd geheel, waarin bepaalde natuurwaarden uniek voor Nederland zijn. De museumgebouwen moduleren de relatie tussen binnen en buiten door haar enerzijds buiten te sluiten (het Van de Velde gebouw)

of juist op theatrale wijze op en af te laten gaan (het Quist gebouw). De beeldentuin met de paviljoens van Rietveld en Van Eyck is een contrapunt in dit geheel. Andere architectonische en sculpturale elementen zetten de ambities van de Kröller-Müllers om een cultureel monument te scheppen in een ruimer perspectief (Jachthuis Sint Hubertus, gemaal, Steynbank, Monument de Wet). Het totale complex op De Hoge Veluwe is een compositie van bijzondere plekken in een in de loop van tientallen jaren geweven geheel van natuurlijke en artistieke delen: een waarlijk uniek cultuurlandschap. De eenheid van dit geheel en het bijzondere van zijn onderdelen laten ervaren door een breed publiek is de taak voor de toekomst.



The Kröller-Müller Museum is a museum for the visual arts in the midst of peace, space and nature. When the museum opened its doors in 1938 its success was based upon the high quality of three factors: visual art, architecture and nature. This combination continues to define its unique character today. It is of essential importance for the museum's future that we continue to make connections between these three elements.

The museum offers visitors the opportunity to come eye-to-eye with works of art and to concentrate on the non-material side of existence. Its paradise-like setting and famous collection offer an escape from the hectic nature of daily life, whilst its displays



and exhibitions promote an awareness of visual art's importance in modern society.

The collection has a history of almost a hundred years. The museum's founders, Helene and Anton Kröller-Müller, were convinced early on that the collection should have an idealistic purpose and should be accessible to the public. Helene Kröller-Müller, advised by the writer and educator H.P. Bremmer and later by the architect and designer Henry van de Velde, cultivated an understanding of the abstract, 'idealistic' tendencies of the art of her time by exhibiting historical and contemporary art together. Whereas she emphasised the development of painting, in building a post-war collection her successors have focussed upon sculpture and spatial works, centred on the sculpture garden.

The following are important and unique constants within the collection: the equal value

of historical, modern and contemporary art; the equal value of Western and non-Western art forms; the appreciation for the artist as philosopher; and world-class ambitions.

The following are important and unique constants within the presentation of the collection: the experience of the collection in the here and now; making the collection a vehicle for a spiritual experience; displaying a historical continuity free of dogma or rigid hierarchy; providing a counterpoint to the dominant ideology of the time; promoting reflection of the significance of art in society.

Through its character and location the Kröller-Müller Museum invites contemplation, reflection and peaceful enjoyment – things that contemporary society increasingly rarely affords us. Noise, excess, competitiveness, impatience and instant gra-

tification have become ever more a part of our daily lives. For many museums, whose programming is increasingly dependent on free-market sponsorship, it is tempting to be sucked in by these developments. The Kröller-Müller Museum keeps an eye on these developments, but chooses for art and wishes to provide a retreat for those who seek peace and quiet, authenticity and a concentrated presentation of art in relation to architecture and nature.

The museum operates on the basis that art can help us to explain the world through visual means and can contribute to giving meaning to our lives.

Art contributes to the formation of our personal convictions about the world because it can disregard the existing codes for interpreting reality. Art can develop a role as a permanent mechanism for expanding our vision.

The museum's architecture has a special relationship to the collection and the landscape of the Hoge Veluwe – a park landscape whose situation at the beginning of the twentieth century remains a benchmark. It is experienced as a 'natural' landscape, but is in fact a carefully coordinated whole containing certain ecological elements that are unique within the Netherlands. The museum's buildings modulate the relationship between the interior and the exterior by, on the one hand shutting out the exterior (the Van de Velde building), or making use of it in a theatrical fashion (the Quist building). The sculpture garden, with its pavilions by Rietveld and Van Eyck, is a counterpoint to this whole. Other architectural and sculptural elements put the Kröller-Müllers' ambitions to create a cultural monument within a broader perspective (the St Hubert Hunting Lodge, pumping station, Steynbank, Monument de Wet). The entire complex

within the Hoge Veluwe is a carefully composed whole of interwoven natural and artistic parts: a genuinely unique cultural landscape. Our task for the future is to allow the public to continue to experience and enjoy the unity of these special components.



Het jaar begint op 18 januari met een hevige storm, die veel bomen velt en twee beeldbepalende kunstwerken in de beeldentuin, van George Rickey en Kenneth Snelson, zwaar beschadigt. De rest van het jaar wordt gekenmerkt door een positieve dynamiek, met een gevarieerd programma en een hoge waardering van ons publiek. Meer dan 260.000 bezoekers weten ons museum te vinden, die de presentatie van de collecties een dikke 8 geven.

Er is ook ruimte voor bezinning. De koers die het museum wil volgen is vastgelegd in een nieuw beleidsplan voor de periode 2008-2012. Dit vormt het theoretische en praktische kader voor alle activiteiten en is het uitgangspunt voor beleid op onderdelen.



De missie uit 2003 is aangescherpt en dat geldt ook voor het collectieplan. Speerpunten voor de komende jaren zijn educatie en marketing als motor voor effectvol ondernemerschap, waarin de aandacht voor moderne en hedendaagse beeldende kunst centraal staat.

De tentoonstellingen staan meestal in nauw verband met de eigen collectie. Er zijn twee speciale presentaties te zien met werken uit de hedendaagse collectie, er is een tentoonstelling rond de in 2006 verworven collectie Van Eelen-Weeber met conceptuele kunst rond 1970, er zijn kleinere presentaties met clusters uit de verzameling, onder andere met werk van Odilon Redon en rond **London Knees 1966** van Claes Oldenburg, en er is een vervolg op een succesvolle tentoonstelling uit 2006, **INSIDE INSTALLATIONS II**, waarin de museale problematiek rond het bewaren van installaties van kunstenaars met een groot publiek wordt gedeeld. In samenwerking met

de Arnhem Mode Biënnale is **HAPPY FASHION PHOTOGRAPHY** te zien, met werk van vier modelfotografen. In de beeldentuin opent het drie jaar durende project van beeldend kunstenaar Pjotr Müller: het **HUIS VAN DR. JUNG**. Twee grote tentoonstellingen domineren het programma: **VERLANGEN NAAR DE TUIN - BEELDEN UIT HET DEPOT**, met aandacht voor de beelden die in de loop der jaren voor de tuin zijn verworven, en **HET RAADSEL VAN 'DUBBEL-INGRES' - VAN GOGHS TEKENINGEN IN HET KRÖLLER-MÜLLER MUSEUM OPNIEUW BEKEKEN**, waarin de resultaten van recent onderzoek in een aansprekende tentoonstelling verwerkt zijn. Beide laatstgenoemde tentoonstellingen markeren de publicatie van twee standaardwerken, waarin veel recent onderzoek van ons museum zijn neerslag vindt.

Er worden 199 werken uit de verzameling aan 63 tentoonstellingen in binnen- en buitenland uitgeleend. Naast het reguliere

bruikleenverkeer springt de medewerking van het museum aan enkele grote buitenlandse tentoonstellingsprojecten in het oog: **TURNER E GLI IMPRESSIONISTI. LA GRANDE STORIA DEL PAESAGGIO MODERNO IN EUROPA**, van 28 oktober 2006 – 9 april 2007 in het Museo di Santa Giulia in Brescia (totaal aantal bezoekers 352.415), **VAN GOGH IN BUDAPEST**, van 1 december 2006 – 1 april 2007 in het Museum van Schone Kunsten in Boedapest (totaal aantal bezoekers 483.000) en **VAN GOGH, VOYAGE INTO THE MYTH**, van 24 november 2007 – 16 maart 2008 in het Seoul Museum of Art in Seoul (aantal bezoekers tot en met 31 december 215.000). Naar verwachting zullen bij het sluiten van deze laatstgenoemde tentoonstelling (een samenwerking met het Van Gogh Museum) meer dan 700.000 bezoekers deze tentoonstelling bezocht hebben! Maar het is ook verheugend dat meer dan 5.000 bezoekers ons werk van Jan Voerman in Kampen hebben gezien, ongeveer 55.000

bezoekers de in 2006 verworven collage van Kurt Schwitters in Rotterdam hebben bekeken of ruim 423.000 in Madrid het pas gerestaureerde schilderij van Jacopo Tintoretto (volgens de kenners een openbaring) hebben bewonderd.

Er zijn belangrijke werken voor de collectie verworven. In de beeldentuin wordt met muziek en dans **Amfitheater** van Marta Pan ingewijd, een speciaal voor het museum ontworpen monumentale sculptuur van deze grand old lady van de beeldhouwkunst. Dit beeld is gefinancierd met de middelen die de onvolprezen Bankgiro Loterij ons museum ter beschikking heeft gesteld. Zonder deze loterij zou het Kröller-Müller Museum moeilijk in staat zijn belangrijke aankopen te doen. Met haar steun wordt ook werk van On Kawara, Jan Dibbets, Reiner Ruthenbeck en Gerard Byrne verworven. Met steun van de Mondriaan Stichting kun-

nen werken van o.a. Reiner Ruthenbeck, Jan Dibbets, Ad Dekkers en herman de vries aangeschaft worden. Gelukkig zijn er ook schenkers die ons museum ter harte gaan. Het echtpaar Vriens geeft een mooie serie werken van Bart van der Leck, die een prachtige aanvulling vormt op wat reeds aanwezig is. Met gebruikmaking van de kwijtscheldingsregeling van de Staat, die het mogelijk maakt successierechten in natura te voldoen, wordt de verzameling verrijkt met een prachtig schilderij van Bart van der Leck: **Bloeiend boompje I**, uit 1921 en afkomstig uit de nalatenschap van G. barones Mackay-Brückmann (een kleindochter van het echtpaar Kröller-Müller) en E.R.A. baron Mackay. De familie Mackay en mevrouw Van Eelen-Weeber schenken bovendien zeer waardevolle documenten. Schenkingen worden ook ontvangen van Jan Dibbets, Christiaan Bastiaans, Marta Pan, Pjotr Müller, herman de vries en Mr. Piet Sanders,

die al vele jaren een mecenas van het museum is. In aantallen: er zijn 32 werken aangekocht en 57 werken worden geschonken.

Het museum heeft met succes zijn registratie in het museumregister voor een volgende periode van vijf jaar kunnen verlengen. De verschillende functies van het museum zijn door de medewerkers met verve en zeer gemotiveerd uitgevoerd. Ik stip hier enkele zaken aan.

De medewerkers van bedrijfsvoering zijn al enkele jaren intensief bezig met alle aspecten die de restauratie en renovatie van de gebouwen met zich meebrengen. In 2007 is verder gewerkt aan de Quist vleugel. Naar verwachting kan dit langademige en kostbare proces, dat onder leiding van en in goed overleg met de Rijksgebouwendienst wordt uitgevoerd, in 2008 afgerond worden. Er wordt veel geïnvesteerd in de verbetering van de beveiliging van het museum. De

brute diefstal van bronzen beelden uit de beeldentuin van het Singer Museum in Laren, die ook ons heeft geschokt, heeft tot extra maatregelen geleid.

Naast de organisatie van de al genoemde tentoonstellingen, is veel aandacht besteed aan de conservering en restauratie van stukken uit de verzameling. De door de storm van 18 januari gevelde **Needle Tower** van Kenneth Snelson kan, gereconstrueerd met behulp van de kunstenaar en zijn assistenten, al in de zomer teruggeplaatst worden. Bij de brand van 22 oktober in het Armando Museum te Amersfoort is een fraai werk van Richard Long, zijn **Bergeyk Circle** uit 1982, helaas geheel verloren gegaan.

Voor het tweede jaar organiseert het museum vier 'Zwoele Zomeravonden'. Deze avonden zijn in de eerste plaats bedoeld om mensen met "museumdrempeelvrees" op een speelse manier kennis te laten maken met onze collectie en ze een namiddag en avond

in de beeldentuin te bieden vol multidisciplinaire cultuur. De avonden zijn ook dit jaar gesponsord door de BankGiro Loterij. Ze zijn een doorslaand succes: meer dan 5.500 mensen komen er op af. Het initiatief zal in 2008 een vervolg krijgen. Een nieuw project wordt de Museum Plus Bus, die vanaf begin 2008 zal gaan rijden en eveneens in zijn beginfase gesteund wordt door de BankGiro Loterij. Dit is een samenwerking van 7 musea die ouderen die zeer slecht ter been zijn een dagje uit in een museum willen bezorgen. In december is al bekend dat de capaciteit voor heel 2008 (vier dagen per week een bus) gereserveerd is...

De activiteiten van het museum hebben veel aandacht gekregen van de media. Omdat de middelen zeer beperkt zijn, is free publicity van groot belang voor het museum. Heel mooi is de documentaire rond Marta Pan en haar **Amfitheater**, die in het kader van Nieuw in Nederland door de AVRO is

uitgezonden op tv. De website wordt zeer goed bezocht: ruim 500.000 bezoekers. Een mijlpaal wordt bereikt: er zijn ondertussen meer dan 1000 kunstwerken uit de collectie toegankelijk via de website.

Het museum is bezocht door 29.105 middelbare scholieren en studerenden en door 3.967 leerlingen van basisscholen. Op het educatieve vlak gebeurt zeer veel, een greep uit de activiteiten: de samenwerking rond 'Artwijs' (middelbare scholieren debatteren met elkaar over kunst) is uitgebreid tot 10 musea en het digitale lespakket, dat wordt aangeboden via www.artwijs.nl, is verder ontwikkeld; de samenwerking met het Museum voor Moderne Kunst Arnhem in 2006 ontwikkelde routemaker, is uitgebreid; in september en oktober neemt het museum met vier Nederlandse en 43 Belgische musea deel aan het project 'Amusee-vous!'; speciaal voor gezinnen zijn 'schetskaarten' bij de tentoonstelling met tekeningen van Vincent van Gogh

gemaakt en is het speurspel opgezet om de collectie te ontdekken; Lydia Rood heeft voor het museum een kinderrondleiding voor de routemaker ontwikkeld en een kinderboek gemaakt: *Het geheim van Helene*.

De Mondriaan Stichting stelt middelen ter beschikking voor aankopen tot en met 2009. De Stichting vsBFonds, de Getty Foundation, het Bouwfonds Cultuurfonds en het Stimuleringsfonds voor Architectuur steunen het onderzoek naar en de publicatie over de beeldentuin van het museum.

Thieme Grafimedia Groep en de Stichting Herinneringsfonds Vincent van Gogh steunen het onderzoek naar en de publicatie over de tekeningen van Vincent van Gogh in de collectie van het museum.

De relatie met de BankGiro Loterij, die middelen ter beschikking stelt voor bijzondere aankopen, wordt met succes vervolgd. De loterij stelt als voorwaarde dat zijn uitke-

ring ten behoeve van het Kröller-Müller Museum alleen aan een stichting gedaan kan worden die over een CBF-keur beschikt. Na rijp beraad heeft het museum besloten daartoe een aparte stichting op te richten. De Stichting Kröller-Müller Fonds is in januari opgericht en heeft als hoofddoel het verlenen van materiële steun aan het Kröller-Müller Museum op gebieden die niet uit de normale exploitatie bekostigd kunnen worden. De Stichting zal in 2008 het CBF-keur aanvragen. In 2007 is de bijdrage van de loterij aan deze stichting overgemaakt. Op termijn zal deze stichting uit kunnen groeien tot de steunstichting van het museum. Het bestuur wordt gevormd door mevrouw C.M.S. Eisenburger, directeur van het Afrika Museum te Berg en Dal, mevrouw A.M.C.J. Ponsioen, directeur bedrijfsvoering van het Nederlands Openlucht Museum te Arnhem, de heer M. Schellingerhout, notaris te Arnhem, de heer P. Schenk, oud-directeur van

het Nationale Park De Hoge Veluwe, de heer M.J. Vonhof, zakelijk adjunct-directeur van het Kröller-Müller Museum en ondergetekende.

De exploitatie van het museum staat onder enige druk. Er tekent zich in de afgelopen jaren een tendens af tot een structureel tekort van circa € 450.000 op jaarbasis, die toe te schrijven is aan de stijging van de uitgaven in algemene zin, zoals hogere afschrijvingen, toename van advieskosten, netwerkkosten, hogere kosten van de entreeheffing en hogere personeelskosten. Ook in 2007 is, net als in 2006, de hoogte van de personeelskosten ongeveer gelijk aan de exploitatiesubsidie die het museum van het Ministerie van OCW ontvangt. Omdat het Ministerie 80% van deze subsidie als loongerelateerd beschouwt en voor compensatie in loonontwikkeling laat meegroeien, teert het museum op dit punt gestaag in op zijn exploitatiesubsidie. Daar-

naast drukken kosten voor marketing en educatie, die pas enkele jaren geleden voor het eerst in de begroting zijn opgenomen en voor het museum beleidsprioriteiten vertegenwoordigen, zwaar op het budget.

Inkomsten aan de structurele kant stijgen licht. Dat is vooral te danken aan de prijsverhoging van de entreekaartjes in 2007 (van € 6 naar € 7). Het is het museum, net als in 2006, ook in 2007 niet gelukt om algemene sponsoring te realiseren. Daartegenover staat dat het museum er in 2007 weer wel goed in geslaagd is om incidentele inkomsten uit bijzondere subsidies en bruikleenvergoedingen te genereren tot een bedrag van ruim € 650.000.

Net als in de vorige jaren geldt dat de rijks-subsidie en de inkomsten uit entreeheffing de middelen leveren om de basistaken van het museum op het gebied van behoud en be-

heer en een deel van de publiekstaken op een aanvaardbaar niveau uit te kunnen voeren. Inkomsten uit sponsoring, bruikleenvergoedingen, projectsubsidies en commerciële activiteiten zijn de belangrijkste bronnen voor de financiering van de andere activiteiten van het museum, zoals tentoonstellingen, publicaties, aankopen, educatieve activiteiten, PR en marketing. Dit betekent dat het museum, gezien het grillige patroon van deze vier stromen, met moeite in staat is om een volwaardig en goed gepland activiteitenprogramma op deze gebieden te maken voor de komende jaren. Al deze ontwikkelingen houden het museum waakzaam.

Al aan het eind van 2006 heeft het bestuur zich genoodzaakt gezien om maatregelen te nemen. Er is besloten om in de periode tot en met 2012 de personeelskosten structureel te verminderen met maximaal 10 formatie-plaatsen, hetgeen overeenkomt met 15% van de gehele formatie. Dit is mogelijk door

natuurlijk verloop, dus zonder gedwongen ontslagen, door tegelijkertijd functies te combineren, te laten vervallen en/of te herverdelen en door nóg efficiënter te werken. Deze bezuinigingsoperatie levert het benodigde bedrag van het tekort op, zodat uiterlijk 2012 de balans tussen structurele inkomsten en uitgaven zal zijn hersteld. Na goedkeuring van dit voornemen door de Raad van Toezicht is het nog in december 2006 besproken door de directie met de ondernemingsraad. De ondernemingsraad heeft met begrip gereageerd op het voornemen en is nauw betrokken bij de uitwerking ervan in de komende jaren.

De directie van de Stichting Kröller-Müller Museum, bestaande uit de heer E.J. van Straaten (de directeur die tevens het Bestuur vormt van de Stichting), de heer M.J. Vonhof (de zakelijk adjunct-directeur) en mevrouw L. Kreijn (het hoofd afdeling collectie en presentatie), en de Raad van Toe-

zicht vergaderen vier keer gezamenlijk. Bij dit overleg komen onder meer aan de orde: de jaarrekening 2006, de begroting voor 2008, het financieel beleid op korte en langere termijn, het bezuinigingsplan, het marketingbeleid, de code cultural governance, de samenwerking met het Nationale Park De Hoge Veluwe en wordt het beleidsplan voor de periode 2008-2012 vastgesteld. De samenstelling van de Raad van Toezicht is in 2007 niet gewijzigd. Per 31 december 2007 bestaat de Raad van Toezicht uit de volgende zes leden: mevrouw F.M.J. Houben, de heer P. Mackay, mevrouw J. van Nieuwenhoven, Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van Oranje, de heer A.H.G. Rinnooy Kan en de heer A.L. Stal (voorzitter).

Ik dank de leden van de Raad van Toezicht en alle medewerkers voor hun toewijding aan het Kröller-Müller Museum.

Otterlo, april 2008 **Evert J. van Straaten**,
Directeur Kröller-Müller Museum

The year began on 18 January with a heavy storm that felled many trees and badly damaged two important works in the sculpture garden by George Rickey and Kenneth Snelson. The rest of the year was characterised by a positive dynamic with a varied programme and a highly appreciative public. More than 260,000 people visited the museum and gave the collection displays 8 out of 10.

There has also been room for reflection. The museum's course has been set out in a policy plan for the period 2008-2012, which forms the theoretical and practical framework for all our activities. The 2003 mission statement and the collections plan have been refined accordingly. The spearheads for the coming years are education and



marketing as a motor for effective management, with a central focus on modern and contemporary art.

The majority of the exhibitions have a close connection with the permanent collection. There were two special displays of works from the collection of contemporary art; an exhibition of the Van Eelen-Weeber collection of conceptual art around 1970, which the museum acquired in 2006; there were also smaller displays of clusters of works from the collection including one of works by Odilon Redon and a presentation focussing on **London Knees** 1966 by Claes Oldenburg; there was a follow-up of a successful exhibition from 2006, **INSIDE INSTALLATIONS II**, in which a large public was made aware of the museological issues relating to the conservation of installation art. There was an exhibition of works by four fashion photographers entitled **HAPPY FASHION PHOTOGRAPHY**, curated

in association with the Arnhem Fashion Biennale. A three-year project by the sculptor Pjotr Müller entitled **HOUSE OF DR JUNG** opened in the sculpture garden. The programme was dominated by two large exhibitions: **LONGING FOR THE GARDEN – SCULPTURES FROM STORAGE**, focussing on sculptures acquired over the decades for the sculpture garden, and **THE RIDDLE OF ‘DOUBLE INGRES’ – VAN GOGH’S DRAWINGS IN THE KRÖLLER- MÜLLER MUSEUM RE-EXAMINED**, in which the results of recent research were made available within a fascinating exhibition. Both exhibitions were accompanied by standard reference works incorporating important recent research undertaken by the museum.

The museum loaned 199 works from its collection to 63 exhibitions at home and abroad. In addition to its regular loans, the museum collaborated on several major foreign exhibitions: **TURNER E GLI IMPRESSIONISTI. LA GRANDE**

STORIA DEL PAESAGGIO MODERNO IN EUROPA, from 28 October 2006 – 9 April 2007 in the Museo di Santa Giulia in Brescia (total number of visitors 352,415), **VAN GOGH IN BUDAPEST**, from 1 December 2006 – 1 April 2007 in the Museum of Fine Arts in Budapest (total number of visitors 483,000) and **VAN GOGH, VOYAGE INTO THE MYTH**, from 24 November 2007 – 16 March 2008 in the Seoul Museum of Art in Seoul (total number of visitors until 31 December 215,000). It is expected that when this exhibition (a collaboration with the Van Gogh Museum) closes, it will have attracted more than 700,000 visitors. But it is also encouraging that more than 5,000 visitors have seen our works by Jan Voerman in Kampen, approximately 55,000 visitors saw the Kurt Schwitters collage acquired by the museum in 2006 in the exhibition of the artist's work in Rotterdam, and that more than 423,000 were able to enjoy our recently restored painting by Jacopo

Tintoretto (a revelation according to connoisseurs) in Madrid.

The museum acquired several important new works for the collection. In the sculpture garden the work **Amphitheatre** by Marta Pan – a specially commissioned monumental work by this grand old lady of sculpture – was inaugurated with music and dance. This sculpture was financed by the BankGiro Lottery, a sponsor without whose generous support the museum would be unable to afford such important acquisitions. It has also enabled us to acquire works by On Kawara, Jan Dibbets, Reiner Ruthenbeck and Gerard Byrne. Funds supplied by the Mondriaan Foundation have allowed us to acquire works by artists including Reiner Ruthenbeck, Jan Dibbets, Ad Dekkers and Herman de Vries. The museum has also benefited from the generosity of individual donors. Mr and Mrs Vriens presented the museum with a beautiful

series of works by Bart van der Leek, which are an excellent complement to the works already in the collection. The museum's collection has also been enriched by a fine painting by Bart van der Leek: **Tree in Blossom I** (1921) from the estate of G. Baroness Mackay-Brückmann (a granddaughter of Helene and Anton Kröller-Müller) and E.R.A. Baron Mackay, donated by the Dutch State in lieu of inheritance tax. The Mackay family and Mrs Van Eelen-Weeber donated important documents to the collection. The museum also received donations of works from Jan Dibbets, Christiaan Bastiaans, Marta Pan, Pjotr Müller, Herman de Vries and Piet Sanders, who has been a patron of the museum for many years. In total 32 works were purchased and 57 works were donated.

The museum has successfully renewed its registration in the museum register for a

further period of five years. The museum's staff showed great motivation and verve in carrying out its responsibilities. I would like to highlight certain achievements here. The operations sector was kept especially busy with the many issues that attended the restoration and renovation of the museum buildings. During 2007 work continued on the Quist wing. We expect this lengthy and costly process, carried out under the supervision of the Rijksgebouwendienst, will be completed in 2008. There has been significant investment in improving the museum's security. The theft of bronze sculptures from the sculpture garden of the Singer Museum in Laren has also led to extra security measures.

A great deal of effort has been devoted to the conservation and restoration of works from the collection. Kenneth Snelson's sculpture **Needle Tower**, which was toppled in the storm of 18 January, was reconstructed with



the help of the artist and his assistants and was reinstated in the summer. Unfortunately a beautiful work by Richard Long entitled **Bergeyk Circle** (1982) was destroyed by the fire in the Armando Museum in Amersfoort on 22 October.

For the second consecutive year the museum organised four 'Sweet Summer Nights'. These evenings are primarily aimed at people who do not normally visit museums with the intention of acquainting them with our collection by means of a series of fun evenings of multidisciplinary arts and culture. The evenings were again sponsored by the BankGiro Lottery. They were a resounding success with more than 5,500 visitors. The initiative will be repeated in 2008. A new project, commencing at the beginning of 2008, is the Museum Plus Bus, again sponsored by the BankGiro Lottery. This is a collaboration between seven museums allowing elderly people with poor

mobility to enjoy a day out at a museum. By December it was made known that the entire capacity for 2008 (one bus per day, four days a week) has already been fully booked.

The museum's activities have generated a great deal of media interest. Because the museum has limited financial means, this form of free publicity is extremely important. A documentary about Marta Pan and her **Amphitheatre** was broadcast by the AVRO as part of its series 'Nieuw in Nederland'. The website has attracted a large amount of traffic with more than 500,000 visitors. The website achieved an important milestone by making more than a thousand works of art accessible online.

The museum was visited by 3,967 primary-school pupils and 29,105 secondary-school pupils. The education department achieved a great deal: the collaborative project 'Art-wijs' (secondary-school pupils debate among

each other about art) was broadened to include ten museums, and the digital teaching pack offered via www.artwijs.nl was developed further; the route maker, developed in 2006 together with MMKA (the Museum for Modern Art in Arnhem), was also extended; in September and October the museum participated, with four Dutch and forty-three Belgian museums, in the project 'AmuseeVous'; a special map for families was made to accompany the exhibition of drawings by Vincent van Gogh, and a detective trail was initiated to encourage exploration of the collection; Lydia Rood developed a children's tour for the routemaker and wrote a children's book based on the collection: *Het geheim van Helene* (Helene's Secret).

The Mondriaan Foundation has made funds available for purchases up to 2009. The Stichting VSBfonds, the Getty Foundation, the Bouwfonds Cultuurfonds and the Nether-

lands Architecture Fund supported the research for the publication about the museum's sculpture garden. Thieme GrafiMedia Group and the Stichting Herinneringsfonds Vincent van Gogh supported the research for the publication of the museum's collection of drawings by Vincent van Gogh.

The museum's relationship with the BankGiro Lottery, which provides funds for special acquisitions, continued with success. The BankGiro Lottery has stated that its support of the Kröller-Müller Museum can be paid only to a foundation with a 'CBF-Seal of approval' from the Central Bureau on Fundraising. The museum therefore decided to establish a separate fund. The Kröller-Müller Fund was set up in January with a remit to offer material support to the Kröller-Müller Museum in areas not covered by its normal budgets. The fund will request the 'CBF-Seal of approval' in 2008. In 2007

the BankGiro Lottery made over its contribution to this fund. Eventually this fund will grow to become the museum's support fund. The board comprises Mrs C.M.S. Eisenburger, director of the Afrika Museum in Bergen Dal, Mrs A.M.C.J. Ponsioen, director of operations at The Netherlands Open Air Museum in Arnhem, Mr M. Schellingerhout, notary in Arnhem, Mr P. Schenk, former director of the Hoge Veluwe National Park, Mr M.J. Vonhof, financial deputy director of the Kröller-Müller Museum and myself.

The museum's finances are under a degree of pressure. In recent years the museum has had an annual structural deficit of approximately €450,000.00, which can be attributed to mounting depreciation, rising advisory costs, network costs, and higher staffing costs. As in 2006, in 2007 the staffing costs were equal to the subsidy for running costs received

from the Ministry of Education, Culture and Science. Because the Ministry allocates only 80% of this subsidy for salaries, the museum steadily eats into its subsidy. In addition, the costs for marketing and education, which were only added to the budget for the first time a few years ago, and which represent a policy priority for the museum, also put pressure on the museum's finances.

There has been a slight increase in structural income. This is mainly thanks to the increase in the price of entry tickets in 2007 from €6 to €7. As in the previous year, in 2007 the museum was unsuccessful in obtaining general sponsorship. However, in the same period the museum was successful in attracting incidental income from special subsidies and loan fees to the sum of more than €650,000.

As in the previous year the State subsidy and the income from entry fees provided the means to carry out the museum's basic tasks

in terms of general building maintenance and management and a part of its public activities. Income from sponsorship, loan fees, project subsidies and commercial activities are the most important source for funding the museum's other activities such as exhibitions, publications, acquisitions, educational programmes, PR and marketing.

The uncertain nature of these four streams of income places the museum in a difficult position in terms of planning its programme of activities in these areas in the coming years. These developments have meant that the museum has to be especially vigilant in terms of its expenditure.

At the end of 2006 the museum's director felt it necessary to take measure in this respect. It has been decided, in the period up to 2012, to realise a structural reduction in the staffing costs by reducing the personnel by ten permanent posts (15% of the total staff).

This can be achieved through natural wastage – thus without enforced redundancies – by combining posts, allowing certain posts to lapse and/or by reassigning them and by working even more efficiently. These economies will mean that by 2012 the balance between structural income and costs will be redressed. Following approval by the Board of Trustees, these measures were discussed in December 2006 with the staff's representatives, who reacted with understanding and will be closely involved in implementing these measures in the coming years.

The directorate of the Kröller-Müller Museum Foundation, comprising Mr E.J. van Straaten (the director), Mr M.J. Vonhof (the financial deputy director) and Mrs L. Kreijn (the head of the department of collections and presentations), and the Board of Trustees met four times during the year. They discussed the annual accounts for 2006,

the budget for 2008, the short-term and long-term financial policy, the package of economies, the PR and marketing policies, the code cultural governance, the partnership with the Hoge Veluwe National Park and they drew up the policy plan for the period 2008-2012. The composition of the Board of Trustees remained unchanged in 2007. As of 31 December 2007 the Board of Trustees comprised the following six members: Mrs E.M.J. Houben, Mr P. Mackay, Mrs J. van Nieuwenhoven, HRH The Prince of Orange, Mr A.H.G. Rinnooy Kan and Mr A.L. Stal (chairman).

I would like to thank the Board of Trustees and all the museum's staff for their dedication to the Kröller-Müller Museum.

Otterlo, April 2008 **Evert J. van Straaten**
Director Kröller-Müller Museum

De Raad van Toezicht heeft in 2007 vier maal vergaderd. Daarbij staan belangrijke punten op de agenda die regelmatig terugkomen. Dat zijn ten eerste de bezoekersaantallen. Elke vergadering zijn deze getallen onderwerp van gesprek en analyse. De Raad heeft het standpunt dat deze aantallen niet mogen dalen, en dat in de prognoses wordt opgenomen dat er in de nabije toekomst sprake moet zijn van een stijging van de bezoekersaantallen.

Ten tweede zijn de bezuinigingsplannen van het museum onderwerp van gesprek. De Raad heeft akkoord gegeven op de plannen van

het directie-overleg over de bezuinigingsronde 2008-2012. Elke vergadering volgt een update over de stand van zaken.

Het derde punt is de samenwerking met het Nationale Park De Hoge Veluwe. Het verlangen bestaat aan beide zijden en bij beide Raden van Toezicht om intensiever samen te werken. Daartoe wordt in 2007 een notitie door de directeur geschreven. Naar aanleiding hiervan en van een notitie van het park houdt de Raad van Toezicht van het museum aan het einde van 2007 een informele brainstorm met de Raad van Toezicht van het park en beide directeuren.

Deze brainstorm leidt tot het oprichten van een werkgroep met vertegenwoordigers uit beide raden en de beide directeuren. Deze werkgroep zal in 2008 van start gaan. Voorlopig lijkt de focus te liggen op verbetering van de samenwerking op het gebied van marketing, educatie en praktische zaken die zorgen voor een nauwer en intensiever contact.

Het vierde belangrijke punt op de agenda is de code cultural governance. Onder cultural governance wordt verstaan: goed, verantwoord en transparant bestuur en toezicht in de culturele sector. De professionalisering en verzakelijking van de sector maakt nadenken over de kwaliteit van besturen en toezicht belangrijk. Cultural governance sluit dan ook aan op de maatschappelijke trend om een helder onderscheid te maken tussen taken en bevoegdheden van directie, bestuur of Raad van Toezicht. Zeker binnen instellingen die grotendeels afhankelijk zijn van overheids gelden is er behoefte aan meer transparantie. Niet alleen bestuurders en toezichthouders hebben baat bij cultural governance, ook andere betrokkenen, zoals overheden en fondsen, hebben er profijt van. Een goed functionerend bestuur of Raad van Toezicht draagt bij aan betere resultaten, zowel zakelijk als artistiek.

De Raad heeft in de laatste vergadering van het jaar akkoord gegeven op het beleidsplan 2008-2012, het collectieplan en de begroting voor 2008.

De Raad spreekt tenslotte zijn dank uit aan de directie en alle medewerkers van het museum voor hun inzet en de prettige samenwerking.

A.L. Stal Voorzitter Raad van Toezicht

The Board of Trustees met four times during 2007. There were several important recurring items on the agenda. The first was the visitor figures, which were subjected to discussion and analysis at each meeting. The Board is of the opinion that the number of visitors may not be allowed to fall and that indeed they must be seen to rise in the near future.

The second important item was the package of economies. The Board gave its approval to the plans for period 2008-2012. An update of the state of affairs was provided at each meeting.

The third point was the partnership with the Hoge Veluwe National Park. Both parties and their Boards wish to achieve a more intensive partnership. During 2007 the directors of both institutions drew up plans, which led to an informal brainstorming session between the Board of Trustees and directors of both institutions at the end of 2007. This brainstorming session led to the establishment of a working group comprising both directors and representatives from both Boards. This working group will commence work in 2008. For the time being the focus will be placed on the improvement of the partnership in terms of marketing, education and practical issues that will ensure closer and more intensive contact.

The fourth important item on the agenda was the Code Cultural Governance. Cultural governance means good, responsible and transparent management and supervision in the cultural sector. The professionalisation

and commercialisation of the sector means that it is essential to consider the quality of management and supervision. Cultural governance also fits within the social trend to make a clear distinction between the directorate and the Board of Trustees. There is a need for greater transparency, certainly within institutions that are largely independent of the government. Cultural governance benefits not only the management and board member, but also other interested parties such as government departments and funding bodies. A well-functioning Board of Trustees contributes to better results, both artistic and financial.

During the final meeting of the year the Board approved the policy for 2008-2012, the collections plan and the budget for 2008.

The Board would also like to extend its thanks to the museum's directorate and all its staff for their efforts and their cooperation.

A.L. Stal Chairman of the Board of Trustees



In het jaar 2007 lopen 3 tentoonstellingen door uit 2006. Er worden 9 tijdelijke nieuwe presentaties gemaakt.



1 tentoonstelling **HAPPY FASHION PHOTOGRAPHY**

INSIDE INSTALLATIONS I

25.10.2006 t/m 07.01.2007

INSIDE INSTALLATIONS is een presentatie waarin op zaal aan installaties wordt gewerkt onder leiding van de restaurator moderne kunst van het museum. Drie kunstwerken uit de collectie komen aan bod: **Clamp** uit 1995 van Franz West, **Glass (one and three)** gedateerd 1965 van Joseph Kosuth en **Hoe hoeker hoe platter** uit 1972 van Ger van Elk.



Het doel van de presentatie is om voor het museumpubliek inzichtelijk te maken wat de problemen en vragen zijn die een museum heeft bij het registreren, restaureren, behouden, installeren en herinstalleren van installatiekunst. Er wordt getoond wat het beheren en presenteren van installatiekunst in de praktijk precies betekent voor een museum. De bezoeker krijgt een beeld



van de afwegingen die worden gemaakt en welke rol daarbij is weggelegd voor de kunstenaar, de eigenaar en de informatie die de installatiegeschiedenis hierover geeft. Er zijn korte filmpjes waarin de restaurator uitleg geeft over het project en er is een interview met de kunstenaar Ger van Elk te zien over zijn werk.

De presentatie maakt onderdeel uit van het Europese onderzoeksproject, 'Inside Installations: Preservation and Presentation of Installation Art', ondersteund door de Europese Unie vanuit het Culture 2000 programma en gecoördineerd door Instituut Collectie Nederland (ICN). De Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK) is mede organisator van dit project voor de Nederlandse deelnemende musea.



2 Franz West, **Clamp**, 1995

3,4 tentoonstelling **INSIDE INSTALLATIONS**

DE KUNSTPAUS, H.P. BREMMER

14.10.2006 t/m 25.02.2007

Het is in 2006 vijftig jaar geleden dat Hendricus Petrus Bremmer (1871-1956) is overleden. Tijd voor een terugblik op deze opmerkelijke smaakdictator en de vérstrekkende invloed die hij uitoefent



op zijn vele volgelingen, van wie Helene Kröller-Müller de bekendste is. De tentoonstelling valt samen met de publicatie van het boek *De kunstpauze, H.P. Bremmer 1871-1956* van Hildelies Balk door uitgeverij Thoth.



De tentoonstelling wordt voornamelijk samengesteld op basis van werken uit de eigen collectie zoals van Charley Toorop, John Rådecker en Vincent van Gogh en visualiseert Bremmers wereld in zes hoofdthema's.

In het **Atelier 1892** wordt

getoond hoe Bremmers smaak gevormd wordt in de late negentiende eeuw. Hij werkt aanvankelijk als kunstschilder. Zijn atelier hangt vol met reproducties van door hem bewonderde kunstwerken. Enkele van Bremmers eigen kunstwerken zijn te zien, en die van collega-kunstenaars waarmee hij zijn atelier deelt, zoals Henri van Daalhoff, Jan Vijlbrief en Johan Aarts.

De **School-Bremmer** laat de overeenkomsten tussen de vele kunstenaars in zijn “stal” zien.

Bremmer geeft aan hem verbonden kunstenaars dwingende aanwijzingen, waarbij zijn nadruk op eenvoudige onderwerpen opvalt. De **Leskamer** toont hoe Bremmer naar kunst kijkt: eigenzinnig en intuïtief. Hij geeft les aan kleine groepen in zijn eigen huiskamer of bij een van de cursisten thuis. Hij werkt daarbij met reproducties en met echte kunstwerken, zoveel als hij maar in zijn koffer in de trein kan meenemen.

Het **Altaar** verbeeldt Bremmers spirituele opvatting over kunst. De hier bijeengebrachte acht werken reflecteren ieder een deel van het ware vuur van Bremmers passie. Van Gogh mag daarbij natuurlijk niet ontbreken, evenmin als Van der Leek. In **De kunsthandel** hangen werken die verwijzen naar de diverse rollen die Bremmer speelt bij transacties. Hierop is in de jaren dertig ook wel kritiek: hij is zowel adviseur als handelaar, connaisseur als verzamelaar. Hij heeft van die vermenging van belangen wel voordeel, handelt echter nooit frauduleus en ontvangt geen provisie van de handelaars.

Als laatste is er aandacht voor Bremmers **Kennerschap**. Achteraf blijken er bij zijn toeschrijvingen zowel goede vondsten als missers te zitten. Opvallend is Bremmers goede oog voor oude tekeningen.

COLLECTIE VAN EELEN-WEEBER

21.12.2006 t/m 18.03.2007

In 2006 koopt het museum de collectie Van Eelen-Weeber. De werken, 35 in totaal, zijn in negen ruimtes in de Van de Velde vleugel tentoongesteld. Voor het museum betekent deze verwerving een verrijking van het bezit aan conceptuele kunstwerken uit de beginjaren zestig. Minstens even belangrijk is de overweging dat particuliere verzamelactiviteit de motor achter het museum is.

Begin jaren zestig begint het echtpaar Van Eelen-Weeber, acteur en fotomodel, achtereenvolgens werk van kunstenaars van Cobra (Appel, Constant), de Nieuwe Figuratie (Lucassen, Elias) en de Pop Art (Oldenburg, Dine) te kopen. Eind jaren zestig worden ze gegrepen door de nieuwste internationale kunst, die zich manifesteert in galerieën als Art & Project en Galerie Swart in Amsterdam, Wide White Space in Antwerpen en Konrad Fischer



in Düsseldorf. Ze worden daarin gestimuleerd door Jan Dibbets, een van de Nederlandse gangmakers van de avant-garde van die tijd, en door groeiende persoonlijke contacten met kunstenaars. Ze brengen in korte tijd een verzameling werken bijeen, die voor hen zoveel betekent dat ze geprobeerd hebben hem de rest van hun leven bij elkaar te houden, ondanks hun veel beperktere financiële middelen vanaf begin jaren zeventig. Enkele werken van Andre, Buren, Dibbets en Flavin hebben ze moeten verkopen. De verzameling geeft een persoonlijk gekleurd beeld van de conceptuele kunst, vooral ook door de aanwezigheid van enkele bijzondere werken van kunstenaars die als wegbereiders van deze kunstvorm gezien kunnen worden, als Piero Manzoni, Yves Klein en Robert Ryman.



7 Gilbert & George, *Gilbert by George and George by Gilbert*, 1970
 8 On Kawara, *I got up (May 1, 1970-September 3, 1970)*, 1970 (detail)

INSIDE INSTALLATIONS II

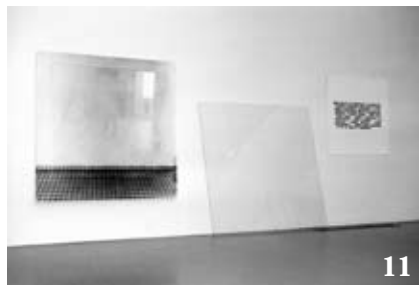
21.03 t/m 03.06.2007

INSIDE INSTALLATIONS II is het vervolg op de tentoonstelling



INSIDE INSTALLATIONS die tot begin januari te zien is. In deel II van deze tentoonstelling toont het museum nieuwe onderzoeksresultaten en wordt het kunstwerk **Clamp** in zijn geheel geïnstalleerd. (*Zie verder onder*

Uitgelicht pag 112)



MODERNE KUNST UIT EIGEN COLLECTIE

06.03 t/m 20.05.2007



In de grote beeldenzaal van het museum is in het voorjaar een selectie uit de collectie moderne kunst van het museum te zien. Kunstenaars geven een persoonlijke visie op de wereld: maatschappijkritisch en utopisch.

Getoond worden schilderijen, beelden en tekeningen van Constant, Eikelenboom, Filko, Genzken, Kiefer, Nauman, Ruthenbeck en Stenberg.



ODILON REDON: WERKEN OP PAPIER

21.03 t/m 03.06.2007



deze Franse kunstenaar en heeft samen met haar adviseur H.P. Bremmer een mooie selectie uit zijn oeuvre gekocht.

In het prentenkabinet is een keuze te zien van werken op papier van Odilon Redon (1840-1916). Nederland behoort, samen met België, tot de eerste landen waar Redons kunst gewaardeerd wordt en waar belangrijke verzamelingen van zijn werk zijn ontstaan. Helene Kröller-Müller had veel belangstelling voor het werk van

75

HAPPY FASHION PHOTOGRAPHY

02.06 t/m 29.07.2007



In het kader van de tweede Arnhem Mode Biënnale toont het museum een combinatie van opvallende fotografie en bijzondere objecten van een groep Nederlandse topfotografen. De oorspronkelijkheid die kenmerkend is

voor de modevormgevers van de biënnale 2007 is ook te zien in het diverse werk van deze fotografen: Elle Verhagen/Carmen Freudenthal, Anouscka Blommers/Niels Schumm, Melanie Bonajo en Maurice Scheltens.



Huis van dr. Jung

Op 31 mei onthult het museum in de beeldentuin een nieuw kunstwerk van de Nederlandse kunstenaar Pjotr Müller (1947): het **HUIS VAN DR. JUNG**. Het huis is bedoeld als tentoonstelling die in ongeveer 3 jaar op een natuurlijke manier zal vergaan.



17



18

de Verenigde Staten samen met de beroemde Frank Lloyd Wright en is vooral bekend geworden door zijn Lovell Beach House in Los Angeles en King's Road House in West-Hollywood.

In het huis staan vijf gipsen beelden van de hand van Pjotr Müller geëxposeerd. Deze beelden tonen de belangstelling van

Het **HUIS VAN DR. JUNG** bestaat uit drie grote langwerpige 'dozen' van afvalhout, die samen een huis vormen. Het gebouw heeft drie niveaus: een kelder, daarboven een verdieping en helemaal bovenin een zolder. Alles volgens het adagium Omne trinium perfectum (elke drievoud is volmaakt). Müller heeft in zijn bouwtekeningen van het huis gebruik gemaakt van de verhoudingen en getallenreeks van de architect R. M. Schindler (1887-1953). Deze van oorsprong Oostenrijkse architect werkte in



19

Müller voor de klassieke mythologie. Gipsen fragmenten van godsbeelden en attributen als krukjes, Thonetstoelen en een paraplu doen dienst als beeldelementen. Müller: "Ik heb enkele archetypische verwijzingen naar religieuze en mythologische boodschappers willen weergeven; je mag het naar eigen believen verder invullen."

Het museum heeft meerdere werken van Müller in zijn collectie, vooral werken op papier. Eerder maakte Müller het werk **To Noumenon** (1987) in de beeldentuin.

In mei organiseert het museum het inmiddels jaarlijks terugkerende fenomeen 'Meet the Artist' met Pjotr Müller, voor zowel de jaarkaaarhouders (zie verder onder *Marketing pag 127*) als museumpubliek.

CLAES OLDENBURG - LONDON KNEES 1966

02.06.2007 t/m 24.03.2008

In één van de projectkamers van het museum is de nieuwe aanwinst **London Knees 1966** van de Amerikaanse Pop Art kunstenaar Claes Oldenburg (Stockholm 1929) te zien. De kunstenaar begon halverwege de jaren zestig van de vorige eeuw voorstellen te doen voor kolossale monumenten van eigentijdse objecten, die hij typerend vond voor een bepaalde tijd en plaats. Bij de ingang van het museum staat daar een beroemd voorbeeld van: zijn **Troffel** van blauw gespoten staal uit 1971.

Voor Londen stelt hij in 1966 voor om op het Victoria Embankment een monument van twee kolossale knieën te plaatsen. De belangrijkste inspiratiebron voor dit monument is de recente uitvinding van de minirok, die in combinatie met het dragen van laarzen het straatbeeld opvallend verlevendigt met blote knieën. Een andere inspiratiebron is de alomtegenwoordigheid van bijzondere torens, schoorstenen en zuilen in de architectuur van Londen.

Oldenburg werkt het voorstel uit in een multipel, een ander typisch fenomeen van de kunst van de jaren zestig, waarin het verlangen naar betaalbare en bereikbare kunst tot uiting komt. Oldenburg vindt het juiste model in een etalagepop uit de tijd van de Tweede Wereldoorlog. Hij zaagt daar één knie uit en gebruikt deze en zijn spiegelbeeld. Het werk is in 1968 door Editions Alecto in 120 exemplaren in de handel gebracht. De uiteindelijke sculptuur wordt

79

voorzien van een zwarte perspex grondplaat en vergezeld van documenten, litho's en zeefdrukken waarin het twee jaar durende productieproces wordt toegelicht en ingegaan wordt op de inspiratiebronnen van de kunstenaar voor dit werk.

London Knees 1966 is een zeer gelaagd werk geworden, sensueel door zijn onderwerp en materiaalgebruik, geestig door de speelse associaties en waardevol door een nieuwe kunstzinnige relatie te leggen tussen stedelijke omgeving en eigentijds leven.

Dit exemplaar is nog vóór 1970 door het echtpaar Herman en Henriëtte van Eelen-Weeber gekocht en is dit jaar verworven als aanvulling op de verleden jaar van het echtpaar gekochte collectie conceptuele kunst.



20

VERLANGEN NAAR DE TUIN – BEELDEN
UIT HET DEPOT 21.06 t/m 23.09.2007



Op 21 juni opent de zomertentoonstelling **VERLANGEN NAAR DE TUIN – BEELDEN UIT HET DEPOT**. Aanleiding voor deze tentoonstelling is de publicatie van het boek *Beeldentuin – Kröller-Müller Museum*. De nadruk ligt op die beelden die specifiek voor de tuin zijn gekocht maar daar niet meer staan, vaak omdat hun materialen niet bestand zijn tegen een jarenlang buitenbestaan. Toch maken deze werken onderdeel uit van de collectie buitenbeelden en is het interessant ze in hun ‘doorleefde’ gedaante, waar de sporen van hun buitenleven op is af te lezen, nog eens te tonen in de context van de beeldentuin. Een deel van deze werken staat buiten op het evenemententerrein opgesteld, waaronder een 15 meter hoge **Schwarz/weisse Doppelfahne**, een zwart/witte ‘dubbele’ vlag van de Duitse kunstenaar Reiner Ruthenbeck.

Een ander deel staat binnen in de zalen en gangen van het Quist gebouw, waaronder Giacometti's **L'Homme qui marche II** en **Diamond mind** van de Amerikaan



Bruce Nauman. In de grote beeldenzaal staan de imposante, kleurrijke werken waarmee jonge Engelse beeldhouwers als King en Caro eind jaren zestig de beeldentuin een nieuw elan gaven. Daarnaast is het tekeningenkabinet gevuld met tekeningen en maquettes, waaronder een maquette van de **Jardin d'email** van Jean Dubuffet, die voorafgingen aan de realisatie van een werk of die de geschiedenis zijn ingegaan als ‘gedroomde’ werken.

De werken die in de tentoonstelling gepresenteerd worden, hebben slechts een ding gemeen: zij zijn alle aangekocht voor de beeldentuin.



HET RAADSEL VAN 'DUBBEL-INGRES' – VAN GOGHS TEKENINGEN IN HET KRÖLLER- MÜLLER MUSEUM OPNIEUW BEKEKEN

11.10.2007 t/m 27.01.2008



Ter gelegenheid van het verschijnen van de catalogus *Tekeningen en grafiek van Vincent van Gogh in de collectie van het Kröller-Müller Museum* is een tentoonstelling gemaakt met een groot deel van de tekeningen van Van Gogh uit de museumcollectie.



Aan de hand van ruim 100 tekeningen uit de collectie wordt Van Gogh gevolgd –net als in de catalogus– vanaf het moment dat hij besluit kunstenaar te worden. De tekeningen zijn zo gegroepeerd dat duidelijk te zien is hoe hij een steeds grotere beheersing krijgt over materialen als potlood, krijt en inkt, maar ook zaken als perspectief

en expressie. De titel van de tentoonstelling is ontleend aan een ontdekking die tijdens het onderzoek naar de verschillende papiersoorten en hun watermerken is gedaan. In de tentoonstelling wordt daar uitvoerig aandacht aan gegeven.

In het prentenkabinet is een presentatie te zien met tekeningen van tijdgenoten van Van Gogh. Een van hen is Anton Ridder van Rappard, een vriend van Van Gogh met wie hij gedurende zijn Hollandse periode incidenteel samenwerkte en regelmatig correspondeerde. Daarnaast is er werk te zien van Jozef Israëls,

George Breitner, Théophile de Bock, Paul Signac, George Seurat, Henry van de Velde en H.P. Bremmer, alle uit de rijke collectie van het museum.



EEN KEUZE UIT DE VERZAMELING

HEDENDAAGSE KUNST 22.12.07 t/m 18.05.08



Voor de laatste tentoonstelling die in 2007 begint maakt de directeur een keuze uit de collectie hedendaagse kunst van het museum.

Er is niet echt een thema, behalve misschien de (on)volmaaktheid van het materiaal en de vorm, gedemonstreerd aan de hand van de zoektocht van de kunstenaar naar de juiste vorm met behulp van het juiste materiaal. De tentoonstelling is een optelsom van losse werken die individueel, maar ook door hun combinatie, hopelijk de verbeelding van de bezoekers prikkelen om voor zichzelf antwoorden te vinden op de vragen die de kunstenaars zich stelden bij het maken van de werken.

Te zien zijn werken van Joseph Beuys, Jan Dibbets, Tom Claassen, Anish Kapoor, Anselm Kiefer, Cai Guo Qiang en Dennis Oppenheim.



VAN GOGH, VOYAGE INTO THE MYTH

23.11.07 t/m 16.03.08

Seoul Museum of Art (Korea)

Het Kröller-Müller Museum en het Van Gogh Museum hebben gezamenlijk 65 schilderijen en tekeningen van Vincent van Gogh aan het Seoul Museum of Art in Korea uitgeleend.

De tentoonstelling is het tweede grote gemeenschappelijke project van beide musea in de afgelopen jaren. In 2005 is voor het eerst samengewerkt aan een reizende tentoonstelling in Osaka, Nagoya en Tokyo in Japan.

Het Van Gogh Museum stelt in Korea 23 werken ter beschikking, waaronder topstukken als **Irissen** en **Het gele huis 'De straat'**. Het Kröller-Müller Museum leent voor deze tentoonstelling 20

tekeningen en 22 schilderijen van Van Gogh, met onder andere het beroemde **Landweg in de Provence bij nacht** en **De zaaier**. (zie verder onder *Uitgelicht* pag 122)



30

30 billboard tentoonstelling in Seoul

31 bezoekers voor een affiche in het Seoul Museum of Art



31

De afdeling collectie en presentatie is een kleine, inhoudelijke afdeling met gekwalificeerde professionals die als team nauw samenwerken. De werkdruk is hoog en dat maakt de afdeling kwetsbaar, temeer daar de verschillende afdelingen bestaan uit één of hooguit enkele medewerkers, die vaak parttime werken. Er is sprake van een vaste basisorganisatie die naar behoeven en mogelijkheden kan worden uitgebreid met projectmedewerkers.- In de planning van tentoonstellingen wordt rekening gehouden met de beperkte menskracht, zowel in de frequentie van presentaties als in het tijdig vaststellen van het programma.

De invulling van de functies binnen de afdeling collectie en presentatie is dit jaar gewijzigd zodat taken en verantwoordelijkheden beter kloppen met de plaats binnen de organisatie. De coördinator marketing is rechtstreeks onder de directeur geplaatst. De pers- en publiciteitscoördinator combineert sinds oktober haar baan met de functie van directiesecretaris en valt sindsdien rechtstreeks onder de directeur. Deze laatste combinatie van functies is de eerste aanzet voor de invulling van het bezuinigingsplan dat de directie voor de komende periode heeft gemaakt (*zie verder onder inleiding op pag 35*). Functies die vrijkomen worden in dit kader kritisch bekeken en waar mogelijk wordt de

efficiëncy van de organisatie verbeterd. Coördinatie van het bruikleenverkeer (voorheen vielen de werkzaamheden voor een groot deel onder de officemanager) valt sinds oktober van dit jaar onder de collectie coördinator/registrator. Gezamenlijk met betrokken medewerkers is een nieuwe bruikleenprocedure opgesteld waarbij het proces efficiënter is ingericht. Een voorbeeld is het gebruik van factsheets waarop alle voorwaarden van het museum staan geformuleerd, zodat deze in een vroeg stadium aan bruikleenvragende instellingen kunnen worden gestuurd. In het laatste kwartaal van 2007 is de nieuwe procedure in werking gesteld.

In het kader van de bezuinigingsplannen is besloten de vacature van conservator collectie niet in te vullen.

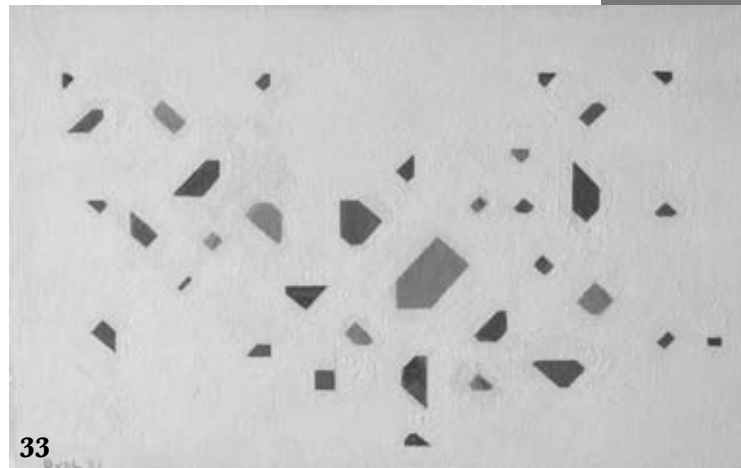
Het museum heeft in 2007 een schilderij van Bart van der Leck uit 1921 verworven. Het gaat om **Bloeiend boompje I** (olieverf op doek, 28.3 x 44.3 cm). Het schilderij is afkomstig uit de nalatenschap van mevrouw G. barones Mackay-Brückmann en haar echtgenoot E.R.A. baron Mackay, die beiden kort na elkaar in 2005 overleden zijn. Mevrouw Mackay-Brückmann was een kleindochter van Anton en Helene Kröller-Müller. - Het



schilderij toont de voorstelling van een bloeiend appelboompje, teruggebracht tot een compositie van rode, blauwe en gele geometrische vlakken. In de collectie van het museum bevindt zich sinds 1921 een serie voorstudies voor

het schilderij. **Bloeiend boompje I** is een typisch werk van Van der Leck, waarin de herkenbaarheid van de voorstelling tot een minimum is teruggebracht. Bijzonder is dat het museum in 2006 het pendant van het nu verworven schilderij heeft verkregen:

Bloeiend boompje II (olieverf op doek, 30.7 x 45.7 cm., 1921). Dit



werk is afkomstig uit het legaat van de heer J.S.R. van Deventer, de zoon van de secretaris van het echtpaar Kröller-Müller. Het toont een compositie die sterk lijkt op de eerste, maar met een heel andere kleurverdeling. Aan de hand van deze twee schilderijen en de tekeningen is het zoeken van de kunstenaar naar de juiste expressie van zijn kunstopvatting goed te volgen.

Het schilderij is verworven via de kwijtscheldingsregeling uit de successiewet. Deze regeling maakt het voor erfgenamen mogelijk om belangrijke voorwerpen -van nationaal cultuurhistorisch of kunsthistorisch belang -aan de staat aan te bieden in ruil voor kwijtschelding van successiebelasting.

In 2007 is er door de afdeling wetenschappelijk onderzoek gewerkt aan de voortgang van langlopende projecten, zijn er projecten afgerond en zijn er nieuwe projecten van start gegaan.

Langlopende projecten

Kröller-Müller-archief

Vanaf 2001 zijn verschillende archiefprojecten opgestart ten einde het Kröller-Müller-archief te herordenen en te ontsluiten. Enerzijds bestaat de behoefte dit materiaal spoedig beschikbaar te hebben voor onderzoek naar de collectie en de geschiedenis van het museum. Anderzijds is er een verplichting van overheidswege om het archief van het Rijksmuseum Kröller-Müller over te dragen aan het Gelders Archief.

In 2006 is begonnen aan het in 2005 verworven archief dat de legendarische ‘Kist van Van Deventer’ bevat. Meer dan 2.000 brieven van Helene Kröller aan Sam van Deventer en vele andere historische stukken zijn inmiddels in de database ontsloten. Het project is in 2007 afgesloten.

In 2007 hebben nazaten van de familie Kröller de correspondentie van Helene Brückmann-Kröller (dochter van het echtpaar Kröller-Müller) en haar echtgenoot Paul Brückmann aan het museum geschonken. Deze brieven, uit de periode 1909 tot 1927, geven inzicht in het persoonlijke leven van Helene jr. en de manier waarop zij aankijkt tegen de verzameling en bouwplan-

nen van haar ouders. De briefwisseling wordt wetenschappelijk ontsloten en staat als bronmateriaal ter beschikking van de biografen van Anton Kröller en Helene Kröller-Müller. In oktober 2008 wordt dit project afgerond.

Biografieën Helene Kröller-Müller en Anton Kröller

In september 2006 zijn kunsthistorica Eva Rovers en historica Shirley Haasnoot in opdracht van het Kröller-Müller Museum, het Biografie Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen en het Nationale Park De Hoge Veluwe begonnen met hun onderzoek ter voorbereiding op een biografie over respectievelijk Helene

Kröller-Müller en Anton Kröller. Het jaar 2007 staat in het teken van archief onderzoek in binnen- en buitenland, waaronder dat van het Kröller-Müller Museum. De biografieën zijn gepland voor 2010.



Familiegeschiedenis en jeugdjaren:

Duitsland als bakermat

“Wat wordt het arme Duitsland toch ordinair’, schreef Helene Kröller-Müller in 1924 aan Sam van Deventer. Het armzalige briefpapier dat Van Deventer had gebruikt weerspiegelde in haar ogen de staat waarin Duitsland na de Eerste Wereldoorlog terecht gekomen was. -

Sinds de oorlog en de sterke anti-Duitse stemming die deze met zich mee had gebracht, was Müller steeds meer gaan beseffen dat zij zich in de eerste plaats nog altijd Duitse voelde. Haar moraal, haar trots en haar intellectuele vorming lagen in dat land verankerd en het krenkte haar wanneer de teloorgang van dat land zich aan haar opdrong.



35

Mijn onderzoek in het kader van de biografie van Helene Kröller-Müller is het afgelopen jaar voornamelijk gericht geweest op de eerste helft van Müllers leven tot en met het moment dat zij in 1911 het doel van haar verzameling formuleerde, namelijk deze onder te brengen in een museum. Het onderzoek naar Müllers jeugdjaren is deels uitgevoerd in de



36

35 Helene Kröller-Müller (ca 1890-1897)

36 Helene Kröller-Müller en Henry van de Velde

stads- en kerkarchieven van Bielefeld, Osnabrück en Düsseldorf. De gegevens die daar gevonden zijn, zijn enerzijds in de context geplaatst van de ongepubliceerde familiekroniek van tante Anna Müller en anderzijds in die van de Duitse cultuurgeschiedenis van de negentiende eeuw. Uiteindelijk zal ook het dagboek van Müller uit de jaren 1882 tot en met 1885 als belangrijke bron dienen. Dit boekje is geschreven in het oude Duitse gotische handschrift en moet dan ook nog ontcijferd worden voordat het gebruikt kan worden voor het onderzoek.

Uit het onderzoek van het afgelopen jaar blijkt onder andere dat Helene Müller een dochter was van het Besitzbürgertum, een bevolkingsgroep bestaande uit industriëlen, handelaars en bankiers die vanaf het midden van de negentiende eeuw verantwoordelijk was voor de snelle groei van de



aan Frau Schubacks Höhere Töchterschule, vergaande invloed hebben op haar kunstbeschouwing.

Van eveneens grote invloed op haar kunst- en levensbeschou-

37 Helene Kröller-Müller en president Steyn aan boord van een schip (1904)



wing was Müllers ijverige en gedisciplineerde karakter. Dit karakter werd aangescherpt door de burgerlijke moraal van Leistung, waarvan de bezittende klasse en daarmee Müllers jeugd, door-drongen was. Haar karakter en haar Duitse achtergrond zorgden er voor dat zij, ook op latere leeftijd, het leven anders benaderde dan veel van haar Nederlandse tijdgenoten. Het is dan ook zeer waarschijnlijk dat die vervlechting van persoonlijke en nationale identiteit bepalend is geweest voor Müllers manier van verzamelen. In het vervolg van het onderzoek zal nader bekeken en onderbouwd worden in hoeverre die vervlechting ten grondslag lag aan Müllers niet aflatende streven een exceptionele verzameling samen te stellen en deze onder te brengen in een minstens even exceptioneel museum.”

38 opening Rijksmuseum Kröller-Müller op 13 juli 1938, v.l.n.r.: Sam van Deventer, minister Ch. J.L.M. Welter (minister van Koloniën), mevrouw Welter, H. Kröller-Müller en minister J.R. Slotemaker de Bruïne

Historica Shirley Haasnoot aan het woord over Anton Kröller:

“Er is bijna niemand in Nederland die nog weet wie Anton Kröller was. Speuren naar informatie over deze man is zoeken naar een speld in een hooiberg. Kröller hield zich het liefst zo veel mogelijk op de achtergrond. - In Rotterdam werd hij als directeur van zijn



bedrijf Müller & Co op straat vaak niet eens herkend door zijn personeelsleden. Hij bracht zelden tijd door met zijn gezin want hij was altijd op reis. Hij had geen goede vrienden met wie hij correspondeerde. Hij had geen officiële contacten met de Nederlandse regering. - Toch kom ik in Rotterdam, Den Haag, Wassenaar, Amsterdam, Weesp, Boekelo, op de Veluwe, in Düsseldorf en Berlijn overal sporen tegen van de man die op

het hoogtepunt van zijn macht in de kranten de ‘ongekroonde koning van Nederland’ werd genoemd. Volgens rapporten van Duitse diplomaten, die nu in Berlijnse staatsarchieven liggen, was Kröller tijdens de Eerste Wereldoorlog veel belangrijker dan premier Cort van der Linden. Uit het bedrijfsarchief in Rotterdam en de papieren van de Nederlandsche Bank in Amsterdam wordt duidelijk hoe Kröller aan zijn miljoenen kwam. En op de fiets door het prachtige landschap van Hoenderloo naar

Jachtslot St. Hubertus is het niet moeilijk te begrijpen dat Kröller in zijn weekends op de Veluwe vaak 's nachts al op pad ging om op korhoenders te jagen, zoals een van zijn kleindochters in een brief aan haar moeder schreef.



Ook het mooiste archief dat een biograaf zich maar kan wensen ligt op de Hoge Veluwe. Het zijn de duizenden brieven uit de kist van Sam van Deventer, die zijn stiefdochter Marlene voor onderzoek aan het Kröller-Müller Museum beschikbaar heeft gesteld. Deze brieven laten de persoonlijke kant van Kröller het beste zien. Hij komt naar voren als een vrolijke man, optimistisch, vol zelfvertrouwen en energie, die zijn zaken het liefst voor zichzelf hield en nooit het achterste van zijn tong liet zien.

‘Ik deug niet om in het span te trekken’, schreef Kröller ooit aan zijn echtgenote Helene, die hem het beste kende. De geheimzinnigheid rond zijn persoon heeft dan ook tot de wildste verhalen geleid. In mijn biografie wil ik laten zien wat de rol van deze bijzondere man was in de Nederlandse geschiedenis, hoe juist zijn terughoudendheid in zijn voordeel werkte en waarom hij met recht de ‘ongekroonde koning van Nederland’ werd genoemd.”

Bestandscatalogi

De tekeningen en grafiek van Vincent van Gogh in de collectie van het Kröller-Müller Museum

In aansluiting op de bestandscatalogus van de schilderijen van Van Gogh is in 2003 een projectplan opgesteld voor een vervolg: **DE TEKENINGEN EN GRAFIEK VAN VINCENT VAN GOGH IN DE COLLECTIE VAN HET KRÖLLER-MÜLLER MUSEUM**. Auteur en gastconservator Teio Meedendorp krijgt de opdracht het wetenschappelijk onderzoek naar dit collectie-onderdeel te verrichten en zijn onderzoeksresultaten in een collectiecatalogus vast te leggen. Tot vreugde van het museum ondersteunt de voormalige Stichting Herinneringsfonds Vincent van Gogh het onderzoekstraject met € 80.000 en maakt Thieme Grafimedia Groep een groots gebaar naar het museum door de productie van het boek voor zijn rekening te nemen. Het boek (in een Nederlandse en Engelse editie) is op 11 oktober gepresenteerd tijdens de feestelijke opening van de bijbehorende tentoonstelling in het museum, samengesteld door de auteur/gastconservator en de wetenschap-

pelijke afdeling. Daarmee heeft de schilderijencatalogus een waardevolle pendant gekregen en is de periode van intensief onderzoek naar de werken van Van Gogh in de collectie van het museum voorlopig afgesloten.



41 TV Gelderland interviewt Teio Meedendorp over de tekeningen van Van Gogh

De geschiedenis van de beeldentuin van het Kröller-Müller Museum

Met het verschijnen van het boek *Beeldentuin – Kröller-Müller Museum* is ruim vijfenveertig jaar na de opening in 1961 de geschiedenis van de beeldentuin voor het eerst in kaart gebracht.



Het boek is de uitkomst van een project dat in 2004 vanuit het museum is gestart. Het doet in woord en beeld nauwkeurig verslag van de fascinerende geschiedenis van dit 'eigenzinnige' deel van de collectie.

Het beginpunt is het moment waarop de Kröllers land kopen op de Veluwe en het eindigt bij de laatste ontwikkelingen in het voor het Kröller-Müller Museum zo karakteristieke samengaan van kunst, natuur en architectuur. De publicatie past in de traditie van het museum om systematisch delen van de collectie voor het

42 Directeur Evert van Straaten overhandigt het eerste exemplaar van de publicatie aan landschapsarchitect Adriaan Geuze (West 8) en kunstenaar Marta Pan

publiek toegankelijk te maken. Het museum is erin geslaagd een vriendelijk boek uit te geven, vol illustraties en goed gedocumenteerd, in een Nederlandse en een Engelse editie en verkrijgbaar in binnen- en buitenland.

Het onderzoek en het boek zijn mogelijk gemaakt door genereuze ondersteuning van The Getty Foundation, het Bouwfonds Cultuurfonds en het VSB fonds. Het boek is uitgegeven door NAI Uitgevers Rotterdam en door de pers met enthousiasme ontvangen. Ter ere van deze uitgave is de tentoonstelling **VERLANGEN NAAR DE TUIN – BEELDEN UIT HET DEPOT** te zien (*zie verder onder tentoonstellingen pag 80*) waar de afdeling verantwoordelijk voor is.

Archief- en collectieregistratie

Op diverse niveaus en in wisselende samenstelling wordt er door de afdeling doorlopend aan het vullen en verfijnen van TMS (The Museum System) en HotDocs gewerkt. Dit heeft er mede toe geleid dat op de website inmiddels meer dan 1.000 kunstwerken uit de collectie voor iedereen te zien zijn.

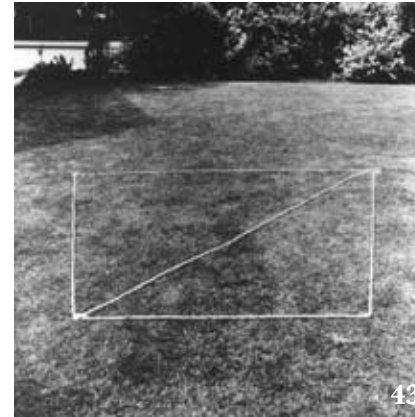
Korte projecten

Promotiefilm Kröller-Müller Museum

De promotiefilm van het museum is bedoeld voor bezoekers in het museum, en geeft een algemene inleiding op de geschiedenis en de collectie. De realisatie van de film heeft vanaf december 2007 weer een impuls gekregen. Het streven is om in het voorjaar van 2008 de film gereed te hebben.

Samenwerking met de Vrije Universiteit van Amsterdam

Er bestaat al jaren een actief contact tussen het Kröller-Müller Museum en de staf van het Kunsthistorisch Instituut van de Vrije Universiteit van Amsterdam. Naast enkele colleges 'op locatie' (in het Kröller-Müller Museum), heeft dit geleid tot een



werkcollege conceptuele kunst, gebaseerd op werken uit de collectie van het museum, dat in september van dit jaar aan VU-studenten is aangeboden. Het animo is verrassend groot. Het werkterrein voor de studenten ligt deels in het museum (archiefonderzoek) en deels op de VU. De afronding van het project valt in de eerste maanden van 2008 en zal bestaan uit gedegen onderzoeksverslagen.

Het ligt in de bedoeling om aan het project een kleine tentoonstelling te verbinden, waarin de onderzochte werken voorzien van een 'nieuwe' toelichting getoond worden.

Vorbereidingen voor de tentoonstelling THE PLACE TO BE

In het najaar van 2007 beginnen het onderzoek en de voorbereidingen van de tentoonstelling **THE PLACE TO BE**, een samenwerkingsproject tussen het museum en het Nederlands-Duitse curatorenplatform <gap> die in 2008 van start zal gaan.

Kubus-project 1971

In 2007 krijgt het museum het **Kubus-project** van componist Ton Bruynèl en beeldhouwer Carel Visser ten geschenke van het echtpaar Alice en Felix Visser. Met het onderzoek dat nodig is voor de hieraan gewijde tentoonstelling in de zomer van 2008, en dat zowel beeld als geluid betreft, wordt in 2007 begonnen.



Publieksgids

In samenwerking met de commerciële afdeling wordt dit jaar met grote inzet gewerkt aan een museumgids, bedoeld voor de bezoeker uit binnen- en buitenland die kort en helder over de geschiedenis van het museum en de hoogtepunten uit de collectie geïnformeerd wil worden. Het boekje zal in het voorjaar van 2008 verschijnen.

Diensten aan derden; contacten met universiteiten en collegae, symposia-, museum- en galeriebezoek

Behalve aan de bovenbeschreven projecten wordt een belangrijk deel van de werktijd besteed aan diensten aan derden. Hoe meer bekend wordt dat collectie en archief digitaal te raadplegen zijn, hoe meer vragen er komen. Hierbij wordt zoveel mogelijk geprobeerd het mes aan twee kanten te laten snijden door de kennis van buiten het museum in kaart te brengen en indien mogelijk, direct te verwerken.

Een feit is dat de kunstenaars die in de jaren zestig tot de avant-garde behoren, meer en meer onderwerp van onderzoek zijn bij universiteiten en andere kunst/cultuurhistorische opleidingen in binnen- en buitenland. Het museum krijgt regelmatig vragen in het kader van een voor het eerst uit te brengen catalogue raisonné of onderzoek naar de betekenis van het oeuvre van een kunstenaar uit deze periode. Dit brengt voor de afdeling boeiend en vaak voor de eigen collectie nuttig onderzoek met zich mee.

Tot slot zijn er de contacten met universiteiten en collegae, het bijwonen en/of verzorgen van lezingen en symposia, en het museum-, tentoonstelling- en galeriebezoek. Op meer en minder formele wijze worden de jongste ontwikkelingen binnen de kunstgeschiedenis en de hedendaagse kunst gevolgd en wordt naar buiten toe kenbaar gemaakt waar het Kröller-Müller Museum anno 2007 en daarna voor staat.

Vermeldenswaardigheden

De in eerdere jaren ontsloten bibliotheek van Helene Kröller-Müller bevat een grote hoeveelheid boekbanden naar ontwerp van Henry van de Velde. Deze speciale collectie is in 2007 bekeken door een onderzoeker. Naar aanleiding van dit onderzoek zijn drie banden uitgeleend aan Museum Meermanno in Den Haag voor de tentoonstelling: 'Henry van de Velde; Boekontwerp tussen Art Nouveau & Nieuwe Zakelijkheid.'

Beeldentuin



Ter gelegenheid van de presentatie van het beeldentuinboek en de bijbehorende tentoonstelling, is dit jaar extra aandacht besteed aan de beelden in de tuin. De beelden uit de vaste opstelling zijn onder handen genomen. Een aantal beelden die al lange tijd niet meer buiten staan zijn gerestaureerd. Enkele klassieke bronzen zoals die van Rodin, Lipchitz en Permeke zijn zorgvuldig gereinigd en van oude waslagen ontdaan. Daarna is er een nieuwe hoogwaardige en stabiele beschermende was op aangebracht. Deze waslaag beschermt het brons voor schadelijke invloeden van buitenaf zoals alleen al de combinatie van zuurstof en vocht, waaraan de werken continu worden blootgesteld.

In de buitenlucht versnelt het oxidatieproces van brons. Daardoor verandert het brons permanent van kleur door een chemisch proces waarbij het metaal wordt omgezet in metaaloxides die anders zijn van kleur dan de oorspronkelijke huid van het beeld. Wanneer in het beeld zelf of in de directe omgeving ervan verontreinigingen aanwezig zijn, zoals zuur uit bomen, gebladerte en vogelpoep, dan kan dit bovendien lelijke vlekken op het beeld achterlaten die als het ware in de huid worden ingebrand. Om de beelden voor deze vormen van schade te behoeden en het origineel aangebrachte patina zo goed mogelijk te behouden, is een goede bescherming onontbeerlijk.

Beelden die lange tijd niet uit het depot zijn gekomen zijn **Complexes of a young lady** van Sorel Etrog en **La Conquista** van Umberto Mastroianni. Beide werken zijn structureel ernstig beschadigd. Ze kunnen niet meer staan vanwege corrosieschade in de smalle onderkant van het brons waar het bevestigings-



punt zit. Dankzij zorgvuldige behandeling door metaalrestauratoren zijn beide beelden voor het eerst weer te zien tijdens de tentoonstelling op het evenemententerrein en hebben ze inmiddels een permanente plaats gekregen in de beeldentuin.

Needletower van Kenneth Snelson is na stormschade overeind gezet, met de hulp van Snelsons assistent. Een ander beeld dat als gevolg van de storm aan het begin van het jaar schade heeft opgelopen is de kinetische sculptuur van George Rickey. Ook dit werk kan goed worden hersteld.

Voor de expositie die in het museum te zien is, is extra aandacht besteed aan de beelden die zijn opgesteld in de grote beelden zaal. Deze hebben vroeger ooit buitengestaan, maar zijn eigenlijk niet geschikt voor een langdurig bestaan in het buiten-

klimaat vanwege de fragiele constructie en de kwetsbare verflaag. Bijzonder is dat voor het eerst Marta Pan's grote houten **Sculpture Flottante**, helemaal met de hand gesneden en afgewerkt, te zien is. Dit werk is het model waarnaar het bekende witte kunststof beeld in de vijver is gevormd: **Sculpture Flottante, Otterlo**, inmiddels een icoon voor de beeldentuin.



47 Sorel Etrog, **Complexes of a young lady**, 1960-1962



48 Marta Pan, houten model voor **Sculpture flottante, Otterlo**, 1960

Van 21 maart tot en met 3 juni is de tentoonstelling **INSIDE INSTALLATIONS II** te zien. Het gaat om een presentatie waarin op zaal aan installaties wordt gewerkt onder leiding van de restaurator moderne kunst. - Drie kunstwerken uit de collectie komen aan bod: **Clamp** uit 1995 van Franz West, **Glass (one and three)** gedateerd 1965 van Joseph Kosuth en **Hoe hoeker hoe platter** uit 1972 van Ger van Elk.



INSIDE INSTALLATIONS II is het vervolg op de tentoonstelling **INSIDE INSTALLATIONS** die eind 2006 te zien was en door het NRC tot de top 5 van beeldende kunst tentoonstellingen in 2006 werd gerekend. In deel II van

deze tentoonstelling toont het museum nieuwe onderzoeksresultaten en wordt het kunstwerk **Clamp** in zijn geheel geïnstalleerd. Na zorgvuldig onderzoek is dit site specific kunstwerk van Van Elk in samenwerking met een fotorestaurator gerestaureerd en maakt nu weer onderdeel uit van de vaste opstelling in de grote beeldenzaal.

Het doel van de presentatie is om voor het museumpubliek inzichtelijk te maken wat de problemen en vragen zijn waar een museum tegenaan loopt bij het registreren, restaureren, behouden, installeren en herinstalleren van installatiekunst. Er wordt



getoond wat het beheren en presenteren van installatiekunst in de praktijk precies betekent voor een museum. De bezoeker krijgt een beeld van de afwegingen die worden gemaakt en welke rol daarbij is weggelegd voor de kunstenaar, de eigenaar en de informatie die de installatiegeschiedenis hierover geeft. Er wordt op zaal door de restaurator gewerkt. Daarnaast zijn er korte filmpjes waarin de restaurator uitleg geeft over het project en er is een interview met de kunstenaar Ger van Elk te zien over zijn werk.

De presentatie maakt onderdeel uit van het Europese onderzoeksproject, *Inside Installations: Preservation and Presentation of Installation Art*, ondersteund door de Europese Unie vanuit het Culture 2000 programma en wordt gecoördineerd door Instituut Collectie Nederland (ICN). Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK) is mede organisator van dit project voor de Nederlandse deelnemende musea.

In het kader van de afsluiting van het onderzoeksproject *Inside Installations: Preservation and Presentation of Installation Art* zijn verschillende lezingen gehouden over de invulling die het Kröller-Müller Museum hieraan heeft gegeven. De laatste van de serie seminars met internationale partners over de problematiek van installatiekunst vond plaats in Tate Modern in Londen en heeft veel nieuwe inzichten opgeleverd. Er is in de afgelopen drie jaar een hecht netwerk van professionals ontstaan, waarbinnen veel nuttige informatie uitgewisseld kan worden.



Onderzoek en restauratie

Mobile Home for Kröller-Müller

Het onderzoek naar de restauratiemogelijkheden van **Mobile**



Home for Kröller-Müller van Joep van Lieshout is in 2006 gestart. In 2007 is het in volle gang in samenwerking met Instituut Collectie Nederland (ICN). Ondertussen is een restaurator aan de Sorbonne in Parijs afgestudeerd op een onderzoek naar geschikte vullingen voor glasvezel versterkt polyester in de buitenlucht. Ook is er een belangrijk begin gemaakt met het onderzoek naar het effect van speciale coatings

ter bescherming van het materiaal. Dit onderzoek loopt op dit moment nog bij het ICN. Verder is een kunstenaarsinterview met Joep van Lieshout afgenomen over het werk, waardoor goed inzicht is verkregen in de intentie van de kunstenaar en de betekenis van het werk.

In de werkgroep Film, fotografie en nieuwe media, een samenwerkingsverband tussen Filmmuseum, Instituut voor Mediakunst,

Fotorestauratieatelier C.C. von Waldthausen en de Stichting Behoud Moderne Kunst, worden de mogelijkheden onderzocht om foto- en filmmateriaal onder te brengen in een Nationale Koude Kluis. Ook worden in samenwerking met het Filmmuseum procedures onderzocht om kunstenaarsfilms beter te bewaren voor de toekomst.

Verwervingen

Naar aanleiding van de aankoop van **13 Takkenbossen met neontak** van Jan Dibbets is een kunstenaarsinterview afgenomen, waarin onder andere over de installatiewijze is gesproken. Ook over andere werken uit de collectie heeft dit gesprek veel interessante nieuwe informatie opgeleverd.



Bruiklenen

Voor de sculpturen die in bruikleen worden gegeven aan musea in binnen- en buitenland gaat behalve naar de conditie van de werken zelf, ook veel aandacht uit naar de verpakking ervan. Meestal worden er kisten op maat gemaakt voor sculptuur.

Daarbij wordt in het ontwerp al rekening gehouden met de wijze van hanteren van het werk, zoals bijvoorbeeld bij de **Strassenbahnhaltestelle**, een enorme installatie van Joseph Beuys.

Kennisvermeerdering

Voor een studiedag getiteld 'Inside-Outside' van de Nederlandse Museum Vereniging is door het museum een presentatie verzorgd over het beheer en behoud van beelden in de tuin en over installatiekunst. Daarvoor zijn presentaties gehouden door de afdeling restauratie moderne kunst en sculptuur, kon een bezoek worden gebracht aan de expositie en de beeldentuin en is een afsluitende discussie gevoerd.

In samenwerking met de Erfgoedinspectie heeft de afdeling collectie en presentatie in het museum een studiedag georganiseerd over de problematiek van buitenbeelden, voor en door professionals. Deze dag is een praktisch vervolg op de in 2006 door de Erfgoedinspectie in het museum georganiseerde studiedag naar aanleiding van het publicatierapport Buitenstaanders.

Hiervoor zijn door de afdeling restauratie moderne kunst en sculptuur presentaties gehouden over het dagelijks onderhoud van de beelden in de tuin, kunststof kunstwerken in de buitenlucht en metalen buitenbeelden. In kleine werkgroepen is aan de hand van case studies verder gediscussieerd. Uiteindelijk zijn een paar punten geformuleerd die op de onderzoeksagenda gezet zouden kunnen worden.

Studenten Conservering en Restauratie van Cultureel Erfgoed van de Universiteit van Amsterdam hebben enkele dagen meegelopen bij reguliere werkzaamheden aan beelden in de tuin.

Verder zijn er studenten Conservation and Restoration van de University of Lincoln uit Groot Brittannië ontvangen.



Zij hebben een toelichting gekregen op de restauratie en onderzoekswerkzaamheden van het museum. Zowel studenten kunstgeschiedenis van de Vrije Universiteit, de Universiteit van Amsterdam als de Universiteit van Utrecht (Summer University) hebben kennis kunnen maken met de problematiek van het behouden van installatiekunst tijdens de expositie.

De schilderijenrestaurator heeft met tijdelijke medewerkers zeven restauraties voltooid en de hieronder genoemde activiteiten uitgevoerd. Er zijn conditierapporten opgesteld voor bruiklenen van werken op papier, foto's en schilderijen. Verschillende bruikleentransporten zijn zowel op de heen- als op de terugweg begeleid door koeriers (o.a. Londen, München, New York, Brescia, Chicago, Basel, Réunion, Madrid en Seoul). - Bij het schilderij **Klimop onder geboomte** van



Vincent van Gogh zijn ooit de ca. 23 mm brede randen aan alle kanten van het schilderij weggevouwen en is een onbekende breedte afgesneden. Het schilderij is daarom kleiner dan het oorspronkelijk was en heeft minder horizon. Wellicht

is bij dezelfde restauratie in het verleden, tijdens het aanbrengen van een steundoek met was-hars, ook de voorkant met dikke was-hars bestreken als bescherming van de zeer pasteuze verf. Deze was-hars is in de loop der jaren donkerbruin geworden en bedekte vele bonte kleurtoetsen in het toch al donkere schilderij.

Er is nu zo veel mogelijk verdonkerde was-hars van het verfloppervlak en uit de verflobarsten op de vouwen verwijderd. Zo kunnen de beschildeerde randen weer bij het schilderij worden getrokken.

Een stagiair heeft zich ontfermd over de drie schilderijen in de collectie van Joseph Albert. **Het Stilleven** is gerestaureerd door verwijdering van de onregelmatige grijze uitslag op het oppervlak. Deze resten zijn door het ICN geanalyseerd.

Onderzoek met en door derden



De wetenschap die zich bezighoudt met materiaaltechnisch onderzoek van kunstvoorwerpen zoekt steeds intensiever naar nieuwe onderzoekstechnieken waarvoor steeds kleiner of zelfs geheel geen materiaal als monster nodig is. Zo zijn er dit jaar

verschillende innoverende non-destructieve onderzoeken uitgevoerd bij schilderijen uit de collectie. Omdat al deze technieken nog in de kinderschoenen staan, zijn deze onderzoeken kosteloos voor het museum uitgevoerd. Dit brengt ook met zich mee dat de resultaten niet altijd direct bruikbaar zijn en pas waardevol zullen zijn, zodra de betekenis van de resultaten door anderen wordt gedeut. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek met gebruik van UV-fluorescentie spectroscopie. Hiermee zijn bij 17 schilderijen van Vincent van Gogh en 2 van James Ensor ter plekke de lichte



kleuren en/of de vernis geanalyseerd in slechts 2 dagen. De identificatie van vernissen is een volstrekt nieuwe toepassing van deze techniek.

Tegelijkertijd zijn in situ multi-spectrale digitale scans gemaakt van 14 schone schilderijen van Van Gogh

die informatie over kleurcoördinaten en de pigmenten geven. Vooral de “false color” beelden geven zeer interessante en bruikbare informatie en deze beelden kunnen worden gekoppeld aan de resultaten van het onderzoek van UV-fluoresentie spectroscopie.

Het onderzoek naar verval en verkleuring van cadmiumgeel van onder andere **Stilleven met kool** van Ensor door de Technische Universiteit Delft is nog gaande.

Er zitten wittige vlekken op het zwarte vlak van Kelly's **Series of five Paintings**, deel 4, en op het oppervlak van **Stilleven** van Joseph Albert. Van deze uitslag op beide verflagen zijn monsters genomen die het ICN onderzoekt.

Drie schilderijen van Van Gogh uit zijn tijd in Arles zijn onderzocht door de hoofdrestaurator van The Phillips Collection, Washington D.C. In die collectie zijn vergelijkbare werken, die aanleiding geven tot onderzoek naar de schildertechniek en materialen van zijn werk in die periode.

De restaurator van het Stedelijk Museum Amsterdam die aan de schilderijen van Mondriaan in hun collectie werkt, heeft

bruikbare informatie gevonden in de restauratiedossiers van het Kröller-Müller Museum over de geschiedenis van de originele lattenlijsten en de replica's in het museum.

Het Bloemstuk van Monticelli is onderzocht door het Van Gogh Museum, dat bloemstillevens van Van Gogh en van de door hem bewonderde Monticelli vergelijkt.

Nieuwe schilderijlijsten

Er is een start gemaakt met de vervaardiging van replica's van de lijst met cannelures en vierkante hoekstukken rond **Orchidee**



van T.G.M. van Hettinga Tromp. Van dit voorbeeld worden nieuwe lijsten gemaakt. Ze zullen de niet-originele lijstjes vervangen rond Ernst Josephson, **Staande figuur in landschap**, vele bloemstillevens van Floris Verster en 2 schilderijtjes van Maillol.

Archief

De samenvoeging van de conserveringsarchieven van de verschillende restauratiedisciplines is afgerond. Alle documentatiedossiers van de objecten in de collectie zijn geordend binnen een eenduidig archiefsysteem. Het conserveringsarchief – vooralsnog los van het kunsthistorische archief – bevindt zich nu in een aangepaste ruimte in het hart van het museum en beslaat zo'n 240 strekkende meter.

58 natuurwetenschappers uit Parijs analyseren pigmenten van een schilderij

59 lijst met cannelure en vierkante hoekstukken

Het Kröller-Müller Museum en het Van Gogh Museum hebben gezamenlijk 65 schilderijen en tekeningen van Vincent van Gogh aan het Seoul Museum of Art in Korea uitgeleend. - De tentoonstelling **VAN GOGH, VOYAGE INTO THE MYTH** is het tweede grote gemeenschappelijke project van beide musea in de afgelopen jaren. In 2005 is voor het eerst samengewerkt aan een reizende tentoonstelling in Osaka, Nagoya en Tokyo in Japan.

Het Van Gogh Museum stelt in Korea 23 werken ter beschikking, waaronder topstukken als **Irissen** en **Het gele huis 'De straat'**.

Het Kröller-Müller Museum leent voor deze tentoonstelling 20 tekeningen en 22 schilderijen van Van Gogh, met onder andere het beroemde **Landweg in de Provence bij nacht** en **De zaaier**. De tentoonstelling is te zien van 23 november 2007 tot en met 16

maart 2008. In de eerste maand van de tentoonstelling komen al 215.000 bezoekers de Van Gogh schilderijen bewonderen. Van Gogh is populair in alle Aziatische landen. Dat komt deels door de kleurrijkheid en schetsmatigheid van zijn werk, maar ook zeker door het verhaal rondom zijn persoon, de mythe. Met deze presentatie stellen de musea Koreanen in de gelegenheid nader kennis te maken met deze wereldberoemde kunstenaar. Daar-



60



61

naast hopen de musea belangstelling te wekken bij Koreaanse toeristen die naar Europa reizen om beide Nederlandse musea te bezoeken.

Voor deze tentoonstelling zijn vier schilderijen schoongemaakt. Bij **Rozen en pioenen** en **Stilleven met aardappels** is een storende grauwsliuer van het oppervlak verwijderd. **Het Gezicht op Saintes-Maries-de-la-Mer** heeft sinds jaar en dag meerdere niet-originele, rechte, donkerbruine lijnen, veroorzaakt door restauratie. Deze slijtagelijnen verstoren het beeld van de schuine architecturale lijnen van de voorste huizen. De gebouwen schijnen strakke contouren te hebben, maar de scherpe, rechte, verticale lijntjes, die deze indruk geven, zijn gekrast in droge verf en opgevuld met donkerbruine was-hars van de dublering. Sommige pasteuze verfpartijen lijken in gesmolten staat te zijn verpoetst, uitgesmeerd en/of verperst. Al deze beschadigingen zijn al zichtbaar op de oudst gevonden reproductie uit 1919 en zijn vermoedelijk ontstaan bij een behandeling vóór de aankoop in 1912 uit de collectie C. Hoogendijk. Omdat dit schilderij ongevernist hoort te zijn is de glimmende en verkleurde vernis afgenomen en zijn de lijnen licht geretoucheerd.

Bij **Knotwilgen met ondergaande zon** is van het oppervlak een grauwsliuer met veel insectensecretie verwijderd. De randen met gaatjes zijn opgevuld en geretoucheerd, tenzij te bespeuren was dat ze iets met natte verf te maken hebben gehad. In dat geval kunnen ze origineel zijn. Van Gogh heeft meermaals zijn losse doek tijdens het schilderen ergens opgeprikt.



62



63

62 conditiecontrole in Seoul

63 lange rij wachtenden in Korea

Huisstijl Anthon Beeke

In 2007 is de tweede fase van de implementatie van de nieuwe huisstijl afgerond. De tweede fase heeft betrekking op de bebor- ding in en rond het museum.

Publieksonderzoek

In samenwerking met onderzoeksbureau Letty Ranshuysen, ge- specialiseerd in publieksonderzoek voor culturele instellingen, is in oktober 2006 een publieksonderzoek opgestart. Dit onderzoek is in eigen regie gedurende een jaar in het museum uitgevoerd en in oktober 2007 afgerond. Opvallend is dat het belangrijkste bezoekmotief van het publiek de combinatie van natuur en kunst is. In het museum komt men vooral voor de vaste collectie en de beeldentuin. De uitkomsten van dit onderzoek dienen als fundament van het nieuwe beleidsplan en het daaraan gekop- pelde marketingplan.

Warme Winter Weekends

Door het aanhalen van de banden met de jaarkaarhouders en uit het publieksonderzoek, is naar voren gekomen dat er een grote behoefte bestaat aan meer activiteiten in het museum rond de collectie. Om tegemoet te komen aan deze behoefte, wordt de in december 2006 opgestarte reeks lezingen en workshops voortgezet in januari, februari en maart. In de lezingen wordt telkens een ander thema in de werken van de vaste collectie belicht: portret- ten, dieren, stillevens en landschappen. Naast de lezingen worden ook twee workshops georganiseerd: 'Tekenen als Vincent van Gogh' en 'Portrettekenen'.

Meet the Artist

Naar aanleiding van een succesvol initiatief in voor- gaande jaren, organiseert het Kröller-Müller Museum ook in het voorjaar van 2007 een Meet the Artist bijeenkomst. De bezoekers kunnen kennis- maken met de Nederlandse kunstenaar Pjotr Müller in de



beeldentuin van het museum. Aanleiding van dit Meet the Artist programma is de tentoonstelling van deze kunstenaar in de beeldentuin: het **HUIS VAN DR. JUNG**. Ook voor de jaarkaarhou- ders wordt rond deze kunstenaar en zijn nieuwe werk een ochtend georganiseerd met een inleiding over zijn werk en aansluitend een kennismaking met de kunstenaar. *(zie verder onder Uitgelicht pag 76)*

Samenstelling bezoek

In 2007 heeft het museum 263.281 bezoekers ontvangen. In 2007 is de Quist vleugel (de vleugel waar tentoonstellingen worden gehouden) voor een groot deel gesloten. Hierdoor is het niet mogelijk in 2007 grote tentoonstellingen binnen het museum te organiseren. Het museum heeft iets minder bezoekers ontvan- gen dan in 2006. Opvallend is de toename van het aantal bui- tenlanders uit met name het Verre Oosten en België. Er is een duidelijk groei waar te nemen in het groepsbezoek zowel van scholen als nationale en internationale recreatieve groepen.

(zie verder op pagina 328)

Modebiënnale

In het kader van de Arnhem Mode Biënnale heeft het Kröller-Müller Museum werk getoond van een groep Nederlandse top-fotografen onder de naam **HAPPY FASHION PHOTOGRAPHY**. In het programmaboekje van deze biënnale worden bezoekers in de gelegenheid gesteld het museum te bezoeken met korting: twee voor de prijs van een.

Aankopen met steun van de BankGiro Loterij

Met behulp van de loterij zijn de volgende werken in 2007



aangekocht:

- **1984 and Beyond, 2005 – 2006**, Gerard Byrne, door toedoen van de Stichting Kröller-Müller Fonds
- **13 takkenbossen met neon tak, 1967**, Jan Dibbets, met steun van de Mondriaan Stichting
- **Twin Paintings of MAY 30, 1997, 1997**, On Kawara
- **EuropaHammer**, Andreas Rimkus, door toedoen van de Stichting Kröller-Müller Fonds
- **Schwarz / Weisse Spindelüberkreuzung auf Drahtseil, 1979**, Reiner Ruthenbeck, synthetische wol, metalen buizen, staaldraad, met steun van de Mondriaan Stichting

- **Eckenraute, 1985**, Reiner Ruthenbeck
- **Endlose Überkreuzung, 1989**, Reiner Ruthenbeck, door toedoen van de Stichting Kröller-Müller Fonds
- **mesa, 1997-2007**, herman de vries
- **from earth, 2007**, herman de vries

Sterren op het Doek

In 2007 is bij Omroep MAX het televisie-programma 'BankGiro Loterij Sterren op het Doek' te zien. Terwijl Hanneke Groenteman een bekende Nederlander interviewt, portretteren drie schilders hem of haar. Enkele klinkende namen zijn: Marco Borsato, Monique van de Ven en Loretta Schrijver. Van laatstgenoemde BN-er worden opnames van de onthulling van de schilderijen in het Kröller-Müller Museum gemaakt. De portretten uit alle acht afleveringen (24 portretten totaal) worden tentoongesteld in achtereenvolgens het Noordbrabants Museum, het Museum Jan van der Togt en het Kröller-Müller Museum.

De kunstenaars die meewerken aan het programma zijn onder andere: Donovan Spaanstra, Robert Vorstman, Liesbeth van Keulen, David Moir, Elisa Pesapane en Geeske Harting.



Voor de tweede keer is in de maanden juli en augustus een zomerprogramma georganiseerd in de beeldentuin van het museum. Nieuw dit jaar is dat het museum ook in zijn geheel geopend is. - Het programma met mu-

ziek, theater, literatuur en rondleidingen begint om 17.00 uur en duurt tot ongeveer 20.30 uur. Vanaf 17.00 uur geldt 50 procent korting op een combi-kaart voor het Kröller-Müller Museum en het Nationale Park De Hoge Veluwe.

Dit jaar krijgen alle avonden een thema dat als rode draad door het hele avondprogramma loopt. De eerste Zwoele Zomeravond, zaterdag 7 juli, staat in het teken van dromen en daarbij zijn de vol-

gende kunstenaars/artiesten gevonden om hun unieke bijdrage te leveren.

Kunstenaar Rob Sweere brengt zijn 'Silent Sky Project' op het evenemententerrein. In het museum speelt het Mondriaan Kwartet werken van onder andere John de Simone en John Zorn.

Veel rustiger gaat het toe bij de optredens van schrijver Alfred



67 flyer Zwoele Zomeravond

68 de Reizende Bioscoop



Schaffer en de talentvolle Roos Rebergen, die tussen de rododendrons haar poëtische liedjes ten gehore brengt. Kunstenaar Mamabart gunt een kijkje in zijn bijzondere droomwereld, in de Reizende Bioscoop kan men even bijkomen en bij Grasland kan het publiek als een volleerd acteur toneelspelen.

Afsluiter van deze Zwoele Zomeravond avond is de band De Kift, die een wonderlijke combinatie van poëzie, fanfare en punk brengt.

De tweede Zwoele Zomeravond staat geheel in het teken van smaak: van kunstzinnige smaak tot de smaak van koffie. De Vlaamse theatergroep The Primitives speelt hun originele en grappige voorstelling 'Swan Lake'. Ook televisiemaker Wilfried de Jong heeft een uitgesproken mening over smaak, die hij op eigenzinnige wijze presenteert. Tussen de optredens door is er altijd tijd voor een kop koffie en bijbehorend verhaal aan de koffiebar van Bart Groenewegen of een eetbaar snelgedicht van kunstenaar Miranda Poel. Of te luisteren op één van de prachtige locaties in de beeldentuin naar de akoestische groenteliedjes van Henk Boogaard of dichter Pim te Bokkel. De vier dames van Xantippe zingen liederen in een theatraal jasje. De Nederlandse blues- en jazzgitarist Joep Pelt brengt



69 kunstenaar Mamabart met zijn 'droomwereld'

samen met de bekende Malinese muzikant Lobi Traoré een bijzonder concert met muzikale invloeden van over de hele wereld.

De derde Zwoele Zomeravond staat in het teken van geheimen. Een centrale plek in het programma is ingeruimd voor het project Briefgeheimen van Nieuw Amsterdam Uitgevers. Multimediaperformer en tv-persoonlijkheid Ad Visser brengt fragmenten uit 'De parade van de hemelse tragedie', het langste lied ter wereld. Bijzonder zijn zeker ook de mysterieuze kijkdoos van acteur Guido Pollemans en een mini-voorstelling van Theatergroep Ponies. De literaire bijdrage komt van Gerbrand Bakker en van dichter Tsead Bruinja, die samen met Tanja van Susteren en Jaap van Keulen een verrassende mix brengt van poëzie, muziek en dans. Ook brengt dansgezelschap Gif t een bijzondere dans op een gedicht van Samuel Beckett en kunstenaar Miranda Poel verzamelt verzuchtingen, die men ter plekke kan slaken. Voor de muzikale noot zorgt het akoestisch kwartet Nikitov. Zij zorgen met hun afwisselende repertoire van hedendaagse Joodse Klezmer-muziek voor een melancholisch

en geheimzinnig slot van deze avond.

De laatste Zwoele Zomeravond van dit seizoen staat geheel in het teken van passie. Hier zijn performances van kunstenaars Marita Kratz en Leonie Muller en kan het publiek plezierig onthaasten aan de Reizende Koffiebar van Bart Groenewegen. In het intieme **Amfitheater** van Marta Pan kan men luisteren naar verhalen en gedichten van Vrouwkje Tuinman en



Rodham Al Galidi. In het Rietveld-paviljoen vertelt Rick de Leeuw over zijn passie voor voetbal, muziek en nog veel meer. Bij het mobiele reisbureau van Sees Travels boekt men een geheel verzorgde reis naar enkele kunstwerken in de tuin, met Nederlandse reisbegeleiding en een boeiend cultureel programma ter plaatse. Theatergezelschap Powerboat is aanwezig met de interactieve voorstelling Wohlwollen. De afsluiting van deze avond is in handen van internationaal toptarieste Amparo Cortés, die garant staat voor passievolle flamenco.

Deze Zwoele Zomeravonden zijn ook in 2007 financieel mogelijk gemaakt door de BankGiro Loterij. Het totale aantal bezoekers bedraagt ca. 5.500 en dat is ruim twee keer zoveel als in 2006.

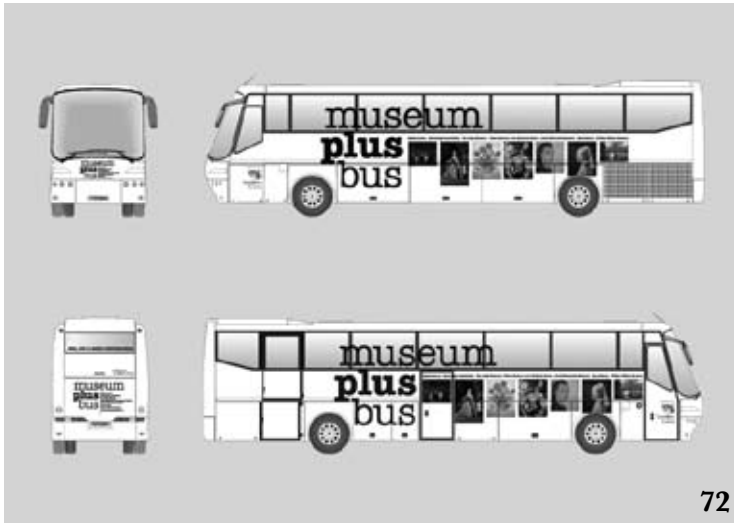
70 Roos Rebergen zingt poëtische liedjes

71 bezoekers tijdens het 'Silent Sky Project'

De Museum Plus Bus

In het derde kwartaal van 2006 dienen zeven belangrijke Nederlandse musea waaronder het Kröller-Müller Museum bij de BankGiro Loterij een aanvraag in voor de realisering van een gezamenlijk project. Dit is gericht op museumbezoek in de vorm van een dagarrangement door minder valide ouderen met de Museum Plus Bus. Tijdens het Goed Geld Gala op 7 februari 2007 wordt bekendgemaakt dat het project is geselecteerd en kan worden uitgevoerd. Er wordt een bedrag van €625.000 toegekend.

De Museum Plus Bus is een luxe touringcar. Een jaar lang haalt de bus dagelijks ouderen op en brengt hen naar een combinatie van twee musea (het Kröller-Müller Museum wordt alleen bezocht). Het gaat om een verzorgd dagarrangement, waarbij ouderen 's morgens worden opgehaald vanaf een instapplaats en 's avonds daar weer worden afgezet. Er is een reisbegeleider en er zijn vrijwilligers aanwezig. In de bus worden mensen voorbereid op hun dagprogramma, onder meer door de vertoning van een korte film over de musea die worden bezocht. Ter promotie van de Museum Plus Bus, van de musea en hun activiteiten en van de BankGiro Loterij wordt de zogenaamde 'Culturele Bagage' ingezet. Deze tijdelijke tentoonstelling wordt opgesteld in de plaatselijke bibliotheek van de instapplaats. De eerste bus zal gaan rijden in januari 2008.



72

In 2007 is de Stichting Museum Plus Bus opgericht waarin afgevaardigden van alle betrokken musea zitting hebben en is hard gewerkt aan de realisering van dit project.

Een belangrijk zwaartepunt van de educatieve beleidsperiode (2004-2008) ligt in 2006, met de oplevering van het multimediale informatiecentrum en de daaraan gekoppelde introductieruimtes, maar ook met de introductie van een geheel vernieuwde en uitgebreide website en de scholenkaart voor het basisonderwijs. Allemaal zeer grote projecten die in principe niet ophouden bij de opening of de presentatie. Ook in 2007 gaat nog volop aandacht uit naar verdere optimalisering, uitbreiding en ook de implementatie in de organisatie van het informatiecentrum en de nieuwe website. Dit zal ook in 2008 nog worden vervolgd.

Website

De website, gelanceerd in oktober 2006, wordt in 2007 verder uitgebouwd en ingevuld. In de routemaker, de interactieve toepassing waarmee bezoekers zelf een rondleiding kunnen samenstellen, is het aantal beschrijvingen verdubbeld. Ook wordt de toepassing uitgebreid met een kinderrondleiding, geschreven door Lydia Rood. De collectiezoeker, die het mogelijk maakt digitaal door de collectie van het museum te struinen, is uitgebreid tot meer dan 1.000 kunstwerken, compleet met de belangrijkste

titelgegevens. Om deze uitbreiding te realiseren is actief samengewerkt met de wetenschappelijk medewerkers en het team verantwoordelijk voor de registratie van de collectie (TMS). Dankzij deze samenwerking

is de kwaliteit van de gegevens die online te vinden zijn, gewaarborgd en krijgt ook het interne zoekstelsel een actuele update.

73



Scholenkaart voor het basisonderwijs

Ook de scholenkaart voor het basisonderwijs krijgt dit jaar een vervolg. Het abonnement, dat het Nationale Park De Hoge Veluwe en het museum weer een vaste plek moet bezorgen in het onderwijsprogramma van (met name de regionale) basisscholen, zorgt er ook in 2007 weer voor dat meer (jonge) kinderen de weg naar het museum weten te vinden. Na 23 abonnementen in 2006, worden er in 2007 maar liefst 69 verkocht. De scholen die zich abonneren of hun abonnement verlengen, krijgen als bonus het lespakket 'Filosoferen met natuur', het vervolg op 'Filosoferen met beelden'. Op deze manier wordt het scholen nog gemakkelijker gemaakt zich gedegen voor te bereiden en kunnen ze het park en het museum daadwerkelijk gebruiken als natuurlijke leeromgeving. Vooruitlopend op de evaluatie in 2008 kan geconcludeerd worden dat de kaart een groot succes is. Het museum is er dan ook veel aan gelegen om het abonnement, dat nu nog als pilotproject wordt aangeboden, vast op te nemen in het onderwijsaanbod.

Eén van de meest succesvolle educatieve projecten van 2007 is zonder twijfel het kinderboek *Het geheim van Helene*, door de bekende kinderboekenauteur Lydia Rood. *Het geheim van Helene* is een spannend verhaal

over Helene Kröller-Müller en haar kunstcollectie, losjes gebaseerd op historische gebeurtenissen en de ontstaansgeschiedenis van het Kröller-Müller Museum.

- Het kinderboek, geschreven voor kinderen vanaf ongeveer negen jaar, kwam voort uit de teksten die Lydia Rood heeft geschreven voor de routemaker van het museum. Het is naast

een kennismaking met kunst en verzamelen, vooral ook een aanleiding om zelf te fantaseren. Voor het basisonderwijs is het boekje een prachtige aanvulling op de lespakketten en wordt het gebruikt in de voorbereiding op het museumbezoek. Het bijzondere kinderboek, dat officieel gepresenteerd is tijdens de derde Zwoele Zomeravond (met als thema ‘geheimen’), krijgt veel publiciteit, voor een belangrijk deel omdat Lydia Rood



74



75



76

ook verantwoordelijk is voor het kinderboekenweekgeschenk. In het Parool, Trouw en de Gelderlander verschijnen uitgebreide artikelen en het boek wordt positief besproken op BNR-radio en Radio 2 (België). Het kinderboek is exclusief te koop in de museumwinkel, maar ook te leen in de landelijke bibliotheken.

Lydia Rood, die van jongs af aan al een bijzondere band heeft met het museum, baseerde het verhaal op historische gebeurtenissen uit de ontstaansgeschiedenis van het museum en het leven van zijn stichters, het echtpaar Kröller-Müller. Door deze te combineren met spannende, fantasievolle vertellingen bij acht topwerken uit de collectie creëerde de schrijfster een bijzondere raamvertelling. Het boek is geïllustreerd met unieke foto's uit het museumarchief en reproducties van de besproken werken.

Inspiratiedagen voor het onderwijs

Ook nieuw in het onderwijsaanbod zijn de zogenaamde ‘inspiratiedagen’. Op deze dagen, georganiseerd in samenwerking met Edu-Art, nodigt het museum leerkrachten uit actief kennis te maken met de educatieve mogelijkheden van het museum. Met een prikkelend dagprogramma maken ze (hernieuwd) kennis met het museum, de collectie en de beeldentuin, en gaan ze ook zelf (actief) aan de slag met nieuwe lesmaterialen. De dagen, die nadrukkelijk de uitstraling hebben van een cursusdag, zijn allemaal volgeboekt en zijn geheel bekostigd uit de inschrijfgelden. In 2007 zijn er drie inspiratiedagen. Op 15 februari is er een dag rond de nieuwe materialen voor het middelbaar onderwijs (Make me famous!), en op 9 mei en 17 oktober volgen twee dagen rond ‘Filosoferen met beelden’ en ‘Filosoferen met natuur’, speciaal voor leerkrachten uit het basisonderwijs. De evaluatie toont aan dat de dagen hoog worden gewaardeerd. Meer dan 90% van de deelnemers beoordeelt de dagen met een uitstekend of goed en meer dan 80% geeft aan zeker of hoogstwaarschijnlijk gebruik te zullen maken van de nieuwe lesmaterialen. In 2008 krijgt het initiatief dan ook zeker een vervolg.

Museumweekend

Het Museumweekend en daarmee ook de traditionele gezinsactiviteit in de beeldentuin staat dit jaar in het teken van ‘De kunst van het waarnemen’. Net als in de voorgaande jaren wordt het weekend georganiseerd in samenwerking met de Pabo in Arnhem, waar de activiteit in vier jaar is uitgegroeid tot een vast keuzevak in de kunstminor. Onder een stralende zon helpen meer dan 400



Speurspel

Speciaal voor gezinnen verschijnt in juni de eerste editie van het speurspel (‘Je komt ogen tekort in het Kröller-Müller Museum’), met leuke, uitdagende vragen en opdrachten bij vier kunstwerken uit de vaste collectie. Het spel, dat op meerdere plekken in het museumgebouw (gratis) wordt aangeboden, biedt ouders de kans samen met hun kinderen de collectie te ontdekken. Het simpele concept met uitscheurbare kaartjes en een plattegrond is een groot succes en wordt veelvuldig gebruikt, ook bijvoorbeeld door basisscholen die het speurspel gebruiken als extra opdracht bij de gangbare lespakketten. De enthousiaste speurders vinden op de website van het museum nog een extra bonusvraag, waar maandelijks een prijs mee gewonnen kan worden. Bij deze vraag mogen ze lekker fantaseren en vinden ze actuele informatie over andere (kinder-) activiteiten in het museum.



Vincent van Gogh-schetskaart

Een andere educatieve actie is de Vincent van Gogh-schetskaart, die verschijnt bij de tentoonstelling **‘HET RAADSEL VAN ‘DUBBEL-INGRES’- VAN GOGHS TEKENINGEN IN HET KRÖLLER-MÜLLER MUSEUM OPNIEUW BEKEKEN**. Met de kaart maken kinderen aan de hand van de voorbeelden van Van Gogh ook zelf kleine schetsjes of uitgebreide tekeningen. Het uiteindelijke resultaat mogen ze uiteraard meenemen, maar kan ook als ansichtkaart worden verstuurd.

Amusee-vous!

In september en oktober neemt het museum, samen met 30 Belgische musea en 6 Nederlandse musea, deel aan een project van Amusee-vous!. Deze Belgische organisatie promoot met een polsbandactie en een museumstand op festival Rock Werchter het museumbezoek onder jongeren. De

bekende Vlaamse acteur Titus de Voogdt en zangeres An Pierlé sporen via een korte film festivalgangers aan een bezoek aan ons museum te brengen. 28 jongeren geven gehoor aan de actie, die vooral veel positieve media-aandacht met zich meebrengt.

Zwoele Zomeravonden

Vanuit educatie wordt ook weer een grote bijdrage geleverd aan de organisatie van de succesvolle Zwoele Zomeravonden. Een



belangrijke pijler van het succes is het bijzondere en zeer afwisselende programma, met theatermakers, kunstenaars, schrijvers en muzikanten die elk vanuit hun specifieke achtergrond inspelen op het unieke karakter van het museum en de beeldentuin. Bij het samenstellen van het programma wordt actief gebruik gemaakt van een breed cultureel netwerk (in 2007 o.a. Literair Productiehuis De Wintertuin en Briefgeheimen - Nieuw Amsterdam Uitgeverij), dat met het oog op de groei van het evenement, de komende jaren verder zal worden uitgebreid. *(zie verder onder Uitgelicht pag 130)*

Artwijs

In oktober neemt het museum voor de tweede keer deel aan het discussieprogramma Artwijs, een landelijk project waarbij scholieren met elkaar discussiëren over stellingen die te maken hebben met kunst en de verschillende functies van een museum. Voor deze nieuwe ronde is het samenwerkingsproject van vijf musea (Museum voor Moderne Kunst Arnhem, Museum Boijmans-van Beuningen, Centraal Museum Utrecht, het Bonnetmuseum en het Kröller-Müller Museum) uitgebreid met het Stedelijk Museum Amsterdam, het Groninger Museum, het Jan Cunen Museum,



Museum de Pont en het Gemeentemuseum in Den Haag. Door enkele afmeldingen kan uiteindelijk helaas slechts één sessie plaatsvinden, tussen twee groepen van het Hendrik Pierson College in Zetten. Ondanks de enthousiaste discussie weet deze groep zich uiteindelijk net niet te plaatsen voor de finale in Arnhem, die met politicus Jan Marijnissen een bijzondere afsluiting vormt van Artwijs 2007. In 2008 zal het project worden aangeboden aan het VMBO, waarna gezamenlijk zal worden besloten of en in welke vorm het project eventueel zal worden vervolgd

Projecten 2008

Ook is in 2007 de basis gelegd voor twee nieuwe samenwerkingsprojecten, die in 2008 uiteindelijk zullen plaatsvinden. 'Dancing with the Arts' (samen met Introdans Educatie en gehonoreerd met bijdragen van het VSB-fonds, de Mondriaan Stichting en provincie Gelderland) laat jongeren actief kennismaken met de overeenkomsten tussen dans en beeldende kunst. In 'Bomen en het bos' (samen met een externe projectleider en het VSB-fonds) ontdekken 20 islamitische basisschoolgroepen de manieren waarop beroemde kunstenaars in hun schilderijen bomen weergeven. Samen met kinderfilosofe Marja van Rossum wordt 'Filosoferen met schilderijen' samengesteld, het derde deel in de succesvolle filosofie-reeks. De verwachte verschijningsdatum is februari 2008.



Persmomenten

Voor het verkrijgen van free publicity verstuurt het museum vooraankondigingen en persberichten. Deze hebben niet alleen betrekking op tentoonstellingen, maar gaan ook over activiteiten, aankopen of evenementen. In 2007 is er veel te communiceren over wat er gebeurt in het museum en de beeldentuin. Dit wordt hieronder kort belicht, de onderwerpen komen in het hele jaarverslag verder terug. *(Een inhoudelijke beschrijving van tentoonstellingen begint op pagina 64)*

De maand januari begint met het bericht over een samenwerkingsverband met het Biografie Instituut aan de Rijksuniversiteit Groningen en het Nationale Park de Hoge Veluwe. Er zijn twee promovendi aangesteld die de komende vier jaar werken aan de biografieën van Helene Kröller-Müller en Anton Kröller. De biografie van Helene Kröller-Müller wordt geschreven door de kunsthistorica Eva Rovers. De historica Shirley Haasnoot schrijft de biografie van Anton Kröller *(zie verder onder Uitgelicht pag 94)*.

Eveneens in januari brengt het museum het bericht naar buiten dat de storm van de 18de



twee kunstwerken heeft beschadigd: **Needle Tower** van Kenneth Snelson en **Two vertical, three horizontal Lines** van George Rickey.

In februari maakt het museum de aanwinst van een schilderij van Bart van der Leek bekend. Het gaat om **Bloeiend boompje I** (olieverf op doek, 28.3 x 44.3 cm, 1921). Er is veel aandacht voor deze bijzondere aanwinst. *(zie verder onder Uitgelicht pag 90)*

In maart staat de tentoonstelling **INSIDE INSTALLATIONS II** centraal, met restauratie op zaal. Het is een vervolg van de tentoonstelling **INSIDE INSTALLATIONS** van eind 2006. *(zie verder onder Uitgelicht pag 110)*

Ook in 2007 doet het museum weer mee aan het landelijke Museumweekend, dat valt op 14 en 15 april. Het museum organiseert, in samenwerking met studenten van de Pabo in Arnhem, een bijzondere dagactiviteit voor gezinnen met kinderen.

In de beeldentuin kan op beide dagen, tussen 11.00 en 16.00 uur, deelgenomen worden aan het spannende speurspel 'Wakende blikken in de beeldentuin', met onverwachte ontmoetingen en uitdagende opdrachten.





de beeldentuin werkt aan zijn **HUIS VAN DR. JUNG**.

In mei organiseert het Kröller-Müller Museum het inmiddels jaarlijks terugkerende fenomeen 'Meet the Artist'. Dit maal is de eer aan de Nederlandse kunstenaar Pjotr Müller. Aanleiding van dit programma is de tentoonstelling van deze kunstenaar in de beeldentuin: **HUIS VAN DR. JUNG**. Kort na deze dag wordt het kunstwerk onthuld voor pers en publiek. (zie verder onder *Uitgelicht pag 76*)

Het begin van de zomer, 21 juni, levert een volgend persmoment met drie verschillende onderdelen. Op deze dag wordt de publicatie **Beeldentuin - Kröller-Müller Museum** gepresenteerd. Bij deze publicatie hoort een tentoonstelling, **VERLANGEN NAAR DE TUIN - BEELDEN UIT HET DEPOT** die tegelijk geopend wordt.

Ook in april besteedt het televisieprogramma 'Museumgasten' uitgebreid aandacht aan de beeldentuin, met bekende Nederlanders Gijs Scholten van Aschat en Susan Smit.

In dit programma komt kunstenaar Pjotr Müller aan het woord, die op dat moment in

Inside Installations II in Kröller-Müller

Eetbare gedichten tijdens Smakelijke Zwoele Zomeravond

Prenten van Odilon Redon

Meet the Artist in Kröller-Müller

Veel belangstelling voor kinderboek Lydia Rood

Een beeld van een tuin die over 50 jaar nóg fascineert

Museum Kröller-Müller zet stukken uit het eigen depot buiten

Recordaantal 'zwoele bezoekers'

Museum Plus Bus in aantocht

Twee beelden Kröller-Müller beschadigd door storm

Volledig overzicht van alle 400 kunstwerken Kröller-Müller in nieuw boek

Paradijselijke beeldentuin

Pjotr Müller bouwt 'Huis van Jung' van sloophout

Tweede sculptuur voor Kröller-Müller van Marta Pan

Bekende Nederlanders in Kröller-Müller

Ad Visser treedt op bij Zwoele Zomeravond

Blijde modefoto's

Raadsel in Van Goghs tekeningen opnieuw bekeken

Markant echtpaar 'Anton en Helene' krijgt twee biografieën

Verzamelwoede Helene inspireert Lydia Rood

Spannend kinderboek over kunstwerken in Kröller-Müller Museum

Het Kröller-Müller viert drie feestjes

In het Kröller-Müller Museum was gisteren veel ruzies te zien.

Amparo Cortés besluit zwoele zomeravonden

Archief gaat open voor boek over de Kröllers

Expositie en boek Van Gogh

Voor het eerst een studie gewijd aan Van Goghs tekeningen.

Kunstpaus krijgt eigen expositie

Bremmer centraal in Kröller-Müller

Kröller-Müller presenteert schilderij Bart van der Leek

Vijftig ambassadeurs bezoeken het Marin en Kröller-Müller

In 2007 is veel tijd en aandacht besteed aan de bouw van het **Amfitheater** van Marta Pan, waarvoor in 2006 al de nodige voorbereidingen zijn getroffen. Deze kunstenaar heeft getekend voor het eerste werk in de beeldentuin: **Sculpture flottante, Otterlo**. Na ruim 45 jaar heeft de kunstenaar besloten het ontwerp voor een nieuw kunstwerk te schenken. - Het **Amfitheater** is een cirkelvormig object van 12 meter doorsnede, ca. 3



85



86

meter oplopend vanaf het maai-veld en vervaardigd van graniet. Het hele object bestaat uit ongeveer 200 elementen, in gewicht variërend van 50 tot 1.000 kg. Met de ontwikkeling en uitvoering van de fundering wordt in januari 2007 gestart. Eerst is een keuze voor materiaal en plaats gemaakt. Er is gekozen voor een fundering in de vorm van een ronde betonplaat 'op staal'. Daarop zijn cirkelvormige muurtjes opgetrokken, waarop de elementen gelegd zijn. Het is een klus is die tot op de millimeter nauwkeurig uitgevoerd is.



87

85 genodigden, waaronder Marta Pan (voor), op weg naar de onthulling van **Amfitheater**
86/87 dansgezelschap LaMelis onthult het werk



Marta Pan, **Amfitheater** 2005-2007

Het hoofd technische dienst collectie en presentatie reist tijdens de fabricage van de elementen vier maal naar de fabrikant van het graniet in Frankrijk, om samen met Marta Pan en andere betrokkenen alle details door te spreken. Tijdens zijn laatste bezoek in aanwezigheid van de directeur van het museum, is er een proefopstelling gemaakt van een aantal lagen graniet. Na enkele aanpassingen is de proefopstelling door Marta Pan goedgekeurd.

Het weer zit mee en na een bouwtijd van 7 weken is de fun-

dering begin april klaar. Inmiddels zijn trailers met elementen gearriveerd in Otterlo. Alle delen, aangeleverd op pallets, beslaan een oppervlakte ter grootte van een half voetbalveld.

Half april worden de elementen geplaatst met behulp van de assistenten van de kunstenaar en

een 40-tons kraan. Na een week zeer geconcentreerd werken ligt alles op zijn plek.

Marta Pan is zeer content en heeft net voor de opening de laatste steen gelegd. Nadat het talud onder een hoek van 30° is aangebracht, wordt door de tuindienst een geheel nieuwe grasmat gelegd. Ook dit is precisiewerk, want het talud is een belangrijk onderdeel van



88



89



90

het kunstwerk. Hierna is het werk helemaal af, en betekent het op dat moment dat Marta Pan het eerste en het laatste kunstwerk van de beeldentuin heeft gemaakt. **Amfitheater** biedt een plek voor ontmoetingen, uitvoeringen en optredens en is tijdens de Zwoele Zomeravonden een favoriet podium.

Het kunstwerk wordt op 21 juni onthuld in de beeldentuin door dansgezelschap LaMelis in aanwezigheid van de kunstenaar. De Avro maakt naar aanleiding van dit kunstwerk een special over dit werk en de kunstenaar in het programma Nieuw in Nederland.

De succesvolle Zwoele Zomeravonden, gestart in 2006, leveren de meeste free publicity op van het hele jaar. Veel glossies maar ook landelijke en regionale kranten berichten over dit bijzondere evenement in juli en augustus. De Gelderlander heeft het over 'Mini-Oerol in zwoele beeldentuin'. (zie verder onder *Uitgelicht pag 130*)

Ook veel persaandacht levert in augustus de publicatie op van het eerste kinderboek van het museum, geschreven door Lydia Rood. Met haar *Het geheim van Helene* genereert zij veel publiciteit met de presentatie van dit boek en de daarbij door haar gehouden rondleiding voor kinderen op de dag van de presentatie. (zie verder onder *Uitgelicht pag 138*)

Eind augustus opent de presentatie 'Sterren op het Doek', als onderdeel van het bijbehorende televisieprogramma dat wordt ondersteund door de BankGiro Loterij. Eén van de afleveringen wordt gefilmd in het museum en de beeldentuin.

In oktober besteden de media aandacht aan de tentoonstelling **HET RAADSEL VAN 'DUBBEL-INGRES' - VAN GOGHS TEKENINGEN IN HET KRÖLLER-MÜLLER MUSEUM OPNIEUW BEKEKEN** en de publicatie van de catalogus *Tekeningen en grafiek van Vincent van Gogh in de collectie van het Kröller-Müller Museum*.

In november brengt het museum samen met het Van Gogh Museum te Amsterdam het bericht dat beide musea een tweede internationale samenwerkingsproject in Seoul (Korea) hebben



Ad Visser zingt zaterdagavond tijdens de Zwoele Zomeravond in de beeldentuin van het Kröller-Müller Museum een paar coupletten uit het langste lied ter wereld: de *Pensée* van de Marcelline Trappiste.

Mini-Oerol in zwoele beeldentuin

Theater, dans en muziek in beeldentuin van Kröller-Müller Museum.

door Harold Schull
OTTENLO - Compleet in het zwart met een honkbalspetje op staat hij in het amfitheater van het Kröller-Müller Museum in Ottenlo. Geen ballet van Penny de Jager, geen Dolly Dots of Doe Maar om lena leen. Alleen een man met zijn gitaar, performer en presentator Ad Visser.

In de beeldentuin wordt zaterdagavond, voor de tweede keer een Zwoele Zomeravond georganiseerd. Hoe laat zich dat het best omschrijven? Zie het als een mini-versie van het Oerolfestival. Muziek, theater, dans en literatuur. En dat alles temidden van de hanteerbare rust van de beeldschone, kommerijk geleegen beeldentuin.

Adje - Toppop Yeah! - Visser is van de partij. Hij zingt na zijn new-age-ervaring tegenwoordig liedjes. Of eigenlijk heeft hij maar één nummer op zijn repertoire. Gelukkig is dat wel het 'langste lied ter wereld' zijn: de *Pensée* van de Marcelline Trappiste.

„Als ik alle 1050 coupletten zing, duurt het 8 uur en 42 minuten. Dus ik zal me beperken tot een gedeelte“, houdt Visser zijn toehoorders voor.

De Rusteluz Nieuw en de Verbeurzen passen de revue. Dat laatste lied - tegen de bio-industrie - had niet beter getiteld kunnen zijn op de dag dat mond- en klauwzeer de kop optoekt.

Met een biertje in de hand of op een picknickkleed met een flesje rosé laten de bezoekers de Zwoele Zomeravond loom over zich heen komen. Kunstminnende dertigers, veertigers en vijftigers.

„Wat is dat?“, vraagt een meisje aan haar vader, wijzend op de voorstelling van Theatre Group Po-

Adje - Toppop Yeah - Visser zingt coupletten uit het langste lied ter wereld.

nies. Leg dat maar eens uit als cultureel-verantwoorde papa. Waarom versien een meisje bomen met roze wol, terwijl een zwartgeschminkte man met verf tekent gat op een groot doek. Ondertussen staat een derde man op een

ladder door een meubel in het Engels zichzelf te verkondigen dat hij

zo'n hekel heeft aan gras, aarde, vlinders en mieren. „Dat is mooi“, roept pa zich er uit. Even verder brengt muziekgroep Nikitov overtuigend joodse Klezmer-musiek. De tragisch-vrolijke klanken van de viool, contrabas, gitaar en schillerende zang, dragen ver door het park. Het publiek vindt het prachtig en klapt mee op de muziek.

Verslomp staat een lange rij voor een groene houten kist. Het blijkt een popshow van de Duisser Guido Pollemans. „Ik sta hier al een half uur te wachten, dus ik ga ook niet meer weg voordat ik weet wat er in zit“, zegt een bezoeker. Wat er inzit? Dat mag helaas niet doorvermeld worden van de kunstenaar.

georganiseerd, de tentoonstelling **VAN GOGH, VOYAGE INTO THE MYTH**, met bruiklenen van de beide Nederlandse musea. Deze tentoonstelling krijgt met name in de Koreaanse media, bijvoorbeeld The Korean Times, veel aandacht. *(zie verder onder Uitgelicht pag 122)*

Eind november heeft de Stichting Museum Plus Bus, waar het Kröller-Müller Museum onderdeel van uitmaakt, de pers een bericht gestuurd over de start van dit project in januari 2008.

Het laatste persbericht van het jaar vermeldt de tentoonstelling **EEN KEUZE UIT DE VERZAMELING HEDENDAAGSE KUNST**. De tentoonstelling behelst een keuze door de directeur uit de collectie hedendaagse kunst van het museum en is te zien tot en met 18 mei 2008. Daarnaast wordt men herinnerd aan de laatste maand van de tentoonstelling **HET RAADSEL VAN 'DUBBEL-INGRES' -VAN GOGHS TEKENINGEN IN HET KRÖLLER-MÜLLER MUSEUM OPNIEUW BEKEKEN**.

Publiciteitsmateriaal

Al enkele jaren brengt het museum samen met het Nationale Park De Hoge Veluwe een folder uit: Info. Dit is een flyer (in Nederlands, Engels en Duits) die is bedoeld voor park- en museumbezoekers, die al een entreekaart hebben gekocht. Info heeft een actueel karakter en vermeldt alle activiteiten van het park en de tentoonstellingen in het museum, per kwartaal.

Daarnaast maakt het museum een algemene folder die bedoeld is voor potentiële bezoekers, zoals in VVV's, hotels,



campings en bungalowparken. Deze folder is in 2007 niet alleen verschenen in het Nederlands, Engels, Duits en Frans, maar voor het eerst ook in het Japans en Koreaans.

Publieksbegeleiding

De coördinatoren educatie, marketing en sponsoring, en pers en publiciteit hebben in 2007 gezamenlijk gezorgd voor alle communicatie-uitingen in de vorm van borden voor het publiek over werkzaamheden en tentoonstellingen in en om het museum.

Filmploegen vanuit Taiwan, Japan, Korea, Frankrijk en Duitsland zijn te gast geweest om algemene sfeerbeelden van het museum te maken. De coördinator pers en publiciteit is maandelijks te horen op Radio Gelderland, Stadsomroep Arnhem en Lokale Omroep Ede en enkele keren per jaar te zien op TV Gelderland in interviews over het museum, tentoonstellingen en aankopen. In binnen- en buitenlandse glossies is regelmatig aandacht aan het museum besteed.

Onder bedrijfsvoering vallen de afdelingen gebouwen en installaties, tuindienst, centrale meldkamer, dagbewaking, financiële administratie, museumwinkel en personeelszaken.



Dit jaar staat in het teken van de renovatie van de nieuwbouw van het museum, ofwel de Quist vleugel. De werkzaamheden worden uitgevoerd om in aanmerking te komen voor de gebruikersvergunning. Dit is een vergunning die door de brandweer wordt verleend. - Het gaat erom dat het museum brandveilig



is en als museum kan functioneren voor het publiek. In 2006 is de renovatie van de Van de Velde vleugel afgerond. Om de gebruikersvergunning voor het gehele museumgebouw te kunnen verkrijgen is ook een grote en ingrijpende

aanpassing van de Quist vleugel nodig. Deze vleugel is in de jaren '70 gebouwd en bestaat uit tentoonstellingsruimtes, kantoren en restauratie-ateliers. Op het gebied van braakwerendheid moet er een aantal bouwkundige ingrepen worden gedaan.

De volgende werkzaamheden zijn in 2007 in de Quist vleugel uitgevoerd. Diverse puien zijn voorzien van braakvertragend- en brandwerend glas. De ingangen naar de directievleugel en die naar de expeditie zijn voorzien van een geografisch paneel,

zodat de brandweer bij binnenkomst gelijk de brandhaard kan lokaliseren. De brandmeldings-, ontruimings-, beveiligings-, deur- en ontgrendelingsinstallaties zijn aangepast. Daarnaast zijn de noodverlichting, licht en contactdozen, toegangscontrole en het CCTV (camera) systeem aangepast. De gehele technische installatie is aangepast. Hieronder vallen de sturing van luchtkleppen en het in-en uitzetten van luchtbehandelingskasten voor de aangebrachte brandscheidingen. Het hele museum is voorzien van een droge brandblusleiding. Alle daken zijn voorzien van nieuwe dakbedekking, dakisolatie en valbeveiliging.

Met de afronding van de renovatie kan de gebruikersvergunning in januari 2008 worden aangevraagd. Het museum is hiermee één van de eerste grote musea in Nederland die de vergunning aanvraagt.

In september is gestart met een geheel vernieuwde parkeerplaats naast het van de Velde gebouw, voor personeel en toeleveranciers.

De tuindienst begint het jaar meteen met een klus die niet is voorzien: het opruimen van de stormschade van 18 januari. Zo'n 20 bomen en een deel van het hekwerk zijn ge-



sneuveld. - In februari wordt een start gemaakt met de voorbereidingen voor het nieuwe kunstwerk van Marta Pan, **Amfitheater**, dat in het voorjaar zal worden geplaatst. Er worden enkele bomen gezaagd en aan het einde van mei worden graszoden gelegd ter completering van het werk. (zie verder onder *Uitgelicht pag 150*)

Op de laatste dag van mei wordt het kunstwerk van Pjotr Müller, het **HUIS VAN DR. JUNG**, in de tuin geopend. De tuindienst heeft hand- en spandiensten verricht bij de voorbereiding, afwerking en opening van dit werk. (zie verder onder *Uitgelicht pag 76*)



Ook in 2007 werkt de tuindienst weer enthousiast mee aan de organisatie van de Zwoele Zomeravonden. (zie verder onder *Uitgelicht pag 130*)

In september start de herinrichting van de personeelsparkeerplaats, de eerste fase wordt in december van dit jaar opgeleverd. In oktober worden twee monumentale bomen verwijderd, zeer oude beuken, die dicht bij de ingang van het museum staan. Ze verkeren in slechte staat en leveren mogelijk gevaar op voor het publiek en het gebouw.

95 stormschade aan het werk **Needle tower** van Kenneth Snelson

96 rondom het werk **Amfitheater** van Marta Pan worden graszoden gelegd

Dit jaar heeft voor de medewerkers van de dagbewaking en beveiliging in het teken gestaan van de verbouwingen, die aan het einde van het jaar in grote lijnen zijn voltooid. Hierdoor komt er weer structuur en orde in het museum. De bezoekers zijn



hier hoorbaar blij mee. De regelmatige bezoekers hebben begrip en waardering voor de werkwijze van het museum, maar ze willen graag genieten van het

volledige museum in volle glorie. - Zowel de medewerkers van de dagbewaking als de bezoekers hebben de tentoonstelling **HET RAADSEL VAN 'DUBBEL-INGRES'- VAN GOGHS TEKENINGEN IN HET KRÖLLER-MÜLLER MUSEUM OP-NIEUW BEKEKEN** erg gewaardeerd. De bijzondere vormgeving heeft de werken van Van Gogh optimaal doen uitkomen.

De Zwoele Zomeravonden zijn dit jaar voor de tweede achtereenvolgende keer zeer succesvol geweest. (zie verder onder *Uitgelicht pag 130*) Dit evenement is voor de bewaking een hoogtepunt, omdat

dit weer een hele andere benadering vraagt dan de normale dagelijkse beveiligingswerkzaamheden. Dat geldt ook voor het **Huis van Dr. Jung** van Pjotr Müller in de beeldentuin. Ook dit werk vergt meer beveiligingsmaatregelen dan de meeste andere werken. Omdat het publiek het kunstwerk mag betreden, is het nodig om hier extra toezicht te houden. De beveiligingsmedewerkers ervaren dit als een welkome toevoeging aan hun takenpakket. (zie verder onder *Uitgelicht pag 76*)

Dit jaar heeft er voor het eerst een grote calamiteitenoefening plaatsgevonden in en om het museum. De bedrijfsbrandweer heeft deze avond samen met de brandweerkorpsen van Otterloo en Hoenderloo een oefening uitgevoerd om alle knelpunten bloot te leggen, zodat er in de toekomst nog efficiënter ingegrepen kan worden. De oefening, waarbij ook het crisisteam is ingeschakeld, is een groot succes geworden en zal in de toekomst waarschijnlijk een vervolg krijgen.



Ook dit jaar is het boekaanbod weer ver-
groot. Hoewel de ruimte beperkt is, is het
assortiment uitgebreid met zowel kunst-,
architectuur-, natuur- als kinderboeken. De
natuurhoek is nieuw en trekt veel belang-
stelling. Hier zijn boeken te vinden over
dieren, bomen en planten die in het Natio-
nale Park De Hoge Veluwe voorkomen. - Ver-
der zijn er praktische informatieboeken en prachtige fotoboeken
over wilde planten, wilde bloemen, bomen, paddenstoelen en
dieren in Nederland en andere landen. Dit zijn bijna noodzake-
lijke items voor een museum dat midden in de natuur ligt.



In de kinderhoek, ingericht met kleurige
fatboys, kan de jeugd zich vermaken.

De mening van de bezoeker is erg be-
langrijk. Ondermeer door te luisteren
naar de wensen van het publiek wordt
het inkoopbeleid bepaald. Het is de

bedoeling dat iedere bezoeker met een positief gevoel en een
tastbare herinnering naar huis gaat.

Dit jaar zijn er drie nieuwe boeken uitgekomen over de collectie
van het museum, waar al lange tijd behoefte aan is. Een zeer
compleet boek over de beeldentuin van het Kröller-Müller
Museum, een collectiecatalogus *Tekeningen en grafiek van
Vincent van Gogh in de collectie van het Kröller-Müller*



Museum en voor de jeugd een
boek met het verhaal over Helene
Kröller-Müller en haar bijzondere
schilderijencollectie. Dit boek,
getiteld *Het geheim van Helene*
is geschikt voor kinderen vanaf
ongeveer negen jaar, maar ook
volwassenen lezen het graag. (zie
verder onder *Uitgelicht pag 138*)

Het jaar 2007 is voor de afdeling personeelszaken een relatief rustig jaar. Het besluit van de directie om bezuinigingen toe te passen op de personele kosten heeft dankzij de transparante aanpak en het overleg met de OR geresulteerd in een heldere communicatie naar iedereen in de organisatie.

In mei 2007 is de beleidsnota op het gebied van personeelszaken in overleg met de directie en de OR vastgesteld.

2007 is ook het jaar geworden waarin meer structuur en duidelijkheid is gekomen in de aanpak van de EHBO, bedrijfs-hulpverlening en brandweer. Deze drie-eenheid kent nu één eindverantwoordelijke en twee coördinatoren. De afdeling personeelszaken heeft hier het volste vertrouwen in.

Arbo

De nieuwe Arbowet (per 1 januari 2007) betekent voor het museum geen koerswijziging of bijstelling. Het Arbohandboek is nog steeds actueel. Dit jaar gaat de meeste aandacht naar de PMO rapportage (periodiek medisch onderzoek) en veiligheid.

Het PMO rapport is besproken met de samenstellers, een vertegenwoordiger van de OR en de afdeling P&O. Dat de deelnemers lang hebben moeten wachten op het resultaat, heeft het nut van het onderzoek geen goed gedaan. Dat slechts 44% van het

personeel heeft meegedaan aan het onderzoek, betekent dat de uitkomsten geen significant beeld geven van de hele organisatie. Van de rapportage is in samengevatte vorm verslag gedaan aan de directie, met het voorstel de conclusies en aanbevelingen als algemene onderwerpen toe te lichten op afdelingsniveau. Deze toelichting op afdelingsniveau is in 2007 afgerond.

Op de heftrucks zijn extra beveiligingen aangebracht. In het najaar van 2007 hebben 18 museummedewerkers het veiligheids-certificaat heftruckchauffeur gehaald na een tweedaagse praktijk- en theorieopleiding.

Voor de medewerkers van de tuindienst is een inventarisatie gemaakt van de mate waaraan zij blootgesteld worden aan trillingen. De machines en het motorisch aangedreven handgereedschap zijn hierop beoordeeld aan de hand van de gegevens van de producent of importeur. Met inachtneming van de aanbevelingen uit de rapportage kan geconcludeerd worden dat de medewerkers geen risico lopen op gezondheidsschade ten gevolge van blootstelling aan trillingen.

In 2007 is een begin gemaakt met de inventarisatie van de aanwezige gevaarlijke stoffen op de diverse afdelingen. Hier gaat het om de veiligheid en de gezondheid van de medewerkers die met deze stoffen omgaan.

Ter bevordering van een gezonde levensstijl heeft de werkgever het personeel aangeboden om onder gunstige voorwaarden mee te doen met bedrijfsfitness. In totaal hebben 23 medewerkers zich hiervoor opgegeven. Daarnaast maken zo'n 25 mensen gebruik van de 2-wekelijkse stoelmassage (preventief tegen onder andere r.s.i.).

jaarverslag

2007

bijlagen



aanwinsten

In het verslagjaar is de collectie van het Kröller-Müller Museum uitgebreid met 32 aankopen, 57 schenkingen en 1 overdracht.



Christiaan Bastiaans

*Expeditionary Stabilization Shelter I, 2004 (Oct. border
Chad/Sudan-Darfur) - 2006/2007 (Amsterdam)*
176,5 x 250 cm inv.nr. KM 131.294

herkomst: Christiaan Bastiaans, Amsterdam



Christiaan Bastiaans

*Expeditionary Stabilization Shelter II, 2004
(Oct. Border Chad/Sudan-Darfur) - 2006/2007 (Amsterdam)*
piezografie, pailletten, diverse soorten draad, papieren plakband,
stukjes textiel, adroe en pyriet op papier
176 x 269 cm inv.nr. KM 131.295

herkomst: schenking Christiaan Bastiaans, Amsterdam



Christiaan Bastiaans

The Undocumented, Sierra Leone 1999 - Paramaribo 2007
foto's met aquarel gekleurd draad en diverse natuurlijke
medicinale materialen in een kartonnen doos
inv.nr. KM 131.292

herkomst: Christiaan Bastiaans, Amsterdam



Christiaan Bastiaans

The Undocumented, Sierra Leone 1999 - Paramaribo 2007
foto's met aquarel gekleurd draad en diverse natuurlijke
medicinale materialen voor Winti rituelen in een kartonnen doos
inv.nr. KM 131.293

herkomst: Christiaan Bastiaans, Amsterdam



Gerard Byrne

1984 and Beyond, 2005 - 2006

Installatie met drie single channel video's en zwart-wit foto's
inv.nr. KM 131.301

herkomst: Lisson Gallery, Londen

verworven met steun van de BankGiro Loterij, door toedoen
van de Stichting Kröller-Müller Fonds

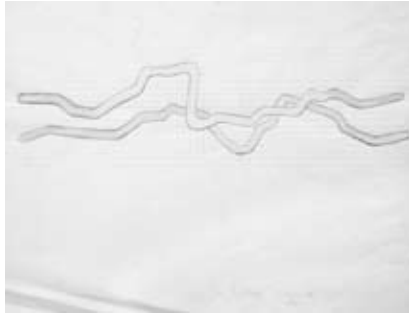


Anthony Caro
Step Up, 1995
 beschilderd staal, hout, steengoed
 52 x 41 x 81 cm
 inv.nr. KM 130.696
 herkomst: schenking Prof. Mr. P. Sanders, Schiedam



Ad Dekkers
Relief met blokjes no. II, 1966
 wit beschilderd hout
 91,5 x 91,5 x 2,5 cm
 inv.nr. KM 131.220
 herkomst: Mevr. Rickje Swart
 verworven met steun van de Mondriaan Stichting

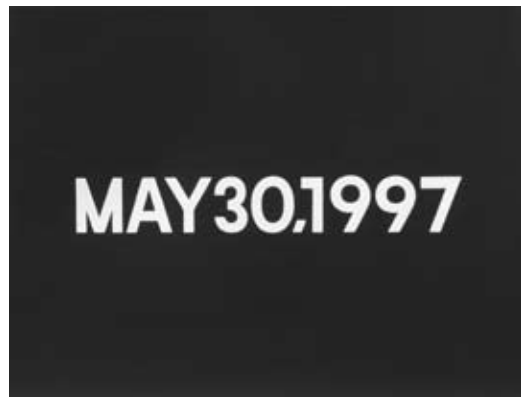
Jan Dibbets
ontwerplekening voor '13 takkenbossen met neontak', 1968
 potlood en kleurpotlood op papier
 50 x 65 cm
 inv.nr. KM 131.233
 herkomst: schenking Jan Dibbets, Amsterdam



Jan Dibbets
13 takkenbossen met neontak, 1967
 Takkenbossen met neon
 afmetingen variabel
 inv.nr. KM 125.551
 herkomst: Konrad Fischer Galerie, Düsseldorf
 herkomst: Benno Premela, Amsterdam (1997)
 verworven met steun van de Mondriaan Stichting en de
 BankGiro Loterij door toedoen van de Stichting Kröller-Müller Fonds



Jan Dibbets
Alle schaduwen die mij zijn opgevallen in, 1969
 inv.nr. KM 131.297
 herkomst: Jan Dibbets
 verworven met steun van de Mondriaan Stichting
 foto: eerdere opstelling in 1981 (Kunsthalle Fridericianum Kassel)



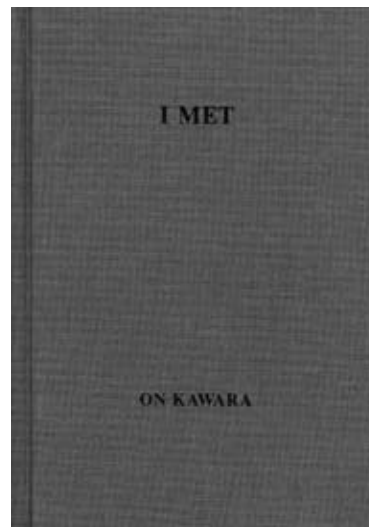
On Kawara

Twin Printings of MAY 30, 1997, 1997

Liquitex op doek, bewaard in een handgemaakte doos met een kranteknipstel van 30 mei 1997.

2-delig, ieder 25,5 x 30 x 4,2 cm inv.nr. KM 131.229

herkomst: Konrad Fischer Galerie, Düsseldorf
verworven met steun van de BankGiro Loterij
door toedoen van de Stichting Kröller-Müller Fonds



On Kawara

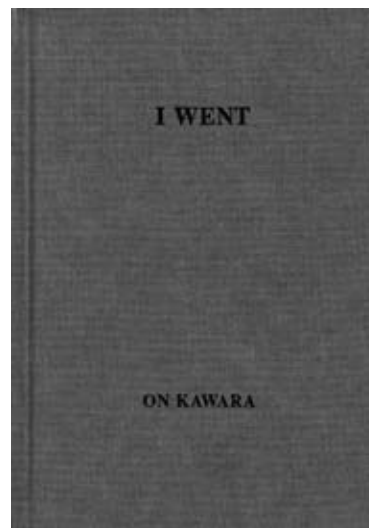
I Met (1968-1979), 2004

boekdruk, gebonden

12-delig, ieder 14,8 x 21 cm

inv.nr. KM 131.298

herkomst: Buchhandlung Walther
König & CoKG, Köln



On Kawara

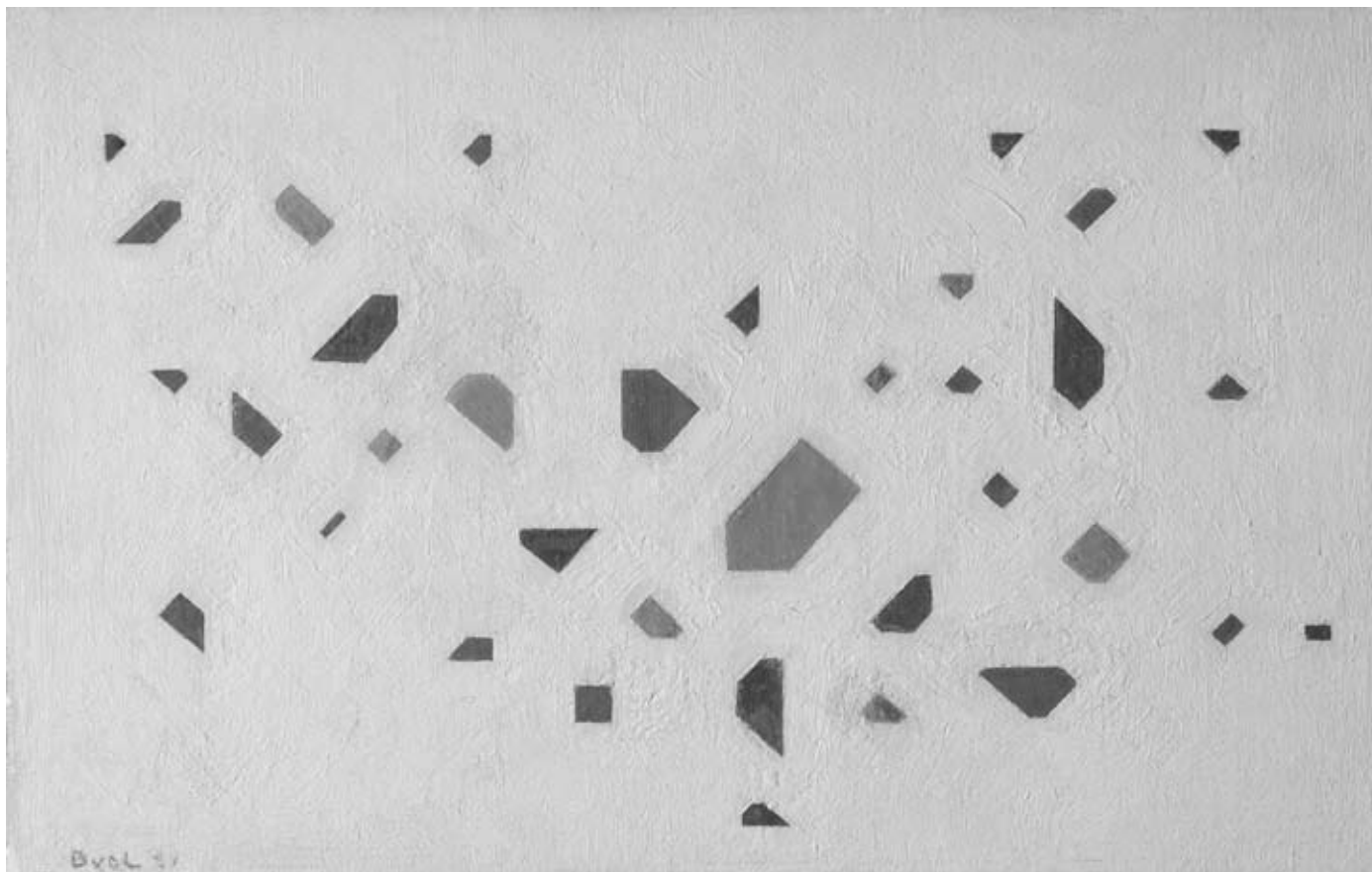
I Went (1968-1979), 2007

boekdruk, gebonden

12-delig, ieder 14,8 x 21 cm

inv.nr. KM 131.299

herkomst: Buchhandlung Walther
König & CoKG, Köln



Bart van der Leek

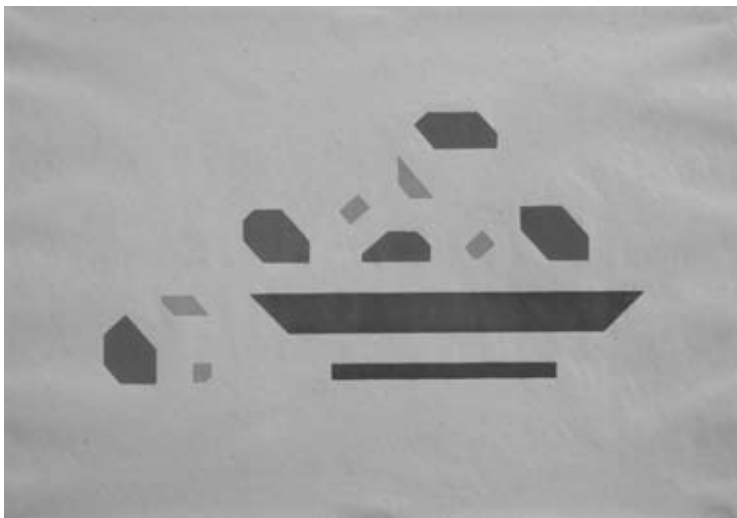
Bloeid boomtje I, 1921

olieverf op doek

28,3 x 44,3 cm

inv.nr. KM 131.076

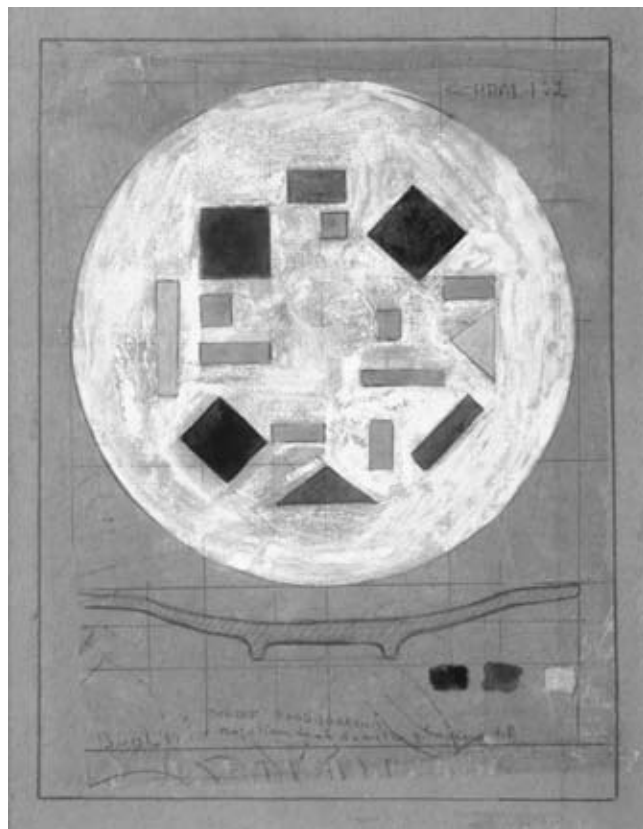
herkomst: Ministerie van Financiën, Den Haag
 verworven via kwijtschelding van successierechten door
 de Staat der Nederlanden, uit de nalatenschap
 van G. barones Mackay-Brückmann en E.R.A. baron Mackay



Bart van der Leek
Schaaflje appels, ongedateerd
 kleurenlitho op papier
 28,5 x 42 cm, inv.nr. KM 131.196
 herkomst: schenking de heer en mevrouw
 J.P.M. Vriens, Wassenaar



Bart van der Leek
Fruilboom, ongedateerd
 houtskool op papier
 31 x 46 cm, inv.nr. KM 131.191
 herkomst: schenking de heer en mevrouw
 J.P.M. Vriens, Wassenaar



Bart van der Leek
Ontwerptekening 'Magical bowl', 1939
 aquarel en potlood op papier
 29 x 21,5 cm, inv.nr. KM 131.194
 herkomst: schenking de heer en mevrouw
 J.P.M. Vriens, Wassenaar



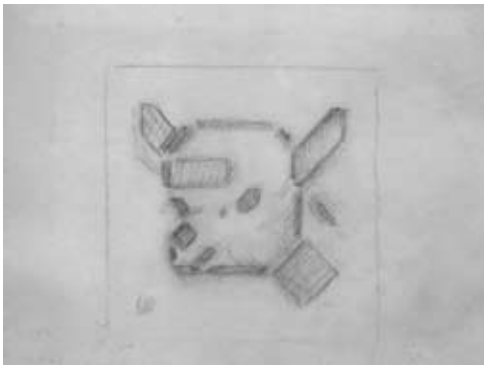
Bart van der Leek
Ex libris Madeleine de Vlam, 1943
 zeefdruk op papier
 10,5 x 8,5 cm, inv.nr. KM 131.197
 herkomst: schenking de heer en mevrouw
 J.P.M. Vriens, Wassenaar



Bart van der Leek
*4 tegelontwerpen: 'Bijenkorf', 'Vis',
 'Bok' en 'Jong getitje',
 ongedateerd*
 potlood op papier
 26 x 33 cm, inv.nr. KM 131.192
 herkomst: schenking
 de heer en mevrouw
 J.P.M. Vriens, Wassenaar



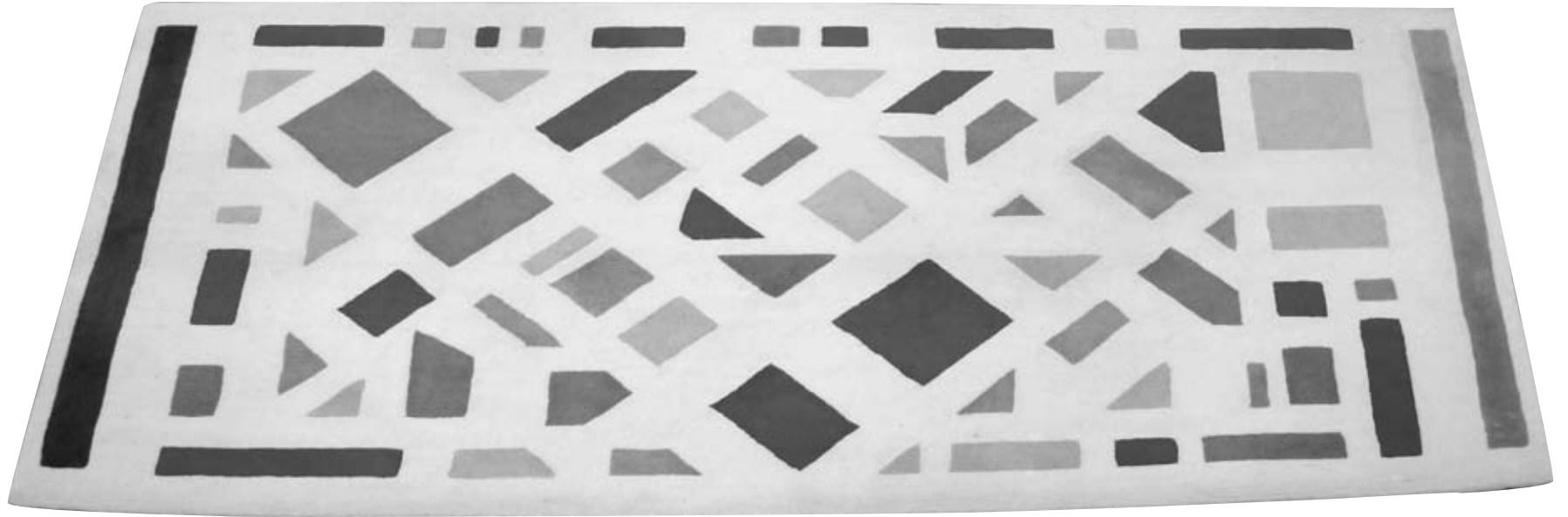
Bart van der Leek
Rosje, ongedateerd
 potlood op papier
 27 x 24 cm, inv.nr. KM 131.195
 herkomst: schenking
 de heer en mevrouw
 J.P.M. Vriens, Wassenaar



Bart van der Leek
Studie tegel 'Geitenkopje', ongedateerd
 potlood op papier
 18 x 23 cm
 inv.nr. KM 131.193
 herkomst: schenking de heer en
 mevrouw J.P.M. Vriens, Wassenaar



Bart van der Leek
Studie van 'De maaiër', circa 1946
 houtskool op papier
 77 x 85 cm
 inv.nr. KM 131.190
 herkomst: schenking de heer en mevrouw
 J.P.M. Vriens, Wassenaar



Bart van der Leek

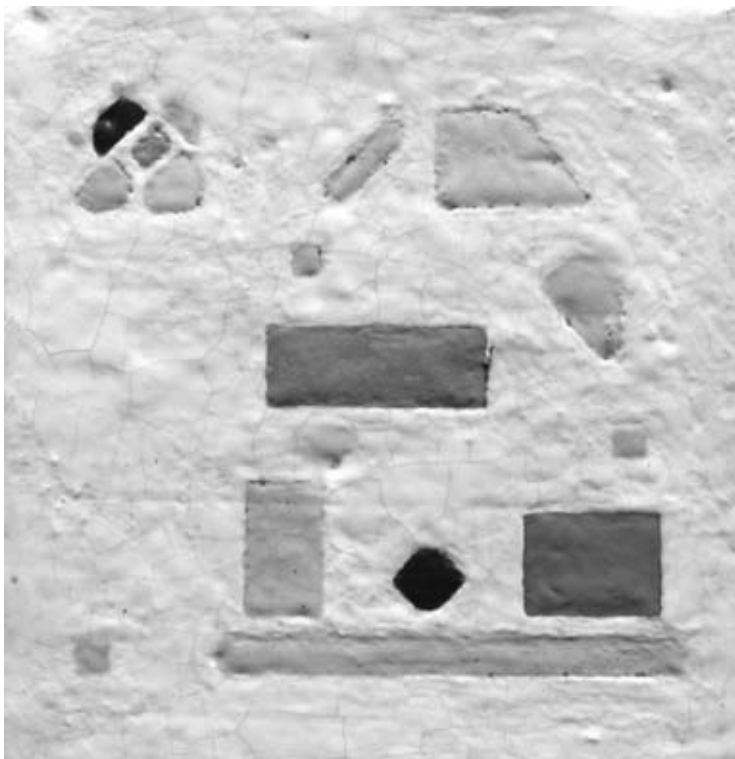
Tapijt VDL 6, ongedateerd

wol

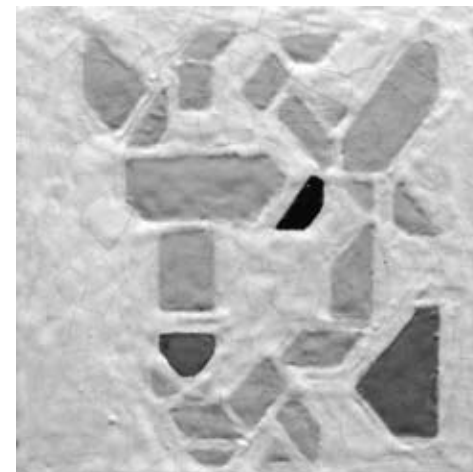
270 x 142 cm, inv.nr. KM 131.201

herkomst: schenking de heer en mevrouw

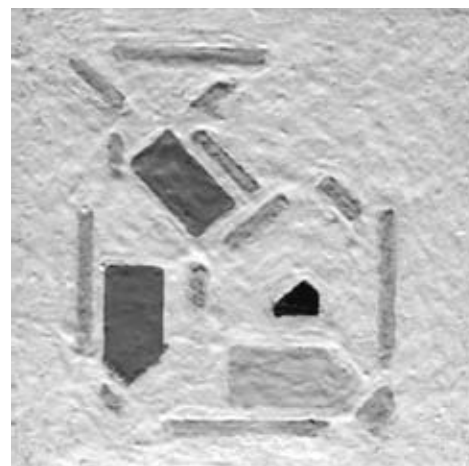
J.P.M. Vriens, Wassenaar



Bart van der Leek
Tegel 'Bijenkorf', 1942
 aardewerk, polychroom
 inv.nr. KM 131.200
 herkomst: schenking de heer en mevrouw
 J.P.M. Vriens, Wassenaar



Bart van der Leek
Tegel 'Geitenkop', 1942
 aardewerk, polychroom
 12,5 x 12,5 cm
 inv.nr. KM 131.198
 herkomst: schenking de heer en mevrouw
 J.P.M. Vriens, Wassenaar



Bart van der Leek
Tegel 'Vis', 1942
 aardewerk, polychroom
 inv.nr. KM 131.199
 herkomst: schenking de heer en mevrouw
 J.P.M. Vriens, Wassenaar



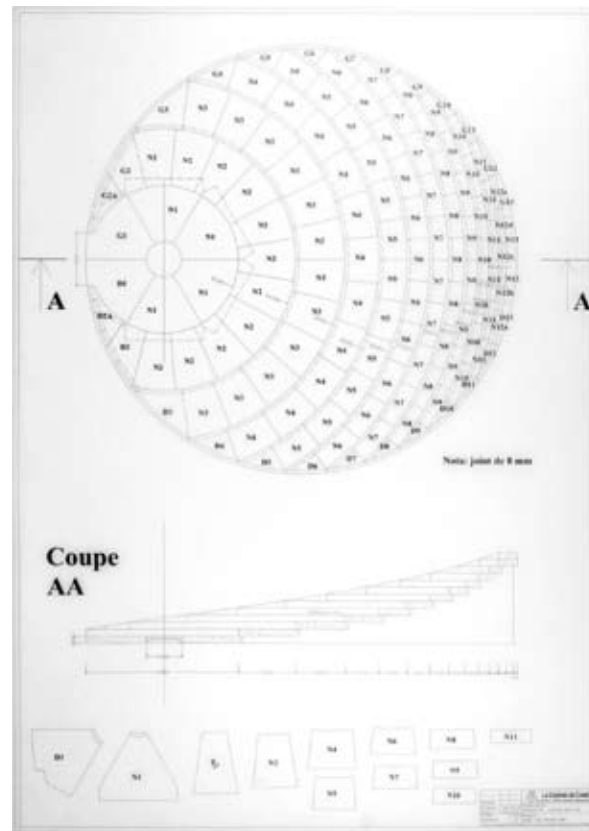
Joep van Lieshout
8-delig espresso servies plus dienblad, 2005
 porselein en aluminium
 inv.nr. KM 131.224
 herkomst: illycaffè Nederland b.v., 's-Gravendeel



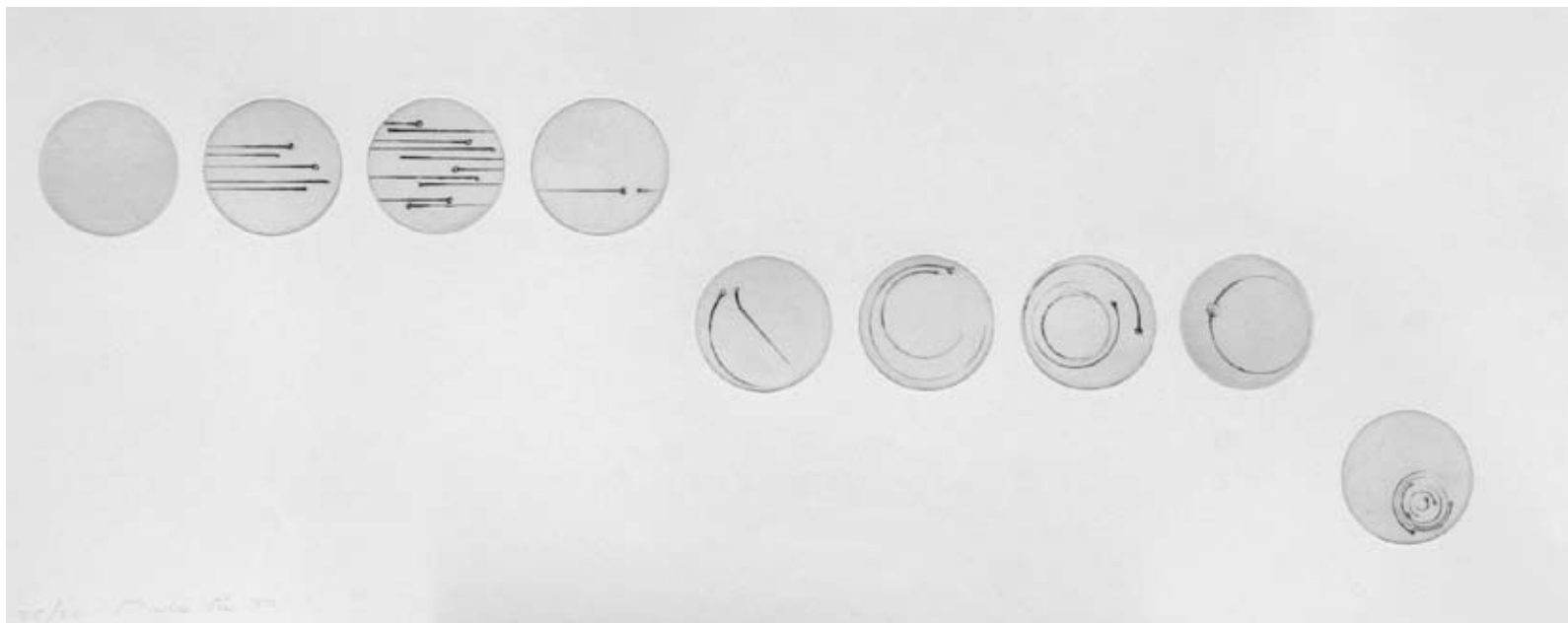
Pjotr Müller
Ontwerp voor 'Huis van dr. Jung' (2e voorstel), 2006
 multiplex
 41,6 x 65 x 38 cm
 inv.nr. KM 131.227
 herkomst: schenking Pjotr Müller



Claes Oldenburg
London Knees 1966, 1968
 latex, verf, polymethylmethacrylaat, hout, papier, druk
 37,5 x 45,5 x 25,7 cm
 inv.nr. KM 131.226
 herkomst: Mevr. Henriëtte van Eelen-Weeber, Amsterdam



Marta Pan
Ontwerp voor Amphitheatre, 29-11-2006
 computerprint op transparant papier
 131 x 91,5 cm
 inv.nr. KM 131.223
 herkomst: Marta Pan, Saint Rémy-les-Chevreuse



Marta Pan
Zonder titel, 1977
 ets op papier
 28,3 x 76 cm
 inv.nr. KM 131.234
 herkomst: schenking Marta Pan, Saint Rémy-les-Chevreuse

Diego Rivera in de Soviet Unie

Pavert

Jan van de Pavert

1998 - 2003

3'00" single play PAL



Jan van de Pavert

Diego Rivera in de Soviet-Unie, 1998-2003

animatie

Speelduur: 3 minuten

inv.nr. KM 131.288

herkomst: Galerie Paul Andriessse, Amsterdam

Ondergrondse

Pavert

Jan van de Pavert

2002 - 2003

3'00" single play PAL



Jan van de Pavert

Ondergrondse, 2002-2003

animatie

Speelduur: 3 minuten

inv.nr. KM 131.289

herkomst: Galerie Paul Andriessse, Amsterdam

Andreas Rimkus

EuropaHammer (geen foto)

gesmeed ijzer

ca. 90 x 320 x 120 cm

inv.nr. KM 131.296

herkomst: Andreas Rimkus

verworven met steun van de

BankGiro Loterij door toedoen van

de Stichting Kröller-Müller Fonds



Reiner Ruthenbeck
Blechfahne II / 79, 1979
 aluminium plaat, zwarte lak in matglans, staaldraad
 100 x 180 cm, inv.nr. KM 131.262
 herkomst: Reiner Ruthenbeck, Ratingen
 verworven met steun van de Mondriaan Stichting



Reiner Ruthenbeck
Schwarz / Weisse Spindelüberkreuzung auf Drahtseil, 1979
 synthetische wol, metalen buizen, staaldraad
 2 spoelen, ieder ca. 100 x 2,5 cm
 inv.nr. KM 131.263
 herkomst: Reiner Ruthenbeck, Ratingen
 verworven met steun van de BankGiro Loterij
 en de Mondriaan Stichting



Reiner Ruthenbeck
Eckenraute, 1985
 metaal, zwarte lak in zijdegls
 150 x 11 x 8 cm
 inv.nr. KM 131.264
 herkomst: Reiner Ruthenbeck, Ratingen
 verworven met steun van de BankGiro Loterij



Reiner Ruthenbeck
Schwarz / Weiße Doppelfähne, 1985-1988
 staal, aluminium, textiel, touw
 mast 1500 cm hoog
 inv.nr. KM 130.281
 herkomst: Reiner Ruthenbeck, Ratingen
 verworven met steun van de Mondriaan Stichting



Reiner Ruthenbeck
Endlose Überkreuzung, 1989
 rode en blauwe folie op verf, twee spiegels
 2 spiegels, ieder 200 x 270 cm
 inv.nr. KM 131.265
 herkomst: Reiner Ruthenbeck, Ratingen
 verworven met steun van de BankGiro Loterij

SHFT-34

P. Struycken

De CD-ROM en SD-geheugenkaart bevatten eenzelfde runtime-kopie van een java programma dat de kijker in staat stelt om de ontwikkeling van de structuur in de tijd en ruimte te kunnen volgen.

De applicatie code staat in de SHFT-34 folder.

Om het op te starten te vereenvoudigen, zijn er drie versies elk in hun eigen sub-folder:

- application.linux (linux)
- application.macosx (osx 10.4)
- application.windows (windows xp)

Kopieer de gehele folder naar de eigen computer.

Het programma (SHFT_34_1982_2007) staat in die folder.

Een werkende java runtime omgeving wordt verondersteld op de computer aanwezig te zijn.

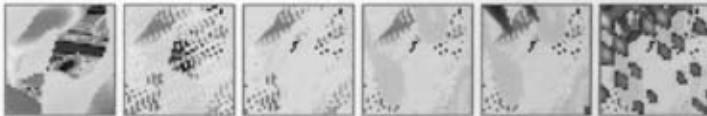
De huidige (op het moment van release van deze software) versie voor Linux en Windows XP zijn te vinden in de JAVA folder. OSX heeft java voor-gelinstalleerd.

Elk platform heeft wel een eigen manier om de code automatisch te starten na het inschakken van de stroom.

Een keer dat het programma is gestart, zal het stoppen door de ESC-toets te drukken.

De mouse-pointer is onzichtbaar. Maar een enkele klik zal het menu met de beschikbare afspeld modi tonen.

Bij een volgend opstarten zal de laatst gekozen modus worden gebruikt.



De voorbeeld van SHFT-34 is momenteel 7 uit een gelijktijdige versie van 34. De voorbeeld bestaat uit, en is afgeleid meer complex, en het bestaat uit 14 van haar met eigenaarschap van P. Struycken en F. van Marrewijk met de naam (34 van CD-ROM en een SD-geheugenkaart die het (verre)verleden van SHFT-34 bevatten, en (34 van het toekomstige).

SHFT-34 is een programma dat in 1982 is gemaakt door P. Struycken en dat in 2007 is gemaakt door F. van Marrewijk. Het is een programma dat in 1982 is gemaakt door P. Struycken en dat in 2007 is gemaakt door F. van Marrewijk. Het is een programma dat in 1982 is gemaakt door P. Struycken en dat in 2007 is gemaakt door F. van Marrewijk.

De voorbeeld van SHFT-34 is momenteel 7 uit een gelijktijdige versie van 34. De voorbeeld bestaat uit, en is afgeleid meer complex, en het bestaat uit 14 van haar met eigenaarschap van P. Struycken en F. van Marrewijk met de naam (34 van CD-ROM en een SD-geheugenkaart die het (verre)verleden van SHFT-34 bevatten, en (34 van het toekomstige).

SHFT-34 is een programma dat in 1982 is gemaakt door P. Struycken en dat in 2007 is gemaakt door F. van Marrewijk. Het is een programma dat in 1982 is gemaakt door P. Struycken en dat in 2007 is gemaakt door F. van Marrewijk.

De voorbeeld van SHFT-34 is momenteel 7 uit een gelijktijdige versie van 34. De voorbeeld bestaat uit, en is afgeleid meer complex, en het bestaat uit 14 van haar met eigenaarschap van P. Struycken en F. van Marrewijk met de naam (34 van CD-ROM en een SD-geheugenkaart die het (verre)verleden van SHFT-34 bevatten, en (34 van het toekomstige).



SHFT-34

7/30

Peter Struycken

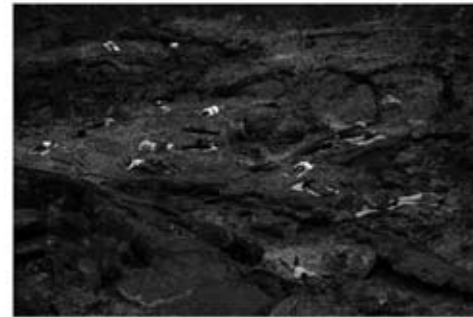
SHFT-34 1982-2007, 1982 - 2007

cd-rom, sd-geheugenkaart in boek

21,5 x 21,5 x 1,3 cm

inv.nr. KM 131.300

herkomst: Galerie De Expeditie, Amsterdam



Rob Sweere

Silent Sky Project#6 Mexico, 2005

inktjet op papier

80 x 120 cm

inv.nr. KM 131.355

herkomst: Rob Sweere, Arnhem



Silent Sky Project#6 - July 7th 2007, 5:30 - 6:00 pm, 126 participants, Kröller-Müller Museum, The Netherlands.

Rob Sweere

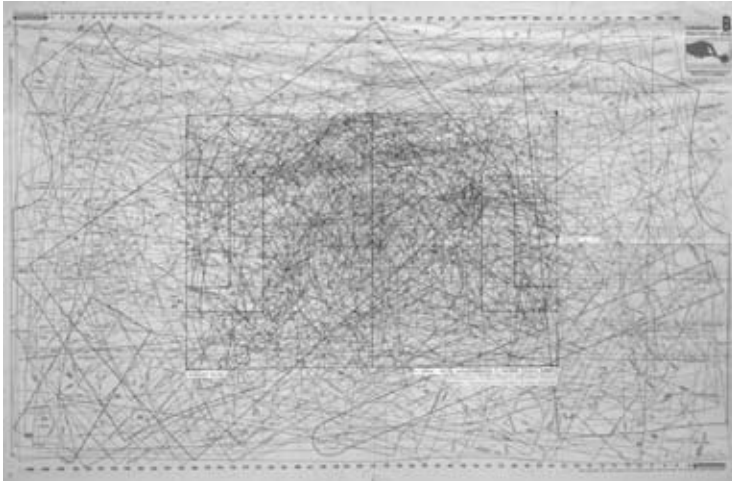
Silent Sky Project#21 July 7th 2007, 5.30 - 6.00 pm, 126

participants, Kröller-Müller Museum, The Netherlands, 2007

inktjet op papier

84,5 x 121,5 cm, inv.nr. KM 131.354

herkomst: Rob Sweere, Arnhem



Bálint Szombathy

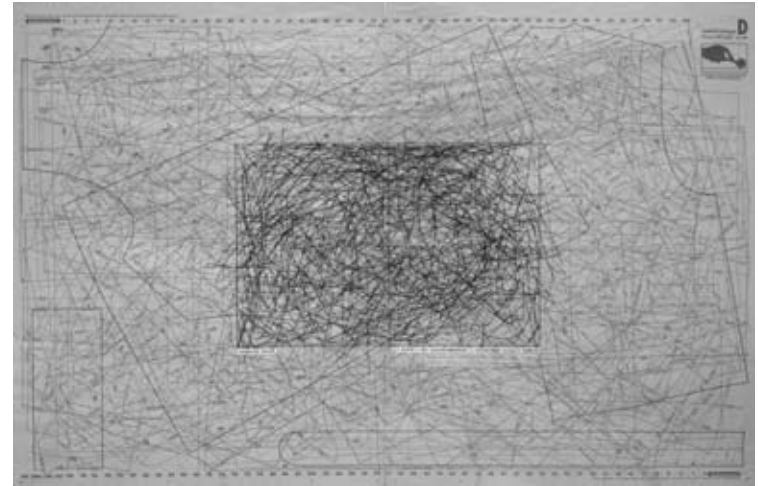
Footballgramme (The course of the ball during the 75 minutes of the Vardar-Osijek football match (Yugoslav 1st league), 1970

viltstift op papier

60 x 91,5 cm

inv.nr. KM 131.286

herkomst: Bálint Szombathy, Budapest



Bálint Szombathy

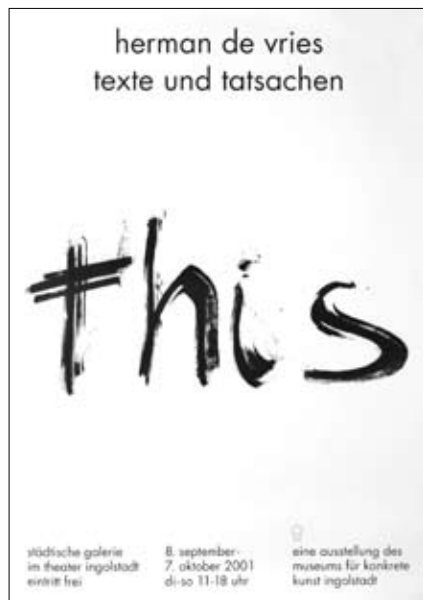
Footballgramme (The course of the ball during the first half of the ETO-Honvéd football match (Hungarian 1st league), 1970

viltstift op papier

60 x 91,5 cm

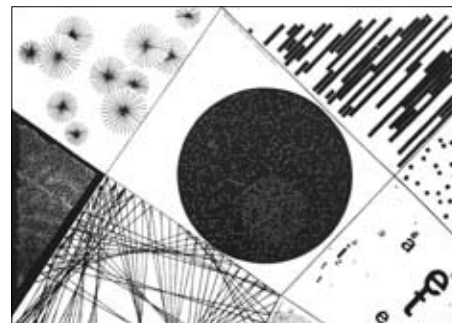
inv.nr. KM 131.287

herkomst: Bálint Szombathy, Budapest

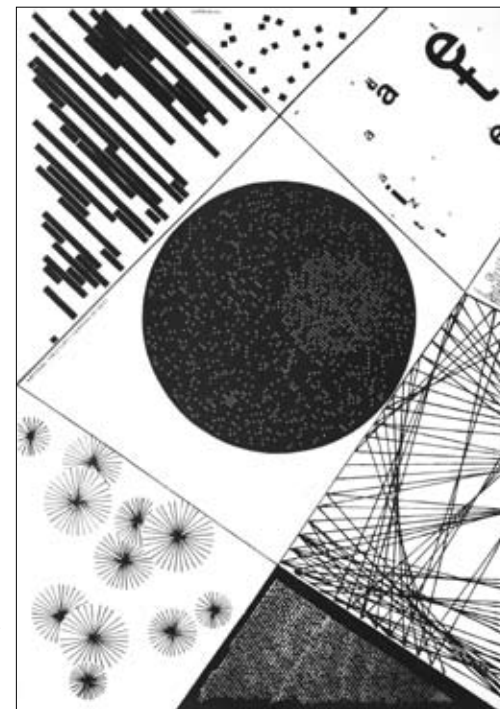


herman de vries
Affiche (this), 2001
 offset op papier
 84 x 59,3 cm
 inv.nr. KM 131.269
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau

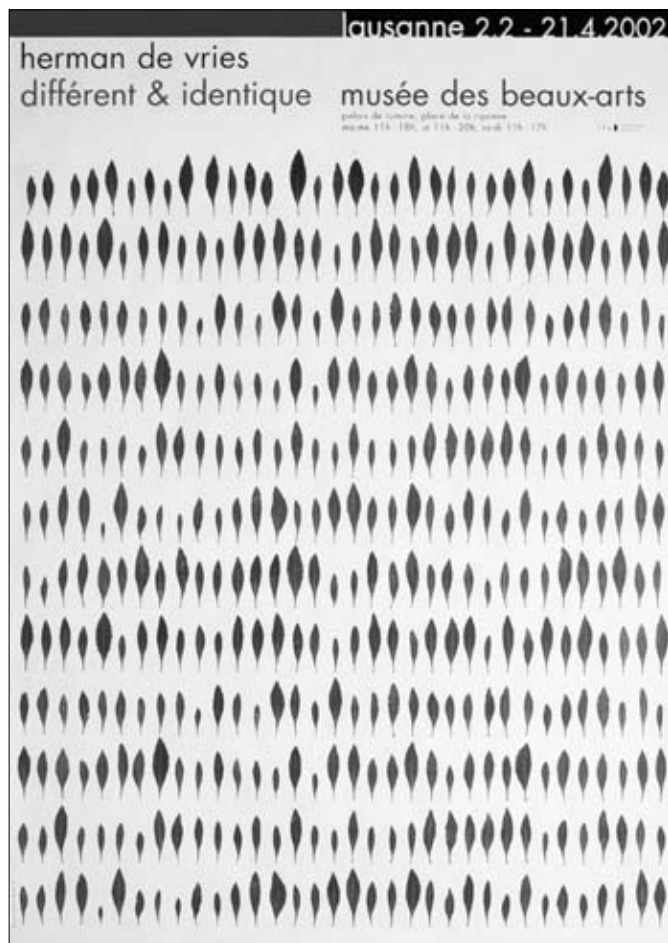
herman de vries
Affiche (I. gute hoffnung / II. ohne gegensätze), 1993
 offset op papier
 42 x 59,3 cm
 inv.nr. KM 131.279
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
Affiche (rational structures), ongedateerd
 offset op papier
 69,5 x 100 cm
 inv.nr. KM 131.283
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
Affiche (natural relations), 1990
 offset op papier
 62 x 43,3 cm
 inv.nr. KM 131.280
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries

Affiche (différent & identique), 2002

offset op papier

128 x 90,5 cm

inv.nr. KM 131.284

herkomst: schenking herman de vries,
Knetzgau/Eschenau



herman de vries

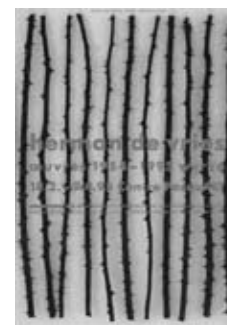
Affiche (aus der wirklichkeit), 1995

offset op papier

128 x 90,5 cm

inv.nr. KM 131.285

herkomst: schenking herman de vries,
Knetzgau/Eschenau



herman de vries

Affiche (oeuvres 1954 - 1995 werke), 1995

offset op papier

42 x 29,8 cm

inv.nr. KM 131.270

herkomst: schenking herman de vries,
Knetzgau/Eschenau



herman de vries
Affiche (meine poesie ist die welt aus der heimat), 1993
 offset op papier
 69,5 x 30 cm
 inv.nr. KM 131.276
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
Affiche (meine poesie ist die welt von den pflanzen), 1993
 offset op papier
 69,5 x 30 cm
 inv.nr. KM 131.277
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
Affiche (from earth - von der erde), 1997
 offset op papier
 84 x 59,3 cm
 inv.nr. KM 131.267
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
Affiche (from earth - von der erde), 1997
 offset op papier
 84 x 59,3 cm
 inv.nr. KM 131.266
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



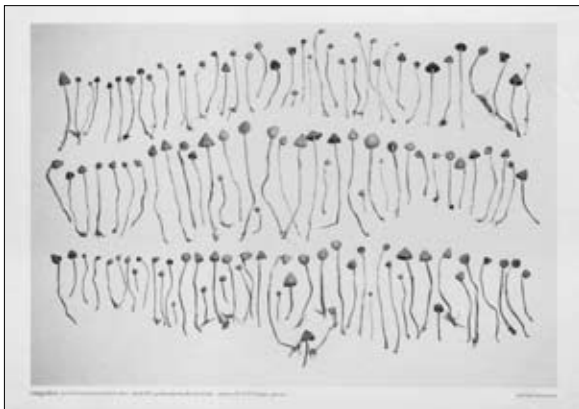
herman de vries
Affiche (les livres & les publications), 2005
 offset op papier
 49 x 29 cm
 inv.nr. KM 131.274
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
Affiche (het slot, zeist), 1968
 offset op papier
 49,5 x 29,8 cm
 inv.nr. KM 131.272
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
Affiche (herman de vries), 1970
 offset op papier
 70 x 50 cm
 inv.nr. KM 131.281
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries

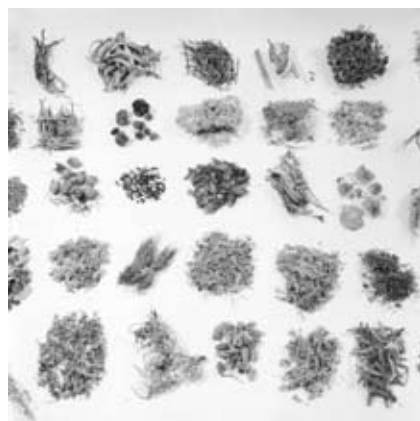
Affiche (integration), ongedateerd

offset op papier

35 x 50 cm

inv.nr. KM 131.273

herkomst: schenking herman de vries,
Knetzgau/Eschenau



herman de vries
natural relations

silkeborg kunstmuseum

fre 10. marts til 16. april 1990 - åbent daglig fra kl. 10 til 17, mandag lukket

herman de vries

Affiche (natural relations), 1990

offset op papier

62 x 43,8 cm

inv.nr. KM 131.275

herkomst: schenking herman de vries,
Knetzgau/Eschenau



herman de vries
"vor euer fuaß"



10. Ausstellung
vom 4.5. - 1.6.2003

Galerie im Saal
Gangolfsbergstr. 10, 97478 Knetzgau/Eschenau
Tel. 09527 - 810501
Öffnungszeiten: Sa. So, Feiertag 14 - 18 Uhr
und nach telefonischer Vereinbarung

herman de vries

Affiche (Vor euer fuaß), 2003

offset op papier

42 x 29,8 cm

inv.nr. KM 131.271

herkomst: schenking herman de vries,
Knetzgau/Eschenau



herman de vries

Affiche (aus der wirklichkeit), 1998

offset op papier

42 x 59,5 cm

inv.nr. KM 131.278

herkomst: schenking herman de vries,
Knetzgau/Eschenau



herman de vries

Affiche (aus der wirklichkeit), 1998

offset op papier

84 x 59,3 cm

inv.nr. KM 131.268

herkomst: schenking herman de vries,
Knetzgau/Eschenau



herman de vries

Affiche (vergankelijkheid/vergänglichheit), 1998

offset op papier

70 x 50 cm

inv.nr. KM 131.282

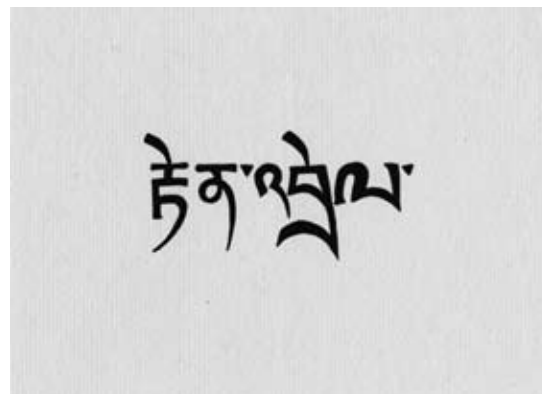
herkomst: schenking herman de vries,
Knetzgau/Eschenau



herman de vries
after the winter, 2007 (detail)
 plantenresten op karton
 28-delig (25 x 35 cm per deel)
 inv.nr. KM 131.257
 herkomst: herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
argumentstellen, 2003
 boek
 29,7 x 21,1 cm
 inv.nr. KM 131.247
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
chance in tibetan, 2002
 inkt (drukwerk) op karton
 10,5 x 14,8 cm
 inv.nr. KM 131.239
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
change in tibetan, 2002
 inkt (drukwerk) op karton
 10,5 x 14,8 cm
 inv.nr. KM 131.240
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
chance-fields/chance-felder, 1973
 boek
 23,7 x 23,8 cm
 inv.nr. KM 131.252



herman de vries
herman de vries royal botanic garden edinburgh, 1992
 publicatie
 20 x 14,7 cm
 inv.nr. KM 131.246
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



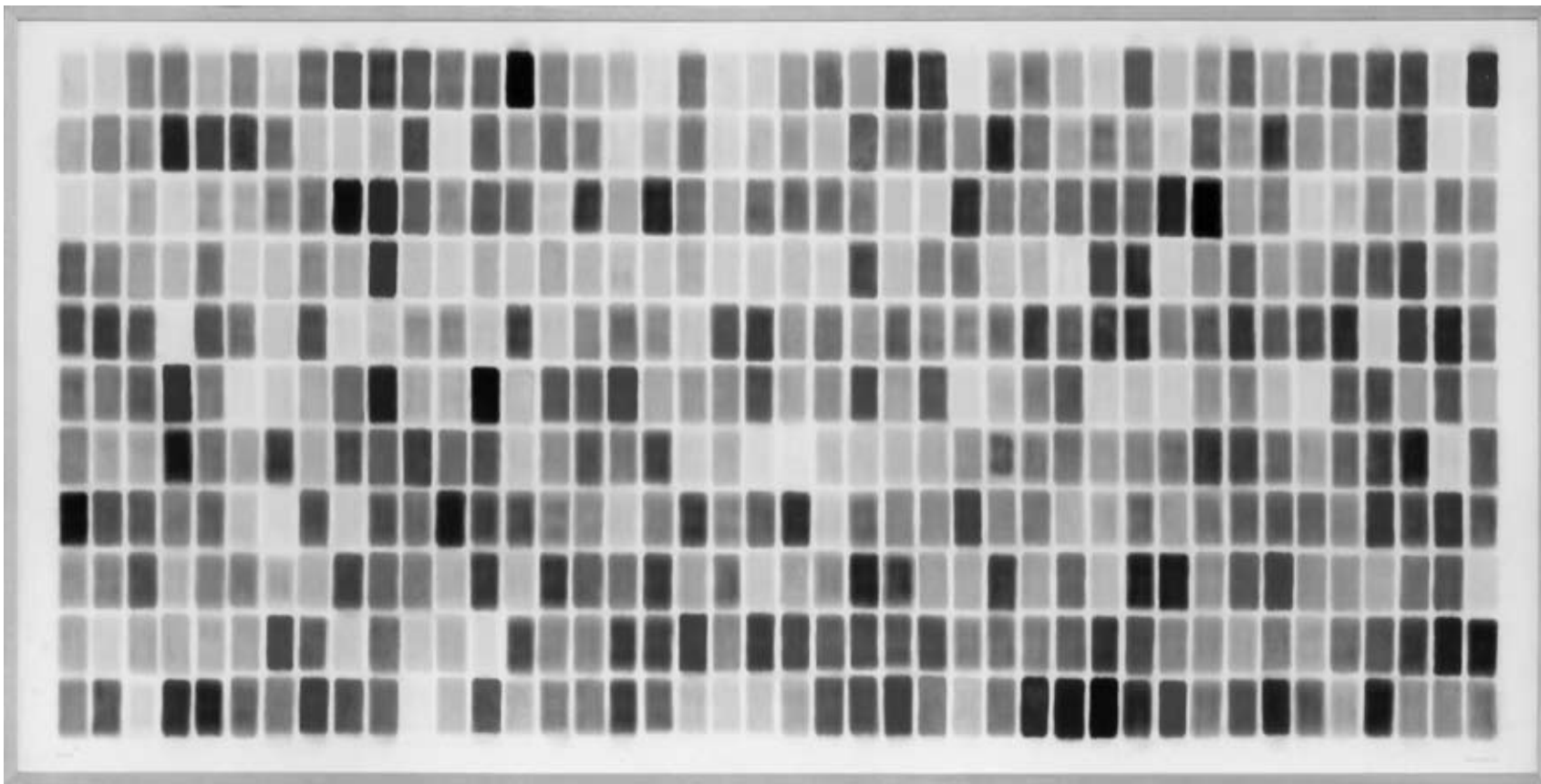
herman de vries
change (the ashes of a pine), 2003
 publicatie / asuutwrijving op papier
 23,3 x 17,2 cm
 inv.nr. KM 131.244
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
terre, vie et poésie, 1991
 publicatie met aarduitwrijving
 22,7 x 18,5 x 1,3 cm
 inv.nr. KM 131.250
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
from earth, 1990
 publicatie met aarduitwrijving
 21 x 15 cm
 inv.nr. KM 131.249
 piezografie, Gansai aquarel, zijde,
 katoenpulp, papieren plakband, katoen,
 kobalt, calciet, adamien, malachiet,
 puriet, sfaleriet en chalcopryriet op
 papier
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries

from earth, 2007

aarduitwrijvingen op papier

102 x 204 cm

inv.nr. KM 131.258

herkomst: herman de vries, Knetzgau/Eschenau

verworven met steun van de BankGiro Loterij door toedoen

van de Stichting Kröller-Müller Fonds



herman de vries
mesa, 1997-2007
 diverse materialen
 ca. 44-delig
 inv.nr. KM 131.260
 herkomst: herman de vries, Knetzgau/Eschenau
 verworven met steun van de BankGiro Loterij
 door toedoen van de Stichting Kröller-Müller Fonds



herman de vries
integration, 1991-1995
 inkt (drukwerk) op papier
 5-delig, ieder 29,5 x 22 cm
 inv.nr. KM 131.251
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



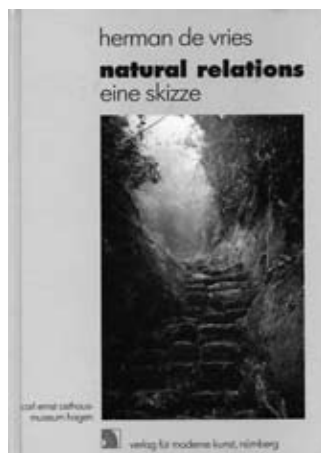
herman de vries
leer, 1977-2007
 papier
 66 x 53,5 cm
 inv.nr. KM 131.259
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



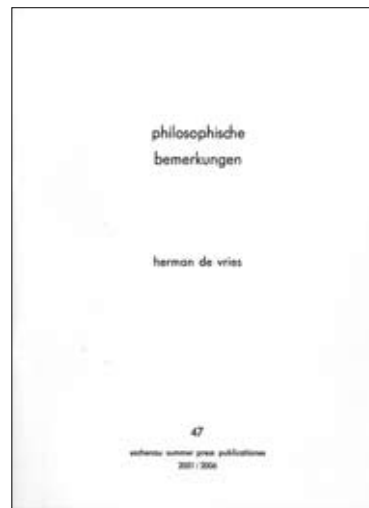
herman de vries
flur- und feldnamen rundum eschenau von weilli
scheepfacher, 2005
 lichtdruk op papier
 80,2 x 91,2 cm
 inv.nr. KM 131.242
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
natural relations I - die marokkanische sammlung, 1984
 publicatie
 29,5 x 21 x 2,5 cm
 inv.nr. KM 131.248
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
natural relations eine skizze, 1989
 bock
 24,5 x 18,5 x 5,3 cm
 inv.nr. KM 131.254



herman de vries
philosophische bemerkungen, 2001 - 2006
 publicatie
 23,2 x 17,3 cm
 inv.nr. KM 131.245
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



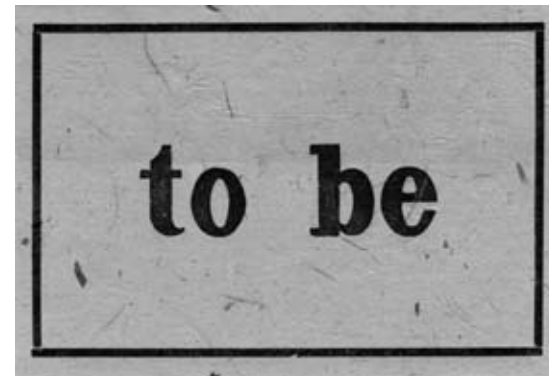
herman de vries
random objectivations, 1972
 bock
 24 x 27 x 2 cm
 inv.nr. KM 131.253



herman de vries
the music of sound / the sound of music, 2004
 audio cd's
 2-delig (cd 1: 1h.04m.39s, cd 2: 49m.25s)
 inv.nr. KM 131.243
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



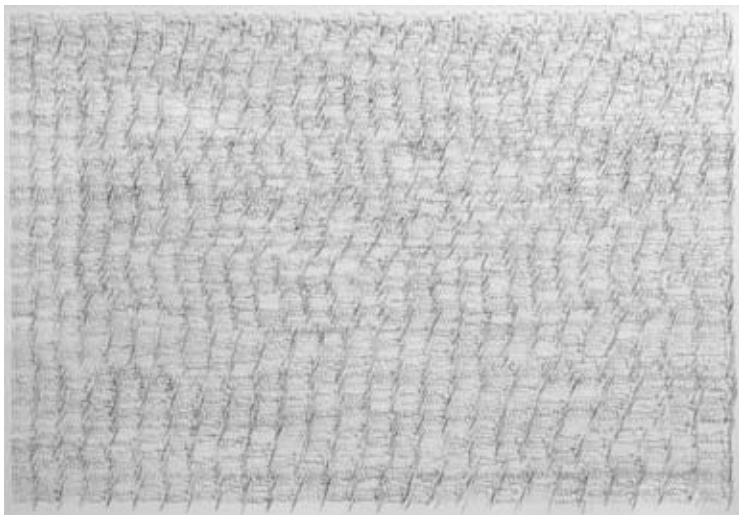
herman de vries
water, 1977
 lp in hoes
 inv.nr. KM 131.261
 herkomst: herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



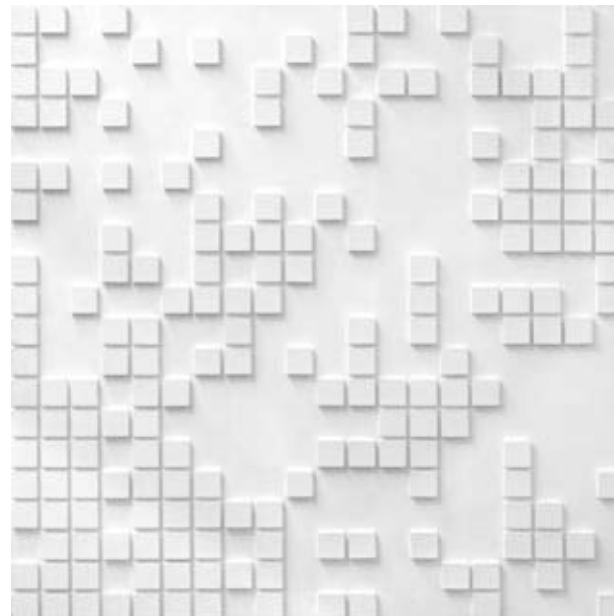
herman de vries
to be, 1974
 inkt (drukwerk) op karton
 10 x 14,5 cm
 inv.nr. KM 131.241
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



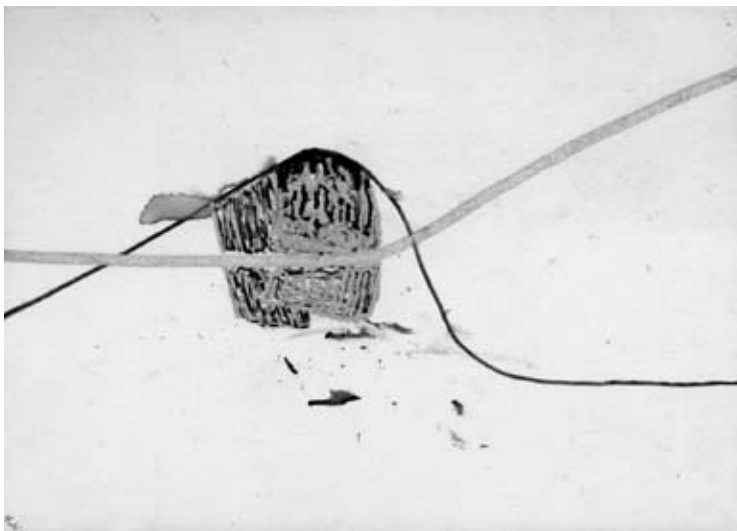
herman de vries
this, 2007
 houtskool op papier
 50 x 70 cm
 inv.nr. KM 131.255
 herkomst: schenking herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



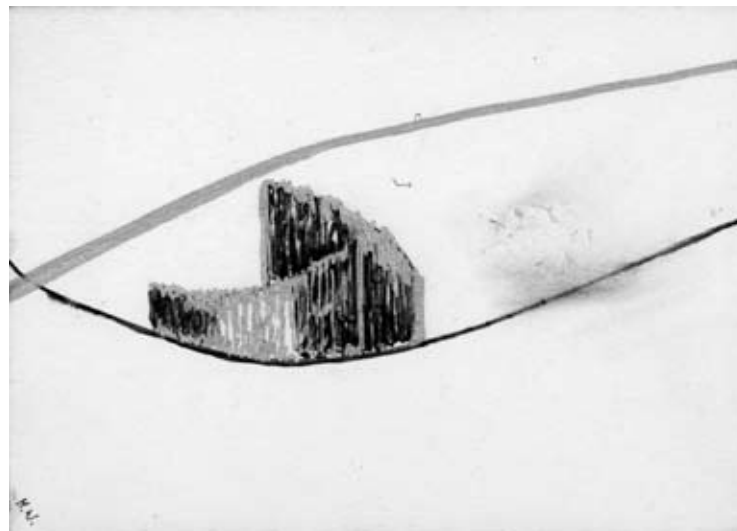
herman de vries
unity, 2006
 kleurpotlood op papier
 60,5 x 85,5 cm
 inv.nr. KM 131.256
 herkomst: herman de vries,
 Knetzgau/Eschenau



herman de vries
V70-22B, 1970
 wit beschilderd spaanplaat
 120 x 120 cm
 inv.nr. KM 131.219
 herkomst: Mevr. Rickje Swart
 verworven met steun van de Mondriaan Stichting



Magdalena Wiecek
Zonder titel, begin jaren 70
 gemengde techniek, viltstift op papier op aluminium
 10,2 x 14,5 cm, inv.nr. KM 131.237
 herkomst: schenking Mevr. Renilde Hammacher-Van den Brande, Brussel



Magdalena Wiecek
Zonder titel, begin jaren 70
 gemengde techniek, viltstift op papier op aluminium
 10,2 x 14,5 cm, inv.nr. KM 131.238
 herkomst: schenking Mevr. Renilde Hammacher-Van den Brande, Brussel

In het verslagjaar draagt het Kröller-Müller Museum met 199 bruiklenen bij aan tentoonstellingen in binnen- en buitenland.



Bankside
London SE1 9TG

call
+44 (0) 20 7887 8000
fax
+44 (0) 20 7401 5052

visit
www.tate.org.uk

MODERN
TATE

Expositie **DAVID SMITH: A CENTENNIAL**

26.01.2006 - 21.01.2007

bruikleenemer **Tate Modern**, London, 01-11-2006 - 21-01-2007

David Smith, *Voltri IV*, 1962, KM 114.217

249

VINLAND PLACE MINNEAPOLIS MN 55403 USA
TEL 612.375.7800 FAX 612.375.7510
WWW.WALKERART.ORG

WALKER ART CENTER MINNEAPOLIS SCULPTURE GARDEN

Expositie **EVA HESSE DRAWING**

03.02.2006 - 17.02.2007

bruikleenemer **Walker Art Center**, Minneapolis, 12-11-2006 - 18-02-2007

Eva Hesse, *Zonder titel (Study for Contingent)*, ongedateerd, KM 113.439

KMM OTTERLO
DISTRIBUEE <i>21/3/09</i>
BEH: <i>E8</i>
01 FEB. 2006
CC:
<i>AK/LK/LE</i>
ORIG: <i>AD</i>

Expositie ENSOR EN DE AVANT-GARDES AAN ZEE

30.09.2006 - 25.02.2007

bruikleennemer **PMMK, Museum voor Moderne Kunst, Oostende**

William Degouve de Nuncques, *De zwarte zwaan*, 1896, KM 107.446

Jan Toorop, *Schelpenvisser op het strand*, 1891, KM 104.359

Henry van de Velde, *Avondschemer*, circa 1889, KM 106.502

Expositie HET CIRCUS IN DE BEELDENE KUNST

07.10.2006 - 14.01.2007

bruikleennemer **Teylers Museum, Haarlem**

August Allebé, *Meisje bij een kassa (circus)*, 1855, KM 108.497

Leo Gestel, *Circuspaarden*, 1928 - 1939, KM 103.848

Leo Gestel, *Cirque*, ongedateerd, KM 109.757

Isaac Israels, *Koorddanseres, circus Carré, Amsterdam*, 1890 - 1894, KM 119.630 RECTO

Isaac Israels, *Interieur van circus Carré, gezien vanaf een hoog standpunt*,
circa 1893, KM 126.017 VERSO

Isaac Israels, *Studieblad met circusartiesten en circuspubliek*, ongedateerd, KM 121.703 RECTO

Isaac Israels, *Clown*, ongedateerd, KM 123.205 RECTO

Isaac Israels, *Kermistafereel met trommelaarster*, ongedateerd, KM 115.026 RECTO

Richard Müller, *Wunder der Dressur*, 1912, KM 106.611

Pablo Picasso, *Circus*, 1905, KM 103.773

Pablo Picasso, *De familie van de harlekijn*, 1905, KM 104.069

Pablo Picasso, *Zittende clown*, ongedateerd, KM 107.622

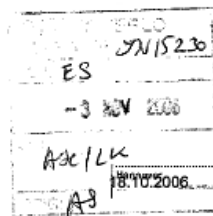
Charley Toorop, *Clown voor ruïnes van Rotterdam*, 1940 - 1941, KM 101.426



Sprengel Museum Hannover

Kurt-Schwitters-Platz | 30169 Hannover

Sprengel Museum Hannover | Kurt-Schwitters-Platz | 30169 Hannover



Expositie MERZ AREAS. KURT SCHWITTERS AND HIS FRIENDS

08.10.2006 - 13.05.2007

bruikleennemer **Sprengel Museum**, Hannover, 08-10-2006 - 04-02-2007

bruikleennemer **Museum Boijmans Van Beuningen**, Rotterdam, 24-02-2007 - 13-05-2007

Theo van Doesburg, *Compositie (ready made)*, 1928, KM 127.933

Theo van Doesburg, *Réconstruction*, circa 1921, KM 128.961

Expositie JOHN RÄDECKER

15.10.2006 - 28.01.2007

bruikleennemer **Museum voor Moderne Kunst**, Arnhem

John Rädecker, *Wolvin*, 1910, KM 112.749

John Rädecker, *Stilleven met schoenen*, 1914, KM 103.953

John Rädecker, *Portret van Annie Raedecker-Ten Herkel*, 1918, KM 101.026

John Rädecker, *Mannelje III*, 1922 - 1923, KM 113.800

John Rädecker, *Ree*, 1923, KM 123.279

John Rädecker, *Madonna*, 1928, KM 119.941

John Rädecker, *Venus Anadyomene*, 1936, KM 123.878

John Rädecker, *Vrouwentorso*, 1937, KM 112.070

John Rädecker, *Danseres*, circa 1911, KM 115.889

John Rädecker, *Parijse cocotte*, circa 1914, KM 106.944

John Rädecker, *Hond*, circa 1927, KM 123.361

John Rädecker, *Mient te Blaricum*, ongedateerd, KM 120.150

Bankverbindungen der Stadtkasse	BLZ	Konto
Sparkasse Hannover	250 501 80	517 321
Postbank Hannover	250 100 30	15 - 305
NordLB	250 500 00	101 339 818
Deutsche Bundesbank, Filiale Hannover	250 000 00	250 017 68



entrée du musée
1, rue de Bellechasse
entrée
de la Conservation
place
Henry de Montherlant

Expositie FRIEDRICH, TURNER AND THE IMPRESSIONISTS.

THE GREAT HISTORY OF THE MODERN LANDSCAPE

28.10.2006 - 09.04.2007

bruikleenemer **Museo di Santa Giulia**, Brescia, 28-10-2006 – 25-03-2007

Vincent van Gogh, *Gezicht op Saintes-Maries-de-la-Mer*, 1 - 3 juni 1888, KM 106.327

Vincent van Gogh, *Boomgaard tegen cipressen*, april 1888, KM 108.685

Vincent van Gogh, *Wandelpad in het park*, circa 17 - 18 september 1888, KM 100.251

Vincent van Gogh, *Dennenbomen bij zonsondergang*, december 1889, KM 102.808

Vincent van Gogh, *Korenvelden voor berglandschap*, eind november - begin december 1889, KM 100.443

Vincent van Gogh, *Landschap met korenschelven en opkomende maan*, juli 1889, KM 107.656

Vincent van Gogh, *Knotwilgen bij zonsondergang*, maart 1888, KM 107.313

Paul Signac, *Havenhoofd van Portrieux*, 1888, KM 108.323

Expositie MAURICE DENIS

30.10.2006 - 20.05.2007

bruikleenemer **Musée d'Orsay**, Paris cedex 07, 30-10-2006 – 21-01-2007

bruikleenemer **The Montreal Museum of Fine Arts**, Montréal, Québec, 22-02-2007 -- 20-05-2007

Maurice Denis, *Avril (panneau pour une chambre de jeune fille)*, 1892, KM 100.972

Nicolaaskerkhof 10
Postbus 2106
3500 GC Utrecht
T +31 (0)30 - 236 236 2
F +31 (0)30 - 233 200 6
www.centraalmuseum.nl

KMM OTTERLO
DISTRIBUTE <i>MD/19023</i>
BEH: <i>E3</i>
15 MEI 2006
CC:
<i>AK/LK/LE</i>
ORIG: <i>AS</i>

centraal
museum

Expositie **FRANSE PASSIE**

11.11.2006 - 11.03.2007

bruikleenemer **Centraal Museum**, Utrecht

François Bonvin, *Nature morte aux asperges*, 1867, KM 102.958

Henri Edmond Cross, *Park met figuren 'Le Ranelagh'*, na 1884, KM 102.342

Honoré Daumier, *Don Quixote et la mule morte (Don Quixote dans les montagnes)*,
circa 1866, KM 103.945

Maurice Denis, *Mystère Catholique*, 1891, KM 105.113

Maximilien Luce, *Omgeving van Charleroi*, 1897, KM 106.106

Odilon Redon, *L'apparition*, circa 1890, KM 106.378

Paul Signac, *Rotterdam. Le Moulin. Le Canal. Le Matin*, 1906, KM 102.087

Guggenheim MUSEUM

1071 Fifth Avenue
New York, NY 10128 0173
Telephone 212 425 3500
Telefax 212 425 3650

Expositie **SPANISH PAINTING FROM EL GRECO TO PICASSO: THE WOUND OF TIME**

17.11.2006 - 28.03.2007

bruikleenemer **Solomon R. Guggenheim Museum**, New York

Juan Gris, *Bouteilles et couteau*, 1912, KM 105.470

SOLOMON R. GUGGENHEIM MUSEUM

DAS STÄDEL

Städelsches Kunstinstitut
und Städtische Galerie

KOPIE

KMM OTTERLO
DISTRIBUTIE <i>21/11/06</i>
BEH: <i>ES</i>
23 FEB. 2006
CC:
<i>AK/LK/CE</i>
ORIG: <i>AS</i>

Museum Villa Stuck
Prinzregentenstraße 80
D- 81675 München
Telefon +49 89 45 55 51 49
Telefax +49 89 45 55 51 24
ausstellung1.villastuck@muenchen.de

KMM OTTERLO
DISTRIBUTIE <i>21/11/06</i>
BEH: <i>ES</i>
23 JAN. 2007
CC:
<i>AK/BvB</i>
ORIG: <i>AS</i>

VILLA
STUCK

KOPIE

Expositie HEAVEN ON EARTH. THE GARDEN THROUGH THE EYES OF THE ARTIST

22.11.2006 - 11.03.2007

bruikleenemer **Das Städel, Städelsches Kunstinstitut und Städtische Galerie,**
Frankfurt am Main

Maurice Denis, *De oogst*, 1898, KM 107.485

Expositie AGAINST KANDINSKY

23.11.2006 - 18.02.2007

bruikleenemer **Museum Villa Stuck, München**

Donald Judd, *Study for Sculpture in Painted Wood*, 1963, KM 101.382

Düsterstraße 2
D-60596 Frankfurt am Main
Telefon (0 69) 60 50 98-0
Telefax (0 69) 61 01 63
info@staedelmuseum.de
www.staedelmuseum.de

Deutsche Bank
Kto-Nr. 095 031 000
BLZ 500 700 10
BIC (Swift-Code)
DEUTDEFF
IBAN
DE44 5007 0010 0096 0310 00
UST-Id.Nr. DE 157031434

Das Museum Villa Stuck
ist eine Stiftung
der Landeshauptstadt
München mit Schenkung
Hans Joachim Ziersch

Vorsitzende des Stiftungsrates:
Kulturreferentin
Prof. Dr. Dr. Lydia Hartl

Mitglieder des Stiftungsrates
Ingrid Goetz
Dipl. Ing. Wolfgang Illig
Prof. Dr. Albert J. Rädler
Amelie Ziersch

Geschäftsführer
Michael Buhrs

VAN GOGH MUSEUM

bruikleenformulier
loan form

Van Gogh Museum
Postbus 75346 1070 AJ Amsterdam

tel +31 (0)20 570 52 00
fax +31 (0)20 673 50 53

Bezoekadres/visitors
Paulus Potterstraat 7 Amsterdam

Postbank 1726989
Bank F van Lanschot 63 25 93 997

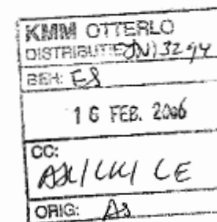
Expositie VINCENT VAN GOGH EN HET EXPRESSIONISME

24.11.2006 - 04.03.2007

bruikleenemer **Van Gogh Museum**, Amsterdam

Vincent van Gogh, *Olijfgaard*, juni 1889, KM 104.278

261



KOPIE

Expositie WILLEM ROELOFS (1822 - 1897)

26.11.2006 - 25.02.2007

bruikleenemer **Museum Jan Cunen**, Oss

Willem Roelofs, *De overtocht*, 1842, KM 108.147

Handtekening bruikleengever

Titel

Datum



GENERAL DIRECTOR

KM101 OTTERLO
DISTRIBUTIE <i>21/10/66</i>
BEH: <i>ES</i>
12 FEB. 2007
CC: <i>AK/LKI MU</i>
ORIG: <i>AS</i>

Expositie VAN GOGH IN BUDAPEST

01.12.2006 - 01.04.2007

bruikleenemer **Budapest Museum of Fine Arts**, Budapest

- Vincent van Gogh, *Bloeiende kastanjabomen*, 22 - 23 mei 1890, KM 105.479
- Vincent van Gogh, *Grasgrond*, april - juni 1887, KM 105.264
- Vincent van Gogh, *Molen De Oranjeboom*, Dordrecht, augustus-september 1881, KM 122.956
- Vincent van Gogh, *Stilleven rond een bord met uien*, begin januari 1889, KM 111.075
- Vincent van Gogh, *Stilleven met strohoed*, eind november - half december 1881, KM 109.323
- Vincent van Gogh, *Rozen en pioenen*, juni 1886, KM 109.371
- Vincent van Gogh, *Bosgezicht*, juni-juli 1881, KM 116.781
- Vincent van Gogh, *Zittende vrouw ('Sien') bij de kachel*, maart-april 1882, KM 117.017
- Vincent van Gogh, *Weg met knotwilgen*, oktober 1881, KM 121.986
- Vincent van Gogh, *Naaiende vrouw*, oktober-november 1881, KM 122.653

263



Gemeentemuseum Den Haag
Stadhouderslaan 41
2517 HV Den Haag
telefoon: +31 (0)70 338 11 11
telefax: +31 (0)70 338 11 12
e-mail: post@gemeentemuseum.nl

Expositie HET MILITAIRE GENRE

23.12.2006 - 09.04.2007

bruikleenemer **Gemeentemuseum Den Haag**, Den Haag

Bart van der Leek, *Huzaren*, 1911, KM 106.879

MUSEUM OF FINE ARTS, BUDAPEST

POSTAL ADDRESS: H-1396 BUDAPEST 62, P.O.B. 463 ADDRESS: 1145 BP., DÓZSA GYÖRGY ÚT 41. (PHONE: (36-1) 469-7114 FAX: (36-1) 469-7171)
TITIKARSAG@SZEPMUVESZET.HU WWW.MFAH.HU

[gemeentemuseum-den-haag](http://gemeentemuseum-den-haag.nl)



KRAM OTTERLO
DISTRIBUTIE <i>11/5436</i>
BEZ: <i>ES</i>
01 DEC. 2006
CC:
<i>AS/LK/BvB/ES</i>
ORIG: <i>AS</i>

Expositie XENIA VAN ANNA LANGE

13.01.2007 - 26.02.2007

bruikleennemer **Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch**, Den Bosch**Anselm Kiefer**, *Johannis-Nacht*, 1980, KM 104.324

THE MENIL COLLECTION

KRAM OTTERLO
DISTRIBUTIE <i>11/12934</i>
BEH: <i>AS</i>
04 JAN. 2006
CC:
<i>AK</i>
<i>AS</i>

KOPIE

Expositie A ROSE HAS NO TEETH: BRUCE NAUMAN'S

FORMATIVE YEARS 17.01.2007 - 14.01.2008bruikleennemer **The Menil Collection, Houston**, 12-10-2007 – 14-01-2008**Bruce Nauman**, *A cast of the space under my chair*, 1965 - 1968, KM 123.869**Bruce Nauman**, *First poem piece*, 1968, KM 113.883

SCHIRN KUNSTHALLE FRANKFURT

AN

KM 107 OTTERLO
DISYMBLUTIE
SEIN: <i>ER</i>
24 FEB. 2006
CC: <i>AK/LK/LE</i>
<i>18</i>
DATUM 20/2/06 SEITE 1/3

SCHIRN KUNSTHALLE FRANKFURT RÖMERBERG 60311 FRANKFURT AM MAIN TEL +49.69.29 98 82-0 FAX +49.69.29 98 82-240
WWW.SCHIRN.DE WELCOME@SCHIRN.DE

Expositie ODILON REDON

26.01.2007 - 29.04.2007

bruikleenemer **Schirn Kunsthalle Frankfurt**, Frankfurt am Main

Odilon Redon, *Tête de martyr*, 1877, KM 107.499

Odilon Redon, *Chimère (Monstre fantastique)*, 1883, KM 103.399

Odilon Redon, *L'ange déchu*, 1871, KM 105.956

Odilon Redon, *La fuite*, circa 1865, KM 107.110

Odilon Redon, *La fleur de marécage*, circa 1884 - 1885, KM 101.863

Odilon Redon, *Femme et serpent (Mystère)*, circa 1890, KM 104.605

Odilon Redon, *L'homme couronné de lauriers*, circa 1895, KM 100.228

Guggenheim MUSEUM

1071 Fifth Avenue
New York, NY 10028 0173
Telephone 212 438 3500
Telefax 212 438 3650

Expositie DIVISIONISM/NEO-IMPRESSIONISM:

ARCADIA AND ANARCHY

27.01.2007 - 06.08.2007

bruikleenemer **Deutsche Guggenheim**, Berlin, 27-01-2007 – 15-04-2007

bruikleenemer **Solomon R. Guggenheim Museum**, New York, 27-04-2007 -- 06-08-2007

Jan Toorop, *Na de werkstaking*, circa 1886 - 1887, KM 107.687

SOLOMON R. GUGGENHEIM MUSEUM

Stedelijk Museum Kampen

MUSEO NACIONAL
DEL PRADO

KMM OTTERLO
DISTRICTIE <i>Ja 16/256</i>
SEN: <i>ES</i>
27 JUNI 2007
CC: <i>Ax/LK/BvB</i>
ORIG: <i>A8</i>

Expositie OVERZICHTSTENTOONSTELLING VAN JAN VOERMAN SR.

27.01.2007 - 08.07.2007

bruikleennemer **Stedelijk Museum Kampen**, Kampen

Jan Voerman, *Groenteverkoopsters*, circa 1888, KM 102.359

EL DIRECTOR

Expositie JACOPO TINTORETTO (1518 - 1594)

29.01.2007 - 27.05.2007

bruikleennemer **Museo Nacional Del Prado**, Madrid

Jacopo Robusti Tintoretto, *Portret van een man*, 1547, KM 108.448





Piazza Mafalda di Savoia, 10098 Rivoli (Torino)
tel. 011. 9565222 / 9565220

Expositie GILBERT & GEORGE RETROSPECTIVE

15.02.2007 - 06.01.2008

bruikleenemer **Tate Modern**, London, 15-02-2007 -- 06-05-2007

bruikleenemer **Haus der Kunst**, München, 09-06-2007 -- 16-09-2007

bruikleenemer **Castello di Rivoli, Museo d'Arte Contemporanea**, Rivoli - Torino,
08-10-2007 -- 06-01-2008

Gilbert & George, *Mental nr. 2*, 1976, KM 127.861

Gilbert & George, *Angry*, 1977, KM 127.824 (alleen London en München)

THE ART INSTITUTE OF CHICAGO

111 SOUTH MICHIGAN AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS 60603-6404 • TELEPHONE: 312-443-3600 • FAX: 312-443-0840

KM11 OTTERLO DISTRIBUTIE IN 15467
BEH: AS
07 DEC. 2006
CC:
ORIG:

Expositie AMBROISE VOLLARD: PATRON OF THE AVANT-GARDE

17.02.2007 - 16.09.2007

bruikleenemer **The Art Institute of Chicago**, Chicago, 17-02-2007 -- 13-05-2007

bruikleenemer **Musée d'Orsay**, Paris cedex 07, 18-06-2007 -- 16-09-2007

Vincent van Gogh, *Stilleven met gipsbeeldje*, eind 1887, KM 105.676

IL SIMBOLISMO

Ferrara Palazzo dei Diamanti
18 febbraio - 20 maggio 2007

Roma Galleria Nazionale d'Arte Moderna
7 giugno - 16 settembre 2007

FILE	EX
18 JAN. 2007	
CC:	ASC
ORIG.	A3



Expositie SYMBOLISM

18.02.2007 - 16.09.2007

bruikleenner **Ferrara Arte S.p.a.**, Ferrara, 18-02-2007 - 20-05-2007

bruikleenner **Galleria Nazionale d'Arte Moderna**, Roma, 07-06-2007

-- 16-09-2007

Félicien Rops, *De dood op het bal*, circa 1865 - 1875, KM 100.961

Ferrara Arte S.p.A.
Palazzo Massari
C.so Porta Marc. 9
44100 Ferrara (Italia)
Tel. 0039.0532.243415
Fax 0039.0532.205035
artemoderna@comune.fe.it

Galleria Nazionale d'Arte Moderna
Viale delle Belle Arti, 131
00196 Roma (Italia)
Tel. 0039.06.322981
Tel. 0039.06.32298301/302
Fax 0039.06.3221579
comunicazione.gra@arti.besiculturali.it

MUSEUM MESDAG

Laan van Meerdervoort 7f 2517 AB Den Haag T +31 (0)70 3611434 F +31 (0)70 361 40 16 info@museummesdag.nl

Expositie ISAAC ISRAELS IN HET ZUIDWAL. SCHETSEN UIT EEN ZIEKENHUIS

23.02.2007 - 27.05.2007

bruikleenner **Museum Mesdag**, Den Haag

Isaac Israels, *Noordeinde, Den Haag, met het ruiterstandbeeld van Willem van Oranje uit 1845 bij Paleis Noordeinde*, 1917, KM 117.406
Isaac Israels, *Verpleegster*, ongedateerd, KM 121.541 RECTO
Isaac Israels, *Pier in Scheveningen*, ongedateerd, KM 126.519

Museum Mesdag wordt beheerd door het Van Gogh Museum

MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN
MUSEUMPARK 10/20
PO BOX 2277 NL-3000 CG ROTTERDAM
TEL+31(0)104419400 FAX+31(0)104360500
WWW.BOIJMANS.NL

275

KUNSTHAL
ROTTERDAM

Expositie KURT SCHWITTERS EN DE AVANT-GARDE

03.03.2007 - 28.05.2007

bruikleennemer **Museum Boijmans Van Beuningen**, Rotterdam

Kurt Schwitters, *Ohne Titel (Ereid)*, 1929, KM 131.185

Expositie WILLEM ROELOFS (1822 - 1897). DE ADEM DER NATUUR.

17.03.2007 - 13.05.2007

bruikleennemer **Kunsthal Rotterdam**, Rotterdam

Willem Roelofs, *De overtocht*, 1842, KM 108.147

BANK 644513217
BTW/VAT NL 001876387 B12

Kunsthal Rotterdam
Museumpark, Westzeedijk 341
3015 AA Rotterdam
Postbus 23077
3001 KB Rotterdam
telefoon 010 - 44 98 309
infolijn 010 - 44 98 301
telefax 010 - 43 47 132
www.kunsthal.nl
ING Bank 68.04.44.824

Stichting adres: Postbus 76709, 1070 KA Amsterdam

instituut
collectie
nederland



ONDER
NOSSEM
LTUUR
NIEEM
SCHAP

KMM OTTERLO
DISTRIBUTIE IN 1845
BEH: ES
29 FEB. 2008
CC:
ORIG:

Datum Ons kenmerk Uw kenmerk Doorkiesnummer

Onderwerp E-mail

Expositie FINGaRtPRINT

19.03.2007 - 28.03.2007

bruikleennemer **Instituut Collectie Nederland**, Amsterdam

Jean Arp, *Mensch von einer Blume betrachtet*, ongedateerd, KM 129.803

China, *Een wijze*, ongedateerd, KM 114.287

Tom Claassen, *Zonder titel*, 1997, KM 129.784



KMM OTTERLO
DISTRIBUTIE IN 1845
BEH: ES
15 MAART 2007
CC:
A-H/LK/B-B/B/ES
ORIG: A

Expositie BAS JAN ADER - PLEASE DON'T LEAVE ME

01.04.2007 - 20.05.2007

bruikleennemer **Kunsthalle**, Basel

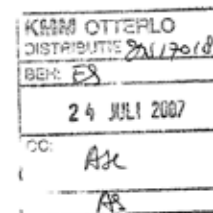
Bas Jan Ader, *In Search of the Miraculous (One Night in Los Angeles)*, 1973, KM 105.493

Expositie **THE PAINTER'S GARDEN:
 DESIGN - INSPIRATION - DELIGHT**

05.04.2007 - 08.07.2007

bruikleenemer **Lenbachhaus München**, München

Maurice Denis, *De oogst*, 1898, KM 107.485



Expositie **LE NÉO-IMPRESSIONNISME, L'ÉCLOSION
 DE LA MODERNITÉ**

17.04.2007 - 10.06.2007

bruikleenemer **Fondation MAPFRE**, Madrid



Henry van de Velde, *Avondschemer*, circa 1889, KM 106.502

TELECOPIE

MUSEE D'ART MODERNE ET CONTEMPORAIN DE STRASBOURG

1, Place Hans Jean Arp - F - 67000 Strasbourg
Téléphone : 33 03 88 23 31 31 - Télécopieur : 33 03 88 23 31 32
Date : 23 janvier 2007

KAM OTTERLO
10.05.2007
23 JAN 2007
CC.
AK/LK/SS/MS
ORIG A1

Expositie **L'HORIZON CHIMERIQUE.**

ED RUSCHA - JEAN MARC BUSTAMANTE

10.05.2007 - 09.09.2007

bruikleenemer **Musée d'Art Moderne et Contemporain**, Strasbourg

Jean-Marc Bustamante, *Paysage Intérieur*, 1990, KM 126.165



Nederlands Architectuurinstituut
Netherlands Architecture Institute

Museumpark 25
3015 CB Rotterdam

Tel 31-(0)10-4401200
Fax 31-(0)10-4366975
E-mail info@nai.nl

Expositie **LE CORBUSIER: DE KUNST**

VAN DE ARCHITECTUUR.

26.05.2007 - 03.09.2007

bruikleenemer **Nederlands Architectuur Instituut**, Rotterdam

Fernand Léger, *Compositie*, 1920, KM 104.447

DATE: 02.06.2007
TIME: 14:00
BY: - 4 mei 2007
CC:
ORIG:



Kunsthau Bregenz

Karl Tizian Platz
Postfach 371
A-6901 Bregenz

Telefon
(+43-5574) 485 94-0
Fax
(+43-5574) 485 94-8
E-Mail
kub@kunsthau-bregenz.at
Web
www.kunsthau-bregenz.at

Expositie "MYTHOS"

02.06.2007 - 09.09.2007

bruikleenemer **Kunsthau Bregenz**, Bregenz

Joseph Beuys, *Strassenbahnhaltestelle*, 1976, KM 122.176

283

Fries Museum
LEEWARDEN

K	IN 017351
CIS	
BB	25 SEP. 2007
CC	LKI / BBB SS/HS
ORIG	AS

kenmerk

afdeling

Leeuwarden

onderwerp

Expositie PIER PANDER

02.06.2007 - 20.01.2008

bruikleenemer **Fries Museum**, Leeuwarden

Joseph Mendes da Costa, *Meisjeskop*, 1902, KM 113.406



tel
+31 (0)23 511 5775
fax
+31 (0)23 511 5776

datum
uw kenmerk
ons kenmerk
onderwerp

KONINK OTTERLO
OTTERLO IN 1787
BES. AS
07 AUG. 2007
CC.
ORIG. AS

285



tel
+31 (0)23 511 5775
fax
+31 (0)23 511 5776

datum
uw kenmerk
ons kenmerk
onderwerp

KONINK OTTERLO
OTTERLO IN 1787
BES. AS
07 AUG. 2007
CC.
ORIG. AS

Expositie ISRAELS AAN ZEE

09.06.2007 - 19.08.2007

bruikleenemer **Frans Hals Museum, Haarlem**

Isaac Israels, *Dame met voile*, 1898, KM 123.414

Isaac Israels, *Vier Katwijkse meisjes op het strand*, 1898 - 1902, KM 128.031 RECTO

Isaac Israels, *Twee meisjes, gezien tegen de achtergrond van de zee*,
circa 1898, KM 115.295 RECTO

Isaac Israels, *Meisje op ezel*, circa 1898, KM 107.688

Isaac Israels, *Figuren op een zonnig strand (Italië?)*, circa 1926, KM 122.613

Isaac Israels, *Katwijkse vrouw tegen de achtergrond van de zee*,
ongedateerd, KM 119.305 RECTO

Isaac Israels, *Ezeltijden op het Scheveningse strand*, ongedateerd, KM 122.696 RECTO

Isaac Israels, *Pier in Scheveningen*, ongedateerd, KM 126.519

Isaac Israels, *Peinzende vrouw tegen de achtergrond van het Scheveningse strand*,
ongedateerd, KM 124.711 RECTO

Isaac Israels, *Dame die haar hoed vasthoudt, gezien tegen de achtergrond van het Scheveningse strand*, ongedateerd, KM 113.797 RECTO

Isaac Israels, *Portret in profiel van een dame tegen de achtergrond van het Scheveningse strand*, ongedateerd, KM 125.446 RECTO

Isaac Israels, *Studieblad met strandezels en twee ruiters, Scheveningen*,
ongedateerd, KM 124.462

Isaac Israels, *Portret van een dame die op een hekwerk leunt, gezien tegen de achtergrond van het Scheveningse strand (mogelijk gezien vanaf de Pier)*,
ongedateerd, KM 127.746 RECTO

Isaac Israels, *Portret ten halven lijve van een dame met een hoed tegen de achtergrond van het Scheveningse strand*, ongedateerd, KM 118.021

Isaac Israels, *Dame in een ligstoel aan het Scheveningse strand*,
ongedateerd, KM 127.257 RECTO

Isaac Israels, *Recreatie langs het strand*, ongedateerd, KM 113.455 RECTO

Isaac Israels, *Twee meisjesfiguren en een groepje dames op het strand*,
ongedateerd, KM 111.780

Isaac Israels, *Recreanten op het strand van Viareggio*, ongedateerd, KM 112.904

Isaac Israels, *Mand met bloemen, voor* 1930, KM 104.270

postadres / postal address:
Postbus 3365, NL-2001 DJ Haarlem
e-mail franshalsmuseum@haarlem.nl

bezoekadres / visitor's address:
Frans Hals Museum, Groot Heiligland 62, Haarlem
De Hallen, Grote Markt 16, Haarlem

postadres / postal address:
Postbus 3365, NL-2001 DJ Haarlem
e-mail franshalsmuseum@haarlem.nl

bezoekadres / visitor's address:
Frans Hals Museum, Groot Heiligland 62, Haarlem
De Hallen, Grote Markt 16, Haarlem



Museumpark 25
3015 CB Rotterdam

Tel 31-(0)10-4401200
Fax 31-(0)10-4366975
E-mail info@nai.nl

287

KMM OTTERLO
DISTRIBUTIE IN 17633
BEH: 25
20 NOV. 2007
CC:
ORIG:

FH Fondation
de l'Hermitage

Donation Famille Bugnon

Expositie VAN DOESBURG'S AUBETTE

14.06.2007 - 30.09.2007

bruikleennemer **Nederlands Architectuur Instituut**, Rotterdam

B. van den Dolder, *Maquette: Aubette grote feestzaal*,
ongedateerd, KM 123.115

Expositie HENRI FANTIN-LATOURE

29.06.2007 - 28.10.2007

bruikleennemer **Fondation de l'Hermitage**, Lausanne

Henri Fantin-Latour, *Nature morte aux fraises*, 1867, KM 108.375

Henri Fantin-Latour, *Femme nue couchée*, 1874, KM 101.897

Henri Fantin-Latour, *Prélude de Lohengrin*, 1877, KM 105.095

Henri Fantin-Latour, *Etude (Mlle Charlotte Dubourg)*, 1882, KM 108.426

Henri Fantin-Latour, *Baigneuse debout*, ongedateerd, KM 104.524

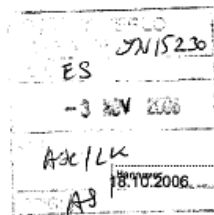


Sprengel Museum

Hannover

Sprengel Museum Hannover | Kurt-Schwitters-Platz | 30169 Hannover

Kurt-Schwitters-Platz | 30169 Hannover



Expositie CÉSAR DOMELA

05.08.2007 - 06.04.2008

bruikleennemer **Sprengel Museum**, Hannover, 05-08-2007 – 11-11-2007

bruikleennemer **Gemeentemuseum Den Haag**, Den Haag, 24-11-2007 -- 06-04-2008

César Domela Nieuwenhuis, *Reliëf nr. 8*, 1929, KM 127.825

289



museum voor hedendaagse kunst
museum of contemporary art



Expositie DE STIJL IN TILBURG

08.09.2007 - 06.01.2008

bruikleennemer **De Pont Museum voor Hedendaagse Kunst**, Tilburg

Alexander Archipenko, *L'homme qui marche*, 1917, KM 110.775

Theo van Doesburg, *Compositie I (stilleven)*, 1916, KM 106.123

Theo van Doesburg, *Studie voor Contra-compositie V*, 1924, KM 120.984

Theo van Doesburg, *Ontwerp voor affiche The Little Review*, 1924, KM 117.100

Theo van Doesburg, *Studie voor Contra-compositie XXI*, 1927, KM 127.319

Theo van Doesburg, *Studie voor Simultane compositie XXIV*, 1929, KM 111.579

Theo van Doesburg, *Het ontstaan van 'Forme Universelle II' in zes stadia*, circa 1926, KM 100.230

Bankverbindungen der Stadtkasse	BLZ	Konto
Sparkasse Hannover	250 501 80	517 321
Postbank Hannover	250 100 30	15 - 305
NordLB	250 500 00	161 399 818
Deutsche Bundesbank, Filiale Hannover	250 000 00	250 017 68

Ingang/Entrance
Wilhelminapark 1

Postbus/P.O.Box 233
5000 AE Tilburg NL

Tel +31 13 543 83 00
Fax +31 13 543 09 53

info@depont.nl
www.depont.nl



FACULTEIT DER GEESTESWETENSCHAPPEN
Onderwijsinstituut Kunst- en Cultuurwetenschappen

Opleiding Conservering en Restauratie
Oude Tuynmarkt 147
1012 GC Amsterdam

Amsterdam,
Uw kenmerk:
Oms kenmerk:
Bijlage(n):
Betreft:

Expositie CASE STUDY

09.09.2007 - 09.03.2008

bruikleennemer **Universiteit van Amsterdam**, Amsterdam

Getulio Alviani, *Superficie a testura vibratile*, 1962, KM 129.997

Joost Baljeu, *Constructie III*, 1957, KM 129.866

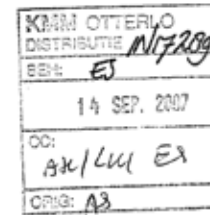
Joep van Lieshout, *Mobile Home for Kröller-Müller*, 1995, KM 127.508

Konrad Lueg, *Ohne Titel*, circa 1960, KM 101.623

Victor Pasmore, *Lineair motief in zwart en wit*, 1960, KM 103.610

Victor Pasmore, *Constructie en reliëf, in wit, zwart en oker*, 1960 - 1961, KM 128.764

Otto Piene, *Atomwork*, 1965, KM 130.694



DEN HAAG

ONS KENMERK

ONDERWERP

BIJLAGE(N)

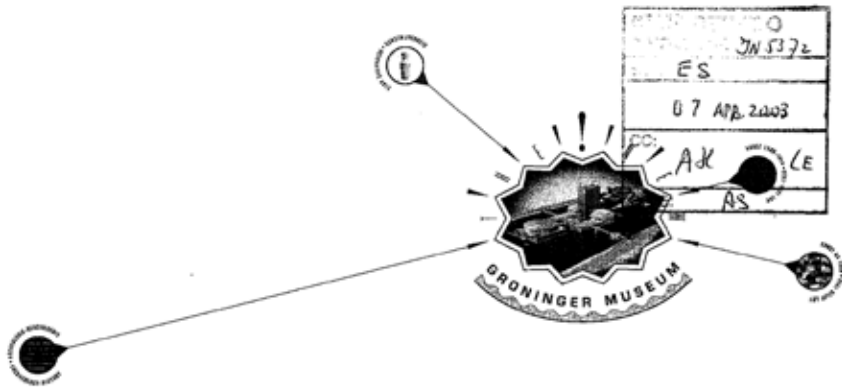
Expositie BOEKKUNST HENRY VAN DE VELDE

21.09.2007 - 06.01.2008

bruikleennemer **Museum Meermannno**, Den Haag

drie banden uit de bibliotheek van mevr. Kröller-Müller

museum meermannno-westbeestlaan
handschriften en boekdrukkunst
boekomgeving
oudheden verzameling baron van
westbeestlaan



The
Morgan
Library &
Museum

2007-07-03

KMM OTTERLO
DISTRIBUTIE 11/7037
BEH: AS
30 JULI 2007
CC: AK/LK/ES/BvB
ORIG: AS

Expositie STRUYCKEN

22.09.2007 - 02.12.2007

bruikleennemer **Groninger Museum**, Groningen

Peter Struycken, *Cluster no. 9*, 1971 - 1975, KM 106.668

Peter Struycken, *Dots II*, 1981, KM 110.891

Expositie PAINTED WITH WORDS: VINCENT VAN GOGH'S

LETTERS TO EMILE BERNARD 28.09.2007 - 06.01.2008

bruikleennemer **The Pierpont Morgan Library**, New York

Vincent van Gogh, *Wasplaats aan het kanaal 'La Roubine du Roi'*,
15-17 juli 1888, KM 112.856

Vincent van Gogh, *Boomgaard tegen cipressen*, april 1888, KM 108.685

225 Madison Avenue
New York, NY 10016-3405
t. 212.685.0008
f. 212.481.3484
www.themorgan.org

KM: OTTERLO
DISTRIBUITE <i>DN 1762</i>
BEH: <i>ES</i>
22 AUG. 2007
CC:
ORIG: <i>AP</i>



Belvedere
A-1030 Wien
Prinz Eugen-Straße 27
T: +43-1-79557-0
F: +43-1-79557-121
info@belvedere.at
www.belvedere.at



FUNDACION JUAN MARCH

Castelló, 77
Tel. 91 623 42 40
Fax. 91 576 34 20
28006 Madrid

Expositie VIENNA - PARIS. AUSTRIA'S MODERNISM

03.10.2007 - 13.01.2008

bruikleennemer **Austrian Gallery Belvedere**, Wien

Paul Signac, *Entrée du port de Marseille*, 1898, KM 103.185

Expositie THE ROMANTIC LANDSCAPE

04.10.2007 - 13.01.2008

bruikleennemer **Fundacion Juan March**, Madrid

Vincent van Gogh, *Boomwortels in een zandgrond* ('*Les racines*'),
april-mei 1882, KM 117.091 RECTO

KRM OTTERLO
DISTRIBUTIE <i>W. 17804</i>
BEH: <i>ES</i>
21 DEC. 2007
CC:
ORIG:

KUNSTHAL
ROTTERDAM

De Kijkbeugel

Postbus 699 | NL - 3800 AR Amersfoort | Langegracht 36

T 033 461 40 88 | F 033 464 05 50 | info@armandomuseum.nl

ARMANDO MUSEUM

Expositie IN HET WOUD - OP ZOEK NAAR BETEKENIS.

07.10.2007 - 16.03.2008

bruikleenemer **Armando Museum**, Amersfoort

Richard Long, *Bergeyk circle*, 1982, KM 120.954

Expositie JEAN TINGUELY. ALLES BEWEEGT!

10.10.2007 - 27.01.2008

bruikleenemer **Kunsthal Rotterdam**, Rotterdam

Jean Tinguely, *Fontein*, 1968, KM 116.658

Jean Tinguely, *Gigantoleum*, 1969, KM 114.419

Jean Tinguely, *Bascule*, 1969, KM 123.020

Kunsthal Rotterdam
Museumplein, Westzeedijk 341
3015 AA Rotterdam
Postbus 23677
3001 KB Rotterdam
telefoon 010 - 44 98 309
infolijn 010 - 44 98 301
telefax 010 - 43 47 132
www.kunsthal.nl
ING Bank 48.04.44.824



Expositie RETROSPECTIVE BOURGEOIS

11.10.2007 - 03.05.2009

bruikleenemer **Tate Modern, London**, 11-10-2007 -- 20-01-2008

bruikleenemer **Centre Pompidou**, Paris cedex 04, 19-02-2008 -- 02-06-2008

bruikleenemer **Solomon R. Guggenheim Museum**, New York, 01-07-2008 -- 01-09-2008

bruikleenemer **Los Angeles Museum of Contemporary Art**, Los Angeles,

01-10-2008 -- 11-01-2009

bruikleenemer **Hirshhorn Museum and Sculpture Garden**, Washington DC,

01-02-2009 -- 03-05-2009

Louise Bourgeois, *Zonder titel*, 1946 - 1947, KM 110.029

Louise Bourgeois, *Untitled*, 1947, KM 102.254

Expositie ODILON REDON, LA NATURE EN HÉRITAGE

12.10.2007 - 13.01.2008

bruikleenemer **Musée Léon Dierx**, Saint-Denis - île de la Réunion

Odilon Redon, *Chimère (Monstre fantastique)*, 1883, KM 103.399

Odilon Redon, *La fleur de marécage*, circa 1884 - 1885, KM 101.863

Odilon Redon, *Profil de femme avec fleurs (illusion)*, circa 1895, KM 108.422



SYMBOLISMUS IN BELGIEN
14. Oktober 2007 bis 3. Februar 2008
KUNSTFORUM WIEN

KMM OTTERLO
DISTRIBUTIE <i>DN16824</i>
BEH: <i>E3</i>
22 JUNI 2007
CC:
<i>AH/LK/B + B/QH</i>
ORIG: <i>AS</i>

The Museum of Modern Art

KMM OTTERLO
DISTRIBUTIE <i>IN 15811</i>
BEH: <i>ES</i>
23 JAN. 2007
CC:
<i>AH/LK/B + B.</i>
ORIG: <i>AS</i>

Expositie THE KISS OF THE SPHINX. BELGIAN SYMBOLISM.

14.10.2007 - 03.02.2008

bruikleenemer **Kunstforum Wien**, Wien

William Degouve de Nuncques, *Het kanaal*, 1894, KM 103.725

Expositie GEORGES SEURAT: THE DRAWINGS

23.10.2007 - 07.01.2008

bruikleenemer **The Museum of Modern Art**, New York

Georges Seurat, *Jeune fille (voorstudie voor Un dimanche à la Grande Jatte)*,
1884 - 1885, KM 104.226



musée matisse
le cateau-cambrésis

un musée du Département du Nord

KMM OTTERLO
DISTRIBUTIE <i>21/15/79</i>
BEH: <i>E3</i>
22 JAN. 2007
CC: <i>AK/C/K/BvB/TK</i>
ORIG: <i>A3</i>

Musée Départemental Matisse
Palais Fenelon
59060 Le Cateau-Cambrésis
tel 33 (0)3 27 84 64 50
fax 33 (0)3 27 84 64 56
museematisse@cg59.fr

WHITNEY

Adam D. Weinberg
Alice Pratt Brown Director

Whitney Museum of American Art
945 Madison Avenue at 75th Street
New York, NY 10021
www.whitney.org
Tel. (212) 570-3635
Fax (212) 535-6186
director@whitney.org

KMM OTTERLO
DISTRIBUTIE <i>21/16/13</i>
BEH: <i>E3</i>
- 6 MAART 2007
CC: <i>LK1 MV</i>
ORIG:

Expositie GEORGES VANTONGERLOO

27.10.2007 - 02.03.2008

bruikleenemer **Musée Matisse**, Le Cateau-Cambrésis

Georges Vantongerloo, *Peinture spatiale*, 1948, KM 129.812

Georges Vantongerloo, *Un rayon lumineux dans un champ magnétique*, 1960, KM 129.793

Georges Vantongerloo, *Une planète inconnue d'un système solaire situé à quelques milliards d'années de lumière*, 1963, KM 129.790

Expositie LAWRENCE WEINER: AS FAR AS THE EYE CAN SEE

15.11.2007 - 15.07.2008

bruikleenemer **Whitney Museum of American Art**, New York, 15-11-2007 --

15-02-2008

bruikleenemer **Los Angeles Museum of Contemporary Art**, Los Angeles, 15-04-2008

-- 15-07-2008

Lawrence Weiner, *A turbulence induced within a body of water*, 1969, KM 130.735

Expositie VAN GOGH : VOYAGE INTO THE MYTH

24.11.2007 - 16.03.2008

bruikleenemer **Seoul Museum of Art**, Seoul

Vincent van Gogh, *Gezicht op Saintes-Maries-de-la-Mer*, 1 - 3 juni 1888, KM 106.327

Vincent van Gogh, *Spittende boerin*, 1883 - 1885, KM 127.599 RECTO

Vincent van Gogh, *Hooiende boerin*, 1883 - 1885, KM 126.666

Vincent van Gogh, *Maaier*, 1883 - 1885, KM 121.384

Vincent van Gogh, *Portret van Joseph-Michel Ginoux*, 1e helft december 1888, KM 103.189

Vincent van Gogh, *Bloeiende kastanjebomen*, 22 - 23 mei 1890, KM 105.479

Vincent van Gogh, *Zittende vrouw*, april-mei 1882, KM 128.070

Vincent van Gogh, *Aardappelrooiende boerinnen*, augustus 1885, KM 106.520

Vincent van Gogh, *De barmhartige Samaritaan (naar Delacroix)*,

begin mei 1890, KM 104.010

Vincent van Gogh, *Landweg in de Provence bij nacht*, circa 12 - 15 mei 1890, KM 108.488

Vincent van Gogh, *De zaaier*, circa 17 - 28 juni 1888, KM 106.399

Vincent van Gogh, *Bloemen in blauwe vaas*, circa juni 1887, KM 107.055

Vincent van Gogh, *Meisje met omslagdoek*, december 1882-januari 1883, KM 121.748

Vincent van Gogh, *Houthakkers*, december 1883-januari 1884, KM 125.916

Vincent van Gogh, *Olijfgaard met twee plukkers*, december 1889, KM 104.796

Vincent van Gogh, *Korenvelden voor berglandschap*, eind november -

begin december 1889, KM 100.443

Vincent van Gogh, *In de kerk*, eind september-begin oktober 1882, KM 118.970

Vincent van Gogh, *Stilleven met aardappels*, februari - maart 1888, KM 108.951

Vincent van Gogh, *Portret van Joseph Roulin*, februari - maart 1889, KM 103.101

Vincent van Gogh, *Smederij*, februari-maart 1882, KM 125.117

Vincent van Gogh, *De zaaier (naar Millet)*, januari 1890, KM 110.673

Vincent van Gogh, *Korenschoven*, juli - augustus 1885, KM 102.692

Vincent van Gogh, *Aardappelveld achter de duinen*, juli 1883, KM 126.681

Vincent van Gogh, *Werkende vrouw bij de haard*, juli-augustus 1885, KM 119.556

Vincent van Gogh, *Weefgetouw met wever*, juni - juli 1884, KM 105.976

Vincent van Gogh, *Rozen en pioenen*, juni 1886, KM 109.371

Vincent van Gogh, *Man aan tafel*, maart - april 1885, KM 105.938

Vincent van Gogh, *Knotwilgen bij zonsondergang*, maart 1888, KM 107.313

Vincent van Gogh, *Vrouw op een landweg*, maart-april 1882, KM 127.310

Vincent van Gogh, *De tuin van de inrichting in Saint-Rémy*, mei 1889, KM 101.508

Vincent van Gogh, *Treurende oude man ('At Eternity's Gate')*, mei 1890, KM 111.041

Vincent van Gogh, *Koffiedrinkende oude man*, november 1882, KM 112.891

Vincent van Gogh, *Kop van een man met pijp*, november 1884 - mei 1885, KM 109.928

Vincent van Gogh, *Wandelpad in de tuin van de inrichting*, november 1889, KM 108.828

Vincent van Gogh, *Weg met knotwilgen*, oktober 1881, KM 121.986

Vincent van Gogh, *Karnende vrouw*, oktober-november 1881, KM 129.168

Vincent van Gogh, *Vrouw bij de haard*, oktober-november 1881, KM 116.182

Vincent van Gogh, *Boerderijen*, oktober-november 1883, KM 116.837

Vincent van Gogh, *Zaaier met mand*, september 1881, KM 116.463

Vincent van Gogh, *Spitter*, september 1881, KM 126.211

Vincent van Gogh, *Aardappelschillende vrouw*, september-oktober 1881, KM 119.162

Vincent van Gogh, *Vrouw met hoofddoek*, september-oktober 1882, KM 123.443



101

SAMENSTELLING PERSONEEL

De samenstelling van het personeel is als volgt:

Werknemers onbepaalde tijd fulltime:	43
Werknemers onbepaalde tijd parttime:	51
Werknemers bepaalde tijd:	31
WSW verband:	18
Stagiairs:	7

Het aantal fte's is (inclusief commerciële afdeling). 71

FORMATIEOVERZICHT

DIRECTEUR Dr. E.J. van Straaten

OFFICE MANAGER Mw. J. Heijting (pensioen m.i.v. 01-11-07)

DIRECTIESECRETARIS / COÖRDINATOR PERS & PUBLICITEIT

Mw. drs. W. Vermeulen

ASSISTENT PERS & PUBLICITEIT Mw. S.Y.M. Gentenaar

MARKETING COÖRDINATOR Mw. L.E.M. van Valkenhoef

ZAKELIJK ADJUNCT-DIRECTEUR M.J. Vonhof

Afdeling Collectie en Presentatie

HOOFD COLLECTIE EN PRESENTATIE Mw. drs. E.P.T.M. Kreijn

EDUCATOR drs. H.H. Tibosch

WEBMASTER M. Stomphorst

CONSERVATOR ONDERZOEK Mw. drs. C.van Kooten

WETENSCHAPPELIJK MEDEWERKER Drs. B.S.P Mühren

RESTAURATOR SCHILDERIJEN Mw. L.M. Rutgers van der Loeff
 Mw. K. Bunt (archief van 8-1 t/m 6-7-07)
 DEPOTBEHEERDERS R.H. Hendriks, D.J. Stomphorst
 MEDEWERKER BEHOUD EN BEHEER M.R.M. van der Sande
 RESTAURATOR MODERNE KUNST EN SCULPTUUR Mw. drs. S. Stigter
 COÖRDINATOR BRUIKLENEN Mw. B.E.M. van Beek

COLLECTIE COÖRDINATOR/REGISTRATOR A.J. Straatman
 MEDEWERKER TMS Drs. F.M. Elbertsen

PROJECTCOÖRDINATOR Mw. E.B. van Maanen
 SECRETARESSE AFDELING COLLECTIE EN PRESENTATIE
 Mw. A.J. Centen-Nieuwenkamp, Mw. M. Wijnbergen
 TELEFONISTE Mw. A.J. Centen-Nieuwenkamp,
 Mw. M.D. Geytenbeek, Mw. I. Methorst-Meijer,
 Mw. L.M.J. Ruchtie
 HOOFD TECHNISCHE DIENST S.J. van Beek
 MEDEWERKERS TECHNISCHE DIENST R. Karman, K. Morren,
 J. Morren

Projektmedewerkers

PROJECTMEDEWERKER TEKENINGENCATALOGUS
 Drs. T. Meedendorp
 PROJECTMEDEWERKSTER HISTORISCH ARCHIEF
 Mw. drs. K.A.M. Coopmann
 PROJECTMEDEWERKSTER BEELDENTUIN Mw. drs. F.M. Bloemheuvel
 (tot 14-08-07)
 PROJECTMEDEWERKSTER RESTAURANTIE METALEN EN TOEGEPASTE
 KUNST Mw. V. Bakker

PROJECTMEDEWERKSTER RESTAURANTIE METALEN EN TOEGEPASTE
 KUNST Mw. W. van den Abeele (van 01-01-07 tot 22-06-07)
 PROJECTMEDEWERKSTER PUBLIEKSONDERZOEK
 Mw. B.D.C. van Beek-Wennekes (van 29-12-06 tot 13-04-07)/
 Mw. I.L. van Solinge (van 15-05-07 tot 15-10-07)
 PROJECTMEDEWERKSTER RESTAURANTIE SCHILDERIJEN
 Mw. P.F. Saltmarsh (van 01-08-07 tot 21-12-07)

AFDELING BEDRIJFSVOERING

Bedrijfsbureau

BELEIDSADVISEUR BEVEILIGING A.F.M. Hoofwijk
 HOOFD FINANCIËLE ZAKEN M.B. van Wijk
 MEDEWERKSTER FINANCIËLE ZAKEN Mw. W.J. Fluit-Lam
 MEDEWERKSTER FINANCIËLE ZAKEN/ BOEKHOUDER W. Wien
 FINANCIËEL PLANNER E. Colenbrander
 HOOFD PERSONEELSZAKEN E. van Stralen
 MEDEWERKER/PLV HOOFD PERSONEELSZAKEN A.H.G. Beumer
 MEDEWERKSTER BEDRIJFSBUREAU
 Mw. P.E. Pluygers-Vacquier Droop
 MEDEWERKER ALGEMEEN R. Sack
 PREVENTIEMEDEWERKER/ ARBO-COÖRDINATOR R. de Groot

Commerciële afdeling

HOOFD COMMERCIËLE AFDELING Mw. M.D. Nab-van Wakeren
 MEDEWERKERS COMMERCIËLE AFDELING R.A. van As,
 Mw. M. Beçu, Mw. R. Blok-Winnen,
 Mw. J. van den Brink-van Wakeren,
 Mr. R. van Loenen-Speelman, Mw. E. Nieuwenhuysen,

P. Vink (vanaf 01-08-07),
Mw. M.E. Vooren-van Barneveld

Dagbewaking

HOOFD DAGBEWAKING E.J. van Loenen
ADJUNCT-HOOFDEN DAGBEWAKING R. van Alfen,
W.G. van Loenen

Medewerkers dagbewaking

W. Blotenburg, W.J. van Brakel, Mw. C. Buwalda,
Mw. L. Eikelenstam-Schimmel, D.K. Gangadin, G.J.D. Gorter,
A. Groters, C.A. den Haan, Mw. G. Hasselaar, M. Houtsager,
W. Ibink, Mw. M. Keus, C. Koudijs (vanaf 28-08-07),
H. Kooij (tot 01-01-08), J.A.J. Manuputty, C.H. Mekel,
E. Mohsinn, Mw. R. Rap-Muller, A.B. Ruijterkamp,
A.H. Ruijterkamp, A. van Santen, Mw. J.A. Schoeman-Schut,
A. Schunk, A.A. Spee, P. Strand

Medewerkers dagbewaking weekend/oproep/ vakantiekrachten

Mw. I.J. Bakker (van 20-06-07 tot 01-10-08), R. Borgers (tot 01-10-08),
R.M. Broekhuizen, A.J. Bijsterbosch (†29-04-07),
Mw. A.A.A. Bijsterbosch-Dul, Mw. M. Bijsterbosch, Mw. K. Bunt
(tot 01-01-08), G.J.M. Burgers, G. van den Brandhof (tot 01-01-08),
Mw. J.R. Jacobsen-van Donselaar (tot 01-01-08),
Mw. K. Gangadin (vanaf 20-06-07), F. G. Hengeveld (vanaf 01-07-07),
Mw. B. Hofstede (van 20-06-07), Mw. J.C. Hoogerbrugge
(vanaf 26-06-07), G.W. Jansen, Mw. J. Hut (van 29-03-07 tot 30-08-07),

H. van der Lut, E. Prophitius (vanaf 03-07-07), Mw. M. Rap
(vanaf 10-04-07), Mw. C.A. Sack (vanaf 01-04-07),
Mw. M. Salm-Wesselius (pensioen m.i.v. 01-10-07), M. Stomphorst,
M.H.A. Tjokrowidjojo, Mw. I.C. Versteegt, J.C.L. Welker,
G. van Wikselaar

MEDEWERKER TECHNISCHE DIENST J.E. Peters

Centrale meldkamer

HOOFD CENTRALE MELDKAMER M. van Beek
MEDEWERKERS CENTRALE MELDKAMER M.M. van Alfen,
W. Anneveld, C.C. van Beek, H. van den Berg,
W.H.J. van Breukelen, S. Heiwegen, J. Janssen, Ö. Karagülle
(cmk/dagbewaking), G. Koudijs, A. van Loenen, P.A. Nijhuis
(cmk/dagbewaking), E. Seijnaeve, D. van Stralen (vanaf 01-07-07)

Huishoudelijke dienst

HOOFD HUISHOUDELIJKE DIENST Mw. H.J.D. Blotenburg-Hol
MEDEWERKSTERS HUISHOUDELIJKE DIENST
Mw. W. van Alfen-van der Meijde, Mw. G.J. Amsterdam-Lok,
Mw. K. Blotenburg (tot 01-01-08), Mw. A.G. van den Brink,
Mw. P. Essen-Brunenkreef, Mw. G. Dodeweerd-van den Brink,
Mw. U.J. Gonesh, Mw. A.C.K. Hasselaar,
Mw. S. Hengeveld-van den Broeke,
Mw. A.M.J. Luiten-Klarenbeek, Mw. H.L. Schut-van der Velde,
Mw. N. van der Weerd-Wagelaar (van 23-06-06 tot 01-04-07)

Tuindienst

HOOFD TUINDIENST E. Morren

MEDEWERKERS TUINDIENST P.J.A. van den Brink, B.A. Bosch,
M.G.C. Reinders, A. van Wikselaar

Technische dienst installaties en gebouwen

HOOFD TECHNISCHE DIENST INSTALLATIES EN GEBOUWEN

J. van Mal

MEDEWERKERS TECHNISCHE DIENST INSTALLATIES
EN GEBOUWEN J. Stegeman (systeembeheerder), B. van Vliet

Stagiairs

Mw. H. Nakai, stagiaire restauratie/schilderijen
van 01-05-2007 tot 01-10-2007

G.E. Toma, stagiair marketing
van 29-01-2007 tot 25-08-2007

Mw. X.A. Alberts, stagiaire educatie
van 23-04-2007 tot 21-07-2007

C. Wenink, stagiair tuindienst
van 05-03-2007 tot 21-04-2007

Mw. K.C. Heitink, stagiaire educatie
van 30-07-2007 tot 21-12-2007

H. Huls, stagiair dagbewaking
van 01-01-2007 tot 01-01-2008

ONDERNEMINGSRAAD

Dhr. B. van Vliet (voorzitter)

Dhr. B. Mühren (secretaris)

Dhr. E. J. Colenbrander

Dhr. S. Heiwegen

Dhr. E. Nieuwenhuysen

Er vindt 6 maal een overlegvergadering plaats tussen de ondernemingsraad en de directeur.

RAAD VAN TOEZICHT

De heer A.L. Stal (voorzitter)

Mevr. prof. Ir. F.M.J. Houben

De heer P. Mackay

Z.K.H. de Prins van Oranje

De heer Dr. A. H. G. Rinnooy Kan

De directie en de Raad van Toezicht vergaderen 4 keer gezamenlijk.

DEELNAME BESTUREN EN COMMISSIES**DIRECTEUR Dr. E.J. van Straaten**

Stichting Behoud Moderne Kunst, voorzitter bestuur

Stichting Harten Fonds, voorzitter bestuur

Jeekel Stichting, lid bestuur

Stichting Administratiekantoor Bouwfonds Hoevelaken, lid bestuur

Stichting Kröller-Müller Fonds, lid bestuur

Vereniging Rembrandt, lid bestuur

Stichting Rietveld-Schröder Huis, lid bestuur

Stichting Rietveld-Schröder Archief, lid bestuur

Vereniging van Rijksgesubsidieerde Musea, lid dagelijks bestuur

Adviescommissie Restitutie Cultuurgoederen en Tweede Wereldoorlog, lid

Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe, lid raad van advies
Commissie van Beheer van het Jachthuis Sint Hubertus, voorzitter

ZAKELIJK ADJUNCT-DIRECTEUR **M.J. Vonhof**

Regionaal Bureau voor Toerisme Knooppunt Arnhem-Nijmegen,
lid Raad van Advies

Stichting Museana, bestuurslid

Stichting Kröller-Müller Fonds, penningmeester

HOOFD COLLECTIE EN PRESENTATIE **Mw. drs. E.P.T.M. Kreijn**

Image Processing for Artist Identification, lid werkgroep

Adviescommissie Beeldende Kunst Ede, lid (vanaf maart 2007)

MARKETING COÖRDINATOR **Mw. drs. L.E.M. van Valkenhoef**

Stichting Museum Plus Bus, bestuurslid

EDUCATOR **Drs. H.H. Tibosch**

Resonansgroep 'Educatie voor VMBO', Museumgroep Leiden,
extern adviseur (maart/april 2007)

CONSERVATOR ONDERZOEK **Mw. drs. C. van Kooten**

Begeleidingscommissie Jachthuis St. Hubertus, lid

Adviescommissie Beeldende Kunst Ede, lid (tot maart 2007)

Overleg moderne en eigentijdse kunst Vrije Universiteit Amsterdam, lid

RESTAURATOR SCHILDERIJEN **Mw. L.M. Struick van der Loeff**

SRAL Opleidingen, lid werkgroep

Image Processing for Artist Identification lid werkgroep en
forumlid tijdens symposium

RESTAURATOR MODERNE KUNST EN SCULPTUUR

Mw. drs. S. Stigter

Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK), lid stuurgroep

SBMK werkgroep Film, fotografie en nieuwe media, lid

SRAL Opleidingen, lid werkgroep

Kunstenaarsinterviews - project SBMK/ICN, lid werkgroep

International Network for the Conservation of Contemporary
Art (INCCA), lid

Fing-Art-Print, lid klankbordgroep

Trillingen in schilderijen, promotieonderzoek Patricio Chiriboga
bij ICN, begeleidingscommissie

BRUIKLEENCOÖRDINATOR **Mw. B. van Beek**

Werkgroep Beroeps- en Competentieprofielen Restaurantoren
Nederland, lid

Vorbereidingsgroep Symposium 'Water' november 2007, lid

HOOFD FINANCIËLE ZAKEN **Mw. M.B. van Wijk**

Museum Kasteel Wijchen, penningmeester

Stichting Wilhelmina-ring te Apeldoorn, penningmeester

PUBLICATIES

De Kunstpaus H.P. Bremmer 1871-1956

ISBN 9068684132

Uitgeverij Thoth

Tekeningen en grafiek van Vincent van Gogh in de collectie van het Kröller-Müller Museum

Nederlands: ISBN 978-90-78964-06-3

Engels: ISBN 978-90-78964-05-6

Uitgeverij Thieme Art i.s.m. Kröller-Müller Museum

Beeldentuin– Kröller-Müller Museum

Gezamenlijke uitgave van NAI Publishers en Kröller-Müller Museum

Nederlands: ISBN 978-90-5662-582-5

Het geheim van Helene

ISBN 978-90-72665-04-1

Uitgeverij John Arnold i.s.m. Kröller-Müller Museum

DIRECTEUR Dr. E.J. van Straaten

- '*César Domela & De Stijl*', in: César Domela Typographie Photomontages & Reliefs, Straatsburg 2007, pp. 12-39

- '*Collectie Herman en Henriëtte van Eelen-Weeber*', in: Bulletin van de Vereniging Rembrandt 17 (voorjaar 2007) 1, pp. 24-28

- '*Een alert paradijs*', in: T. van Kooten en M. Bloemheugel, Beeldentuin Kröller-Müller Museum, Otterlo/Rotterdam 2007, pp. 4-6

- '*An alert paradise*'

in: T. van Kooten and M. Bloemheugel (eds), Sculpture Garden Kröller-Müller Museum, Otterlo/Rotterdam 2007, pp. 4-6

- '*Voorwoord*' in: T. Meedendorp, Tekeningen en grafiek van Vincent van Gogh in de collectie van het Kröller-Müller Museum, Otterlo 2007, pp. 7-8

- '*Preface*', in: T. Meedendorp, Drawings and prints by Vincent van Gogh in the collection of the Kröller-Müller Museum, Otterlo 2007, pp. 7-8

- '*Archief als (zelf)portret*' in: Mariet Willinge verzamelt werk, Rotterdam 2007, pp. 95-96

RESTAURATOR SCULPTUUR EN MODERNE KUNST

Mw. drs. Sanneke Stigter

- '*Mini groot maken. Pinholefotografie van Bethany de Forest*', in: kM 60, 2007, p. 22-25

- '*Ger van Elk, The wider the flatter*', in: Inside Installations. Presentation and preservation of Installation Art, ICN/SBMK 2007, p. 12-13

- '*Joseph Kosuth, Glass (one and three)*', in: Inside Installations. Presentation and preservation of Installation Art, ICN/SBMK 2007, p. 20-21

- '*Franz West, Clamp*', in: Inside Installations. Presentation and preservation of Installation Art, ICN/SBMK 2007, p. 36-37

MEDEWERKER BEHOUD EN BEHEER M.R.M. van der Sande

- '*De performance als kunst: De projecten van Rob Sweere*', in: kM 61, 2007, p. 27-28

LEZINGEN

EDUCATOR Drs. H.H. Tibosch

- '*Make me famous!* – een kennismaking met moderne kunst en de museumpraktijk', cursus cultuurcoördinator (Edu-Art), 2 november 2007

RESTAURATOR SCULPTUUR EN MODERNE KUNST

Mw. drs. Sanneke Stigter*-‘Inside: Inside Installations - case studies’*

NMV-dag ‘Inside en Outside: Behoud en restauratie van kunst in en om het Kröller-Müller Museum, Kröller-Müller Museum, 26 april 2007

-‘3 case studies van het Kröller- Müller Museum voor Inside Installations’ SBMK seminar: Inside Installations In reprise?, Kröller- Müller Museum, Otterlo, 24 mei 2007

-‘The Notion of Authenticity in Modern Art Installations: case studies from the Inside Installations Project, Art, Conservation and Authenticities: Material, Concept, Context, University of Glasgow, Scotland, 12-14 september 2007

-‘Glasvezel versterkt polyester in de beeldentuin van het Kröller-Müller Museum: case studies’ Symposium Buitenstaanders, Erfgoedinspectie en Kröller-Müller Museum, Otterlo, 24 september 2007

-‘Joseph Kosuth’s Glass (one and three), a case study from the Inside Installations project’ Vrije Universiteit Amsterdam, 26 september 2007

-‘Maintenance of polyester outdoor sculptures in the Kröller-Müller Museum - 2 case studies’ Seminar Occupying the Public Space - Conservation Strategies, Centro Andaluz de Arte Contemporáneo, Sevilla, 3 oktober 2007

- ‘Besluitvorming rond restauratievraagstukken in moderne kunst: problematiek van kleurenfotografie in het werk van Ger van Elk, De Ethische Code: kunnen wij

die naleven?’, Restauratoren Nederland, Boekmanstichting, Amsterdam, 13 oktober 2007

MEDEWERKER BEHOUD EN BEHEER **M.R.M. van der Sande**

-‘Outside: over onderhoud van beelden buiten’ NMV-dag ‘Inside en Outside’: Behoud en restauratie van kunst in en om het Kröller-Müller Museum, Kröller-Müller Museum, 26 april 2007

-‘Aanpak dagelijks onderhoud in de beeldentuin’. Symposium Buitenstaanders, Erfgoedinspectie en Kröller-Müller Museum, Otterlo, 24 september 2007

PROJECTMEDEWERKSTER RESTAURATIE METALEN EN TOEGEPASTE KUNST **Mw. V. Bakker**

-‘Invloeden van buitenaf op de metalen buitenbeelden, de invloed van mens en natuur’

Symposium Buitenstaanders, Erfgoedinspectie en Kröller-Müller Museum, Otterlo, 24 september 2007

PROJECTMEDEWERKSTER RESTAURATIE SCHILDERIJEN

Mw. P.F. Saltmarsh

-‘Grey layers found on two works by Vincent van Gogh’ Picture Meeting, 10 oktober 2007

BALANS PER 31 DECEMBER 2007**Activa****31 december 2007**

(euro)

Vaste activa

Materiële vaste activa 1.463.130

Vlottende activa

Vorraden 449.865

Vorderingen 383.891

Liquide middelen 3.752.242

Som der vlottende activa 4.585.998

6.049.128

323

Passiva**31 december 2007**

(euro)

Eigen vermogen

Algemene reserve 987.529

Bestemmingsfonds Educatie 28.823

Bestemmingsfonds Beveiliging 37.700

Bestemmingsfonds OCW 395.766

462.289

Bestemmingsreserve Bedrijfsinstallaties 710.938

Totaal Eigen Vermogen 2.160.756**Fonds kunstaankopen****Voorzieningen**

Voorziening pre-pensioen 1.118.929

Pensioenverplichtingen 4.611

Voorziening jubileumgratificatie 85.317

1.208.857

Langlopende schulden

Investeringsubsidies 619.537

Kortlopende schulden

Crediteuren 281.840

Belastingen en premies sociale

verzekeringen 113.543

Overige schulden 1.664.559

2.059.942

6.049.128

EXPLOITATIEREKENING OVER 2007

(euro)

Baten

Directe opbrengsten	2.561.282
Indirecte opbrengsten	214.353
	2.775.635

Subsidie OCW CuNo

onderdeel huren	3.022.234
onderdeel exploitatie	3.774.723
	6.796.957

Overige subsidies/bijdragen

634.009

Som der baten

10.206.601

Lasten

Salarislasten	3.889.600
Afschrijvingen	286.213
Huur	2.771.707
Aankopen	902.692
Overige lasten	2.840.398

Som der lasten

10.690.610

Saldo uit gewone bedrijfsvoering	- 484.009
----------------------------------	-----------

Saldo rentebaten -/- lasten	62.750
-----------------------------	--------

Saldo koerswinst	- 385
------------------	-------

Mutatie aankoopfonds	164.107
----------------------	---------

Exploitatieresultaat

- 257.537

behorende tot de jaarrekening 2007

ALGEMEEN Stichting Kröller-Müller Museum is op 14 maart 1928 opgericht.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING EN DE BEPALING VAN HET RESULTAAT

Algemene grondslagen De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat zijn gebaseerd op aanschaffingskosten dan wel vervaardigingskosten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De kunstvoorwerpen en de reproductierechten zijn voor een pro-memorie waarde opgenomen. De kunstvoorwerpen bestaan uit kunstvoorwerpen in eigendom van de Stichting verkregen door de fusie met de Kröller-Müller Stichting, kunstvoorwerpen die na de verzelfstandiging van 1 juli 1994 zijn aangeschaft met behulp van bijdragen van derden, niet zijnde bijdragen van het ministerie van OCW (51% regeling).

Onder de materiële vaste activa zijn begrepen alle vaste activa die zijn bestemd om de uitoefening van de werkzaamheden van de stichting duurzaam te dienen.

Deze omvatten:

- materieel inclusief vervoermiddelen;
- overige inventarissen en bedrijfsmiddelen.

Waardering vindt plaats op aanschaffingswaarde verminderd met afschrijvingen en eventuele duurzame waardeverminderingen. Afschrijving vindt plaats in jaarlijks gelijke termijnen. In het jaar van aanschaf wordt pro rata afgeschreven.

VOORRADEN

De voorraden worden opgenomen tegen kostprijs, onder aftrek van een voorziening voor incourantheid.

VORDERINGEN

De vorderingen zijn gewaardeerd op nominale waarde, voor zover nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

EIGEN VERMOGEN

Samenstelling en weergave is conform Handboek Verantwoording Cultuursubsidies

OVERIGE ACTIVA EN PASSIVA

De overige activa en passiva zijn gewaardeerd op nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN HET RESULTAAT

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben.

Het Kröller-Müller Museum 2007 in cijfers

AANTALLEN BEZOEKERS

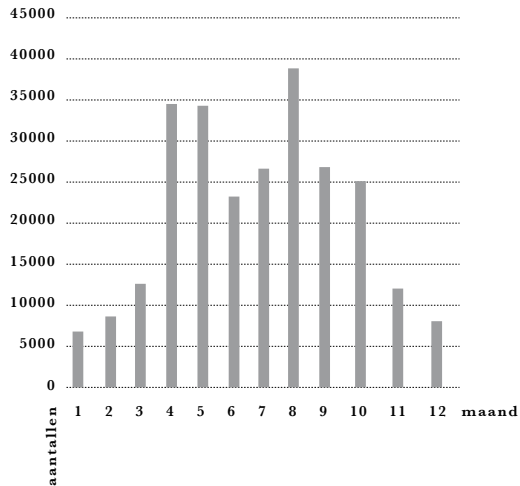
- 263.281 bezoekers
- 22% internationaal bezoek (voornamelijk uit de Duitsland, België, UK, VS en het Verre Oosten)
- 78% nationaal bezoek (waarvan 52% uit de Randstad en 20% uit de regio)
- 50% herhaalbezoek
- 33.072 scholieren en studenten

BEZOEKERSPROFIEL

- 68% van de bezoekers heeft een academische graad (HBO/WO)
- 46% van de bezoekers is tussen de 27 en 49 jaar
- 28% van de bezoekers is tussen de 50 en 64 jaar
- het belangrijkste motief is om het museum te bezoeken is de vaste collectie en de beeldentuin

IMAGO VAN HET MUSEUM

- men waardeert het museum als geheel met een 8
- men waardeert de collectie van het museum met een 8
- de naamsbekendheid van het museum is 80%



The Kröller-Müller Museum 2007 in figures

VISITOR FIGURES

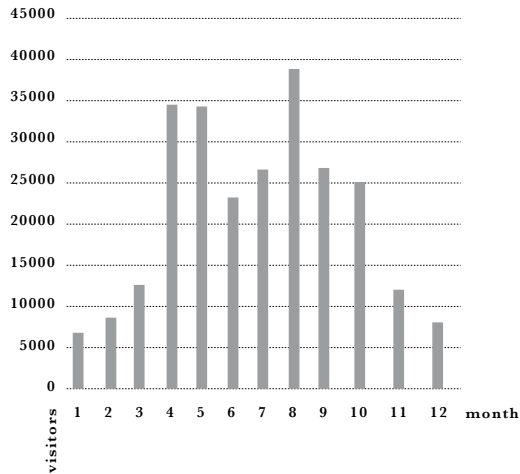
- 263,281 visitors
- 22% overseas visitors (mainly from Germany, Belgium, UK, USA and the Far East)
- 78% domestic visitors (of which 52% from the Randstad and 20% from the local region)
- 50% repeat visits
- 33,072 schoolchildren and students

VISITOR PROFILES

- 68% of visitors have a further-education qualification
- 46% of visitors are between 27 and 49 years old
- 28% of visitors are between 50 and 64 years old
- the principle reason cited for visiting the museum was to see the permanent collection and the sculpture garden

THE MUSEUM'S REPUTATION

- the museum was generally given 8 out of 10
- the collection was generally given 8 out of 10
- the museum's brand recognition is 80%



BEZOEKERSAANTALLEN

De bezoekersaantallen van het museum en het Nationale Park De Hoge Veluwe van 1997 tot en met 2007 zijn als volgt:

jaar	museum	park
1997	427.459	602.000
1998	350.000	600.931
1999	342.000	600.000
2000	324.000	596.600
2001	274.000	465.000
2002	311.000	578.350
2003	419.378	682.613
2004	294.000	547.000
2005	262.210	525.000
2006	275.116	527.205
2007	263.281	527.394

Bezoekersaantallen bij presentaties buiten het Kröller-Müller Museum

tentoonstelling	aantal
VAN GOGH, VOYAGE INTO THE MYTH	
Seoul Museum of Art, Korea	215.000
23.11.07 t/m 31.12.2007*	

*deze tentoonstelling is te zien tot en met 16.03.2008



VISITOR FIGURES

The visitor figures for the museum and the Hoge Veluwe National Park from 1997 to 2007 are as follows:

year	museum	park
1997	427.459	602.000
1998	350.000	600.931
1999	342.000	600.000
2000	324.000	596.600
2001	274.000	465.000
2002	311.000	578.350
2003	419.378	682.613
2004	294.000	547.000
2005	262.210	525.000
2006	275.116	527.205
2007	263.281	527.394

Visitor figures at presentations outside the Kröller-Müller Museum

exhibition	visitors
VAN GOGH, VOYAGE INTO THE MYTH	
Seoul Museum of Art, Korea	215.000
23.11.07 t/m 31.12.2007*	

*this exhibition will run until 16.03.2008



COLOFON

© 2008 Stichting Kröller-Müller Museum, Otterlo

© 2008 c/o Pictoright Amsterdam

Van de werken van beeldende kunstenaars aangesloten
bij een CISAC-organisatie, zijn de publicatierechten
geregeld met Pictoright te Amsterdam

Redactie	Wanda Vermeulen; Sylvia Gentenaar
Vormgeving	studio anthonBeeke, Amsterdam
Druk	Veenman Drukkers, Rotterdam
Vertaling	Gerard Forde
Fotografie	AVRO ; Petra Bakker; Roy Beusker, Den Haag; Tom Haartsen, Oudekerk a/d Amstel; Walter Herfst, Rotter- dam; Kröller-Müller Museum; Cary Markerink, Amster- dam; Victor Nieuwenhuijs, Amsterdam; Marcel Rob, Hoorn; Voormalig Stichting Film en Wetenschap, Utrecht

Kröller-Müller Museum

Houtkampweg 6 6731 AW Otterlo

Postbus 1 6730 AA Otterlo

t 0318-591241 f 0318-591515

info@kmm.nl www.kmm.nl

Partner van het Kröller-Müller Museum



BankGiroLoterij